

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

Evidenčné číslo: 102003/I/2022/36109009601459716

**POZÍCIA EKONOMICKEJ DIPLOMACIE V PROCESSE
PRESADZOVANIA ZÁMEROV PROEXPORTNEJ
POLITIKY SR**

Diplomová práca

2022

Bc. Simona Hanesová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

**POZÍCIA EKONOMICKEJ DIPLOMACIE V PROCESE
PRESADZOVANIA ZÁMEROV PROEXPORTNEJ
POLITIKY SR**

Diplomová práca

Študijný program: manažment medzinárodného obchodu
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: katedra medzinárodného obchodu
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Viera Ružeková, PhD.

Bratislava 2022

Bc. Simona Hanesová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu s názvom: Pozícia ekonomickej diplomacie v procese presadzovania zámerov proexportnej politiky SR vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Bratislava, 19.04.2022

.....

vlastnoručný podpis

Pod'akovanie

Chcela by som poďakovať vedúcej záverečnej práce doc. Ing. Viere Ružekovej, PhD. za odbornú pomoc a konzultáciu pri písaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

HANESOVÁ, Simona: *Pozícia ekonomickej diplomacie v procese presadzovania zámerov proexportnej politiky SR.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúca záverečnej práce : doc. Ing. Viera Ružeková, PhD.– Bratislava OF EU, 2022, 94s.

Cieľom záverečnej práce bolo pomocou vedeckých metód analyzovať pozíciu ekonomickej diplomacie v procese presadzovania zámerov proexportnej politiky SR. Záverečná práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje päť tabuliek a šesť grafov. Jednotlivé časti záverečnej práce boli zamerané na priblíženie skúmanej problematiky a mali prispieť k naplneniu cieľa diplomovej práce. V prvej kapitole sú zhrnuté všeobecné poznatky a informácie o ekonomickej diplomacii, jej formovaní a úlohách. V tejto časti práce je definovaná aj proexportná politika štátu. V druhej kapitole je stanovený hlavný cieľ spolu s parciálnymi cieľmi a stanovenou hypotézou. Tretia kapitola je venovaná metodike a metódam výskumu použitým pri písaní práce. Štvrtá kapitola bližšie charakterizuje ekonomickú diplomáciu v rámci proexportnej politiky Slovenskej republiky. V tejto kapitole je takisto porovnaná aj ekonomická dimenzia diplomacie ČR a SR. Definovaní sú aj hlavní aktéri ekonomickej diplomacie, ktorí sa podieľajú na zvýšení konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky. Výsledkom riešenia danej problematiky je analýza konkurencieschopnosti slovenskej ekonomickej diplomacie a jej následná komparácia s ČR.

Kľúčové slová: ekonomická diplomacia, proexportná politika, konkurencieschopnosť, podpora exportu, exportná výkonnosť, Slovenská republika

ABSTRACT

HANESOVÁ, Simona: *The position of economic diplomacy in the process of promoting the intentions of the pro-export policy of the Slovak Republic* – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Supervisor : doc. Ing. Viera Ružeková, PhD.– Bratislava FoC EU, 2022, 94p.

The aim of the thesis is to analyse *the position of economic diplomacy in the process of promoting the intentions of the pro-export policy of the Slovak Republic*. The work is divided into five chapters and contains five tables and six graphs. The individual parts of the work were focused on the research issues and had to contribute to the fulfilment of the goal of the thesis. The first chapter summarizes general knowledge and information about economic diplomacy, its formation and tasks. The pro-export policy of the state is also defined in this part of the thesis. The second chapter sets the primary goal, secondary goals and hypothesis. The third chapter is dedicated to the methodology and research method used in writing the thesis. The fourth chapter describes more detailly economic diplomacy within the pro-export policy of the Slovak Republic. This chapter also compares the economic dimension of diplomacy of the Czech and Slovak republic. The main actors of economic diplomacy are also defined, which contribute to increasing the competitiveness of the Slovak economy. The result of solving the problem is an analysis of the economic diplomacy, pro - export policy, competitiveness, export support, export performance Entered / Edited competitiveness of Slovak economic diplomacy and its subsequent comparison with the Czech Republic.

Key words: economic diplomacy, pro - export policy, competitiveness, export support, export performance, Slovak Republic

OBSAH

Zoznam skratiek.....	8
Zoznam tabuliek a grafov.....	10
Úvod.....	11
1. Ekonomická diplomacia.....	13
1.1. Charakteristika diplomacie, typy diplomacie.....	15
1.2. Formovanie ekonomickej diplomacie.....	18
1.3. Úlohy a ciele ekonomickej diplomacie v 21. storočí.....	22
1.4. Proexportná politika štátu.....	27
2. Cieľ práce.....	33
3. Metodika práce a metódy skúmania.....	35
4. Výsledky práce.....	37
4.1. Proexportná politika SR.....	37
4.1.1. <i>Inštitucionálny rámec proexportnej politiky SR</i>	40
4.1.2. <i>Pozícia zahraničného obchodu v ekonomike SR</i>	42
4.1.3. <i>Úlohy a ciele proexportnej politiky SR 2022-2030</i>	51
4.2. Riadenie ekonomickej diplomacie v SR.....	57
4.2.1. <i>Formovanie ekonomickej diplomacie</i>	58
4.2.2. <i>Aktéri ekonomickej diplomacie a ich úlohy</i>	64
4.2.3. <i>Komparácia ekonomickej diplomacie SR a ČR</i>	74
5. Diskusia.....	79
Záver.....	85
Zoznam použitej literatúry.....	87

Zoznam skratiek

CEFTA – Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode
ČR – Česká republika
ČSFR – Československá federatívna republika
ED – Ekonomická diplomacia
EÚ – Európska únia
EXIMBANKA SR – Exportno-importná banka SR
FPZO – Fond na podporu zahraničného obchodu
GK – Generálny konzul
HDP – Hrubý domáci produkt
IMF – Medzinárodný menový fond
MF SR – Ministerstvo financií SR
MH SR – Ministerstvo hospodárstva SR
MPO ČR – Ministerstvo priemyslu a obchodu Českej republiky
MSP – Malé a stredné podniky
MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
NARMSP – Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
NATO – Organizácia severoatlantickej zmluvy
OBEO – Obchodno-ekonomické oddelenie
OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
RVHP – Rada vzájomnej hospodárskej pomoci
SAMRS – Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SARIO – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA – Slovak Business Agency
SIEA – Slovenská inovačná a energetická agentúra
SILO – Slovenský styčný investičný úrad
SNŠ – Spoločenstvo nezávislých štátov
SOPK – Slovenská priemyselná a obchodná komora
SR – Slovenská republika

SZRB – Slovenská záručná a rozvojová banka

VaV – Veda a výskum

ZÚ – Zastupiteľský úrad

ZSSR – Zväz sovietskych socialistických republík

WB – Svetová banka

WTO – Svetová obchodná organizácia

Zoznam tabuliek a grafov

Tabuľka 1: Intenzita výdavkov na vedu a výskum v EÚ a SR 2015-2020 (v %)	63
Tabuľka 2: Počet diplomatov pôsobiacich v zahraničí za rok 2021	71
Tabuľka 3: Prognóza rastu slovenského exportu do roku 2025 podľa svetových regiónov a väzba na sieť ekonomických diplomatov	74
Tabuľka 4: Ukazovatele zahraničného obchodu ČR a SR rok 2020 (v mil. USD)	75
Tabuľka 5: Porovnanie agentúr na podporu exportu ČR a SR	78
Graf 1: Vývoj svetového obchodu v rokoch 1950-2020 (v mil. USD)	21
Graf 2: Export SR v rokoch 1993 - 2020 v (mil. USD)	38
Graf 3: Zahraničný obchod SR v rokoch 2010-2020 (mil. EUR)	45
Graf 4: Otvorenosť ekonomiky Slovenskej republiky 1993-2020 (v %)	47
Graf 5: Otvorenosť ekonomík a exportná výkonnosť krajín V4 v roku 2020 (v %)	48
Graf 6: Teritoriálna štruktúra exportu SR v roku 2020 (v %)	49

Úvod

Pojem ekonomická diplomacia sa stáva často spomínaným predmetom s mnohými významami a vysvetlenia. Keďže svetový trh je čoraz viac globálne prepojený, pojem ekonomická diplomacia sa zmenil na jeden zo základných rozmerov diplomacie v poslednom desaťročí. Dynamický efekt obchodu a zvýšenie otvorenosti krajín spolu s vyšším rastom obchodu na HDP viedol k pozitívnemu ovplyvneniu hospodárnosti a vytváraniu siete ekonomických zastupiteľstiev v zahraničí. Nástroje ekonomickej diplomacie sa teraz stávajú dôležitou otázkou v rámci zahraničnej politiky aj v prípade Slovenskej republiky, ktorá je na základe svojej vysokej miery otvorenosti závislá na medzinárodnom obchode. Pre SR ako malú, otvorenú a priemyselne rozvinutú ekonomiku je export jedným z kľúčových zdrojov jej hospodárskeho rastu. Z tohto dôvodu je potrebná aj efektívna proexportná politika, ktorá by rast národného hospodárstva zabezpečovala. V prípade SR má dôležité postavenie pri podpore exportu samotná ekonomická diplomacia štátu, ktorá funguje na princípe integrovaného modelu. Za výkon ekonomickej diplomacie je na Slovensku zodpovedné predovšetkým Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktorému pomáha pri výkone multilaterálnej úrovni ekonomickej diplomacie aj Ministerstvo hospodárstva SR, spolu s ostatnými aktérmi. Úlohou aktérov ekonomickej diplomacie je okrem zvýšenia podpory exportu, propagácia krajiny v zahraničí, prílev priamych zahraničných investícií na Slovensko, zabezpečiť väčší prenik slovenských exportérov na zahraničné trhy a zvýšiť aj konkurencieschopnosť slovenskej produkcie. Všetky tieto aktivity sú zabezpečované pomocou štátnych finančných nástrojov a sieťov ekonomických diplomatov pôsobiacich na zastupiteľských úradoch v zahraničí.

Cieľom diplomovej práce je pomocou vedeckých metód analyzovať pozíciu ekonomickej diplomacie v procese presadzovania zámerov proexportnej politiky SR a prostredníctvom parciálnych cieľov definovať činnosť ekonomických aktérov a ich nástrojov pri ich výkone v rámci siete ZÚ. Prvá kapitola záverečnej práci je venovaná definovaniu pojmu ekonomická diplomacia, histórii jej vývoja, úlohám a cieľom a aj definovaniu proexportnej politiky štátu. V druhej kapitole sme si zadefinovali hlavný cieľ a určili hypotézu práce, ktorá znie: „*Slovenská ekonomická diplomacia nie je dostatočne konkurencie schopná*“ V prípade ak sa potvrdí, že ekonomická diplomacia SR nie je dostatočne konkurencieschopná v rámci diskusie sú navrhnuté určité opatrenia pre jej

zlepšenie. Tretia kapitola je venovaná metodike práce a použitým metódam skúmania, prostredníctvom ktorých sme získané informácie a poznatky analyzovali a porovnávali.

Štvrtá kapitola je smerovaná na ekonomickú diplomáciu SR a jej postavenie pri presadzovaní zámerov a cieľov proexportnej politiky. V rámci tejto kapitoly sme sa zamerali na postavenie zahraničného obchodu v rámci ekonomiky SR a na jej silnú závislosť na zapojení sa do medzinárodnej výmeny tovarov. Takisto sme si analyzovali aj novú Konceptia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie na roky 2022 – 2030, v ktorej sme si vytýčili aj jej ciele. Na naplnení týchto cieľov sa podieľa inštitucionálny rámec ekonomickej diplomacie, ktorý tvoria predovšetkým zastupiteľské úrady a ekonomickí vyslanci v zahraničí. V tejto kapitole sme opísali aj neustále klesajúci počet diplomatov zameraných na ekonomickú agendu a potrebu zvýšenia ich počtu. Potreba zvýšenia ekonomických diplomatov vyplýva aj z výsledkov komparácie slovenskej a českej ekonomickej diplomacie, keďže v porovnaní s našim susedom zaostávame. V rámci podkapitoly sme porovnali proexportné politiky ČR a SR, pričom sme dospeli k záveru, že česká ekonomická diplomacia je efektívnejšia a konkurencieschopnejšia na trhoch EÚ.

Potrebu zvýšenia konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky sme opísali aj v rámci diskusie, kde sme sa venovali jednotlivým problémom a výzvam, ktorým čelí ekonomická diplomacia SR. Porovnaním a analýzou sme následne dospeli k záveru, že slovenská ekonomická diplomacia potrebuje nový impulz v podobe zvýšenia finančných nástrojov a ľudského kapitálu na jej efektívny výkon a následne aj pozitívne plnenie cieľov proexportnej politiky.

1. Ekonomická diplomacia

Ekonomická diplomacia, ktorá je označovaná aj ako ekonomická dimenzia zahraničnej politiky štátu je jednou z mnohých oblastí diplomacie. Preto pre správne pochopenie danej problematiky je potrebné si najskôr definovať pojem diplomacia.

V súčasnosti neexistuje jednotná definícia pojmu diplomacia a absentuje aj konsenzus v samotnom koncepte diplomacie, avšak je ich niekoľko na seba nadväzujúcich alebo navzájom súvisiacich. Na mnohovýznamnosť pojmu diplomacia poukazuje aj Oxfordský výkladový slovník anglického jazyka, ktorý definuje pojem diplomacia vo viacerých významoch. Jednak ako manažment rokovaní medzinárodných vzťahov; ako metódu, prostredníctvom ktorej sa medzinárodné vzťahy usporadúvajú a spravujú; ako umenie resp. šikovnosť diplomatov viesť diplomatické rokovania, ale aj ako nástroj na realizáciu zahraničnej politiky štátu.¹

Barston v knihe *Modern diplomacy* definuje diplomáciu ako disciplínu, ktorá sa zaoberá riadením vzťahov nielen medzi štátmi, ale zahŕňa aj ostatných aktérov, ktorí sa zameriavajú na poradenstvo, formovanie a vykonávanie zahraničnej politiky. Vo svojej publikácii *Modern Diplomacy* uvádza, že sa „jedná o prostriedok, ktorým štáty prostredníctvom svojich formálnych a iných zástupcov, ako aj ďalších aktérov, formulujú, koordinujú a zabezpečujú konkrétne alebo širšie záujmy prostredníctvom korešpondencie, súkromných rozhovorov, výmeny názorov, lbovania, návštev a ďalších súvisiacich činností.“² G.R.Berridge vo svojej knihe *Diplomacy: Theory and Practice* definuje diplomáciu ako formu realizácie medzinárodných vzťahov takým spôsobom, pri ktorom sa štáty neuchyľujú k sile alebo propagande, ale k rokovaniu, ktorí priamo alebo nepriamo podporujú. Síce sa diplomacia riadi zvyklosťami a právom, medzi jej základné rysy patrí v prvom rade pružnosť.³

Účelom diplomacie je posilniť štát, národ alebo organizáciu, ktorej slúži, vo vzťahu k iným presadzovaním záujmov, ktoré má na starosti. Za týmto účelom sa diplomatická činnosť snaží maximalizovať výhody skupiny bez rizika a nákladov na použitie sily a pokiaľ možno bez vyvolávania nevôle. Zvyčajne, ale nie vždy, sa snaží zachovať mier. Diplomacia je silne naklonená vyjednávaniu s cieľom dosiahnuť dohody a vyriešiť problémy medzi štátmi.

---

¹BYSTRICKÝ, Ľubor. *Základy diplomacie*. Bratislava: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. ISBN 80-7165-544-9.

²BARSTON, Ronald Peter. *Modern Diplomacy*. 4th ed. London : Routledge, 2014. ISBN 978-1447921417.

³BERRIDGE, Geoff. *Diplomacy: Theory and Practice*. 5th ed. London : Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1137445513.

A preto ju je vo všeobecnosti možné chápať aj ako tradičný prostriedok resp. nástroj zahraničnej politiky štátu, ktorý štát využíva pri presadzovaní svojich záujmov v zahraničí. Z tohto je teda možné odvodiť, že diplomacia je výlučne nepolitickou aktivitou, ktorá sa usiluje o nadviazovanie a udržiavanie priateľských vzťahov s ostatnými krajinami a takisto je aj mierovým nástrojom pre tieto vzťahy.

Tradičné témy diplomacie, ktorými bola predovšetkým bezpečnosť vystriedala širšia koncepcia, ktorá sa okrem politických otázok začala venovať aj ekonomickým a kultúrnym oblastiam. S rozmachom globalizácie a s rozvojom svetového hospodárstva nastali zmeny v tradičnom chápaní diplomacie a do popredia sa dostávajú viac ekonomické otázky, dochádza k fragmentácii tradičnej diplomacie a diplomatických vzťahov orientovaných pôvodne na vzťahy medzi štátmi (state-to-state diplomacy) na také diplomatické vzťahy, v ktorých sa vo sfére medzinárodných vzťahov zúčastňujú stále nová štátni aktéri a do oblastí diplomacie sú implementované aktivity z celej rady mnohých oblastí, sfér, subjektov, čo si vyžaduje špecializované prístupy a formovanie mnohých oblastí diplomacie, resp. nových typov diplomacie. Medzi nové typy diplomacie patrí bezpečnostná, energetická, športová, kultúrna, parlamentná, ekonomická, vojenská a mnohé ďalšie.

1.1. Charakteristika diplomacie, typy diplomacie

Pre správne pochopenie podstaty diplomacie je potrebné poznať jej históriu, vývoj a vznik. Genéza diplomacie siaha až do staroveku, kedy prvé spoločnosti mali určité atribúty štátov a navzájom si vymieňali poslov, vyslancov. Diplomacia, ktorá viedla k súčasnému svetovému stavu medzinárodných vzťahov, sa vyvinula z gréckeho, rímskeho a francúzskeho systému. Slovo diplomacia má korene v gréckom slove „diploma“, čo znamená „zložený/preložený“. V období starovekého Grécka sa zrodila diplomacia, ktorá viedla k súčasnému svetovému systému medzinárodných vzťahov. Gréci vyvinuli archívy, diplomatický slovník, pravidla pre medzinárodné správanie, ktoré predpokladali medzinárodné právo a mnoho ďalších prvkov. V tomto období vyslanci a sprievody požívali diplomatickú imunitu a prímerie, neutralita, obchodné konvencie, konferencie, zmluvy a spojenectvá boli bežné. Hodnota diplomu postupne rástla do takej miery, že sa stal cestovným dokladom a napokon bol oficiálnym dokumentom, ktorý udeľoval privilégia alebo stelesňoval dohody s cudzími komunitami alebo kmeňmi.⁴

Rimania prijali diplomatickú tradíciu gréckych mestských štátov, školili profesionálnych diplomatov a zameriavali sa hlavne na dosiahnutie expanzívnych cieľov impéria. Diplomacia Starovekého Ríma síce čiastočne súvisela s gréckou diplomaciou, ale priniesla väčší význam hlavne v oblasti medzinárodného práva, keďže sa tu začali konštituovať jeho zárodky. Obe formy diplomacie sa v nasledujúcich troch storočiach zintenzívnili. Východná polovica Rímskej ríše pokračovala takmer 1000 rokov ako Byzantská ríša, po ktorej páde zostali prvky diplomatickej tradície v renesančnom Taliansku.

Starotalianska diplomacia bola zameraná na Benátky. Mestský štát Benátky bol centrom všetkého obchodu a obchodu v stredovekej Európe a pokračovali aj v byzantskej diplomatickej tradícii. Talianske mestské štáty Miláno, Savojsko, Benátky a Florencia tiež zaviedli modernú diplomáciu, ktorá zahŕňala rezidentské misie na čele s občanmi vysielajúceho mestského štátu alebo kniežatstva, pričom prvá známa diplomatická misia pochádza z Janova. Na rímsku diplomatickú tradíciu nadviazalo na prelome 16. a 17. storočia aj Francúzsko, ktorých verzia diplomatického systému zahŕňala komplikované ceremonie, tajné rokovania a postupné zavedenie profesionalizácie diplomacie. Takisto sa vo francúzskom systéme zaviedla dôvernosť v súvislosti so zhromažďovaním informácií,

---

⁴NICOLSON, Harold. *Diplomacy*. London: Thornton Butterworth, 1939. 255 s.

protokolmi a diplomatickými zbormi.⁵ V priebehu 19. storočia sa spolu s politickou transformáciou zmenila aj diplomacia. Moc sa postupne presunula z kráľovských dvorov do kabinetov, kráľov na medzinárodných stretnutiach vystriedali ministri a zahraničná politika sa stala súčasťou demokratickejšej politiky. Postupne v 20. storočí došlo k profesionalizácii diplomacie; Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961, ktorý ratifikovala väčšina suverénnych štátov sveta, poskytuje rámec pre diplomatické postupy, metódy a postupy.

Diplomacia má teda dlhú históriu siahajúcu najmenej do dvoch tisícročí, počas ktorých panovníci vysielali svojich vyslancov k iným panovníkom z rôznych dôvodov: zabrániť vojnám, zastaviť nepriateľské akcie alebo len pokračovať v mierových vzťahoch a ďalších ekonomických výmenách a s menšími obmenami to platí dodnes. V súčasnosti sa stretávame so širokou škálou rôznych oblastí diplomacie, ktoré sú zaraďované medzi jej moderné druhy, avšak k dvom základným formám, ktorými štáty realizujú záujmy a zahraničnopolitické ciele v medzinárodných vzťahoch patrí bilaterálna a multilaterálna diplomacia. *Bilaterálna diplomacia* pokrýva spôsob riadenia medzištátnych dvojstranných vzťahov medzi krajinami. Tóth považuje bilaterálnu diplomáciu za klasickú a tvrdí, že predstavuje inštitucionalizovanú resp. formalizovanú komunikáciu a spoluprácu zameranú na širokú oblasť vzťahov medzi dvomi štátmi.⁶ Je hlavnou úlohou ministerstiev zahraničných vecí, veľvyslanectiev a konzulátov, ktorí v dôsledku globalizácie pokrývajú čoraz širší okruh tém v rámci globálnych dialógov. Základom bilaterálnej diplomacie je Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961.⁷ Naopak *multilaterálna diplomacia* je definovaná ako prax zapojenia viac ako dvoch národov alebo strán do dosahovania diplomatických riešení nadnárodných problémov prostredníctvom diplomatických alebo vládnych zástupcov, ale môžu sa do nej zapojiť aj zástupcovia neštátnych subjektov. Tóth definuje multilaterálnu diplomáciu takisto ako vzájomnú inštitucionalizovanú komunikáciu a spoluprácu avšak medzi viacerými štátmi, čiže vo väčšom globálnom rozsahu.⁸ Mnohostranné vyjednávanie je charakterizované viacerými stranami, viacerými problémami, viacerými rolami a viacerými hodnotami. Pri tomto druhu

---

⁵ RUEY, Tethloch. *The history of diplomacy and the ancient Greek, Italian, Roman and French diplomatic traditions*. München : Grin Verlag, 2017. s.15. ISBN 978-36-685-2564-1.

⁶ TÓTH, Ľudovít et al. *Úvod do diplomacie*. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2008. 199 s. ISBN 978-80-225-2683-8.

⁷ RANA, Kishan. *Bilateral Diplomacy*. India : Manas Publications, 2002. s 115. ISBN 978-81-704-9154-5.

⁸ TÓTH, Ľudovít et al. *Úvod do diplomacie*. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2008. 199 s. ISBN 978-80-225-2683-8.

diplomacie býva problémom otázka rozhodovania (zásada konsenzu, resp. kvalifikovanej väčšiny) pri riešení konkrétnych problémov v dôsledku veľkého počtu účastníkov, ako aj praktická nemožnosť uplatnenia tajnej diplomacie v širokom meradle. Určité prvky multilaterálnej diplomacie sa začali objavovať už v starovekých spoločnostiach avšak až rozmach medzinárodných organizácií v 20. storočí zvýšil záujem o multilaterálnu diplomaciu. Tento druh diplomacie sa začal vo väčšej miere rozvíjať pri podpise Vestfálskeho mieru a potom v súvislosti s Viedenským kongresom v roku 1815.⁹

Oba vyššie spomínané druhy diplomacie zabezpečujú rovnaké ciele, záujmy a poslania, avšak v inom prostredí a s rozdielnymi postupmi. Rozdiel medzi dvomi základnými druhmi diplomacie spočíva aj v samotnom nadviazaní diplomatických stykov. Pri bilaterálnej diplomacii vzťahy medzi dvomi štátmi vznikajú nadviazaním a následne dohodou, ktorá je podmienená predošlým uznaním štátu. Naopak multilaterálne diplomatické vzťahy vznikajú formálnejšie, spravidla podpisom alebo ratifikáciou mnohostranných zmlúv, ktoré sa týkajú vzájomného vzťahu viacerých štátov.¹⁰

V posledných rokoch sa mení úroveň vnímania diplomacie, ktorá zo sebou prináša aj fragmentáciu tradičnej diplomacie. Z dôvodu rozdielných zahraničných programov a rôznych politických rámcov boli vymedzené viaceré skupiny resp. dimenzie, ktoré sú medzi sebou úzko späté. Medzi čiastkové typy diplomacie patrí: summitová, parlamentná, vojenská, verejná, ekonomická, hospodárska, obchodná, kultúrna, energetická, paradiplomacia, neoficiálna diplomacia a mnohé ďalšie, pričom zoznam dimenzií sa v dôsledku globálnych zmien neustále rozširuje a mení. Všetky dimenzie zastrešujú určitú oblasť, pričom sú medzi sebou navzájom prepojené, nakoľko vykonávajú aj niektoré z funkcií klasickej diplomacie.¹¹

---

⁹MULDOON, P. James – JOANN, Fagot Aviel. *Multilateral Diplomacy*. In Oxford Research Encyclopedia of International Studies [online]. London : Oxford University Press, 2010, roč. 30. [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete : <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-462>

¹⁰ RUSIŇÁK, Peter et al. *Diplomacia – úvod do štúdia*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 115-120. ISBN 978-80-225-3480-2.

¹¹ ŠŤOURAČOVÁ, Judita et al. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. Praha : Professional Publishing, 2012. s 22. ISBN 978-80-743-1081-2.

1.2. Formovanie ekonomickej diplomacie

Pre pojem *ekonomická diplomacia* neexistuje v súčasnej literatúre, ako aj v rôznych politických dokumentoch jednotná ucelená definícia, ale majú viacero spoločných znakov. V súčasnej odbornej literatúre má každý autor svoju vlastnú definíciu, ktorou charakterizuje ekonomickú dimenziu diplomacie. Každá z týchto definícií zachytáva jeden alebo niekoľko hlavných aspektov ekonomickej diplomacie a nižšie uvádzame tie, ktoré považujeme za nevyhnutné pre správne pochopenie pojmu. *E. Patjinka* definuje ekonomickú diplomaciu ako „súbor aktivít, zameraných primárne na realizáciu zahranično-ekonomických záujmov (mierovými prostriedkami), ktorá tvorí v súčasnej praxi jednu z kľúčových súčasti diplomatickej činnosti štátov, resp. ich orgánov pre zahraničné styky.“¹² *J. Štouračová* vysvetľuje túto dimenziu diplomacie ako špecifickú oblasť a súčasť diplomatických služieb, ktorá sa zameriava na vytvorenie vhodných podmienok pre naplnenie ekonomických záujmov štátu v zahraničí. Vytvára vhodné podmienky na podporu obchodu a investičných aktivít podnikateľov v rámci daného štátu a ich vstupu na zahraničné trhy. Taktiež vytvára priaznivé prostredie pre naplnenie ekonomických záujmov štátu v zahraničí a prostredníctvom tejto činnosti naplňuje ekonomický rozmer zahraničnej politiky a vytvára väzby medzi národnou a svetovou ekonomikou v dôsledku internacionalizácie a ekonomickej globalizácie.¹³ Ďalší autori definujú ekonomickú diplomaciu ako nástroj na riadenie a vedenie vzťahov medzi štátmi a inými subjektmi vo svetovej politike, ktorý ma za úlohu zabezpečenie spravodlivosti medzi aktérmi pri presadzovaní štátnych záujmov v zahraničnej politike.¹⁴ Autor *Ruffini* charakterizuje ekonomickú diplomaciu ako odbor, ktorý označuje metódy a procesy, ktorými štáty využívajú cezhraničné ekonomické aktivity na dosiahnutie svojich národných záujmov. Vytvára prepojenie medzi sférou korporátnych hráčov, ktorí exportujú alebo investujú do zahraničia, a sférou diplomatov, ktorí reprezentujú štát na medzinárodnej scéne a realizujú geopolitické rozhodnutia.

Ekonomická diplomacia je zložitá záležitosť, ktorá zahŕňa súbor postupov a zahŕňa aj širokú škálu štátnych a neštátnych aktérov, od diplomatov a iných vládnych úradníkov až po

---

¹² PAJTINKA, Erik. *Ekonomická diplomacia Slovenskej republiky. Orgány, inštitúcie a modely riadenia*. In *Ekonomická diplomacie – úloha, význam, problémy a jejich riešení*. Praha: Professional Publishing, 2013, s. 3. ISBN 978-80 743 1260.

¹³ ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. Praha : Professional Publishing, 2012. s 25. ISBN 978-80-743-1081-2.

¹⁴ BAYNE, Nicholas - WOOLCOCK, Stephen. *The New Economic Diplomacy : Decision-making and Negotiation in International Economic Relations*. 2nd Revised edition..London: Aldershot, 2007. ISBN 978-07-546-7047-6.

podnikateľov a bankárov, ako aj mimovládne organizácie. Zaoberá sa vzťahmi medzi dvoma dosť odlišnými sférami, sférou politickej diplomacie a zahraničných vecí na jednej strane a sférou zahraničného obchodu a medzinárodného podnikania na strane druhej.

Z uvedených definícií môžeme ekonomickú diplomáciu chápať ako mierový prostriedok pre naplnenie zámerov a cieľov v medzinárodných vzťahoch a takisto aj ako prostriedok proexportnej politiky štátu, ktorý je spojený s prílivom zahraničných investícií, podporou investovania domácich podnikateľov a podporou exportu. Ekonomická diplomacia nielenže podporuje prosperitu štátu, ale ak si to situácia vyžaduje a príležitosť dovoľuje, manipuluje aj s jeho zahraničnými, obchodnými a finančnými vzťahmi na podporu jeho zahraničnej politiky. Práve preto je hlavnou témou vonkajších vzťahov prakticky všetkých krajín. Domáce ministerstvá hospodárstva, orgány na podporu obchodu a investícií, obchodné komory a samozrejme ministerstvá zahraničných vecí sú účastníkmi ekonomickej práce. Hlavný dôraz sa kladie na propagáciu, prilákanie zahraničného obchodu, investícií, technológií a turistov. Ekonomická diplomacia úzko súvisí s politickými, verejnými a inými segmentmi diplomatickej práce.

Ekonomická diplomacia je v medzinárodnom meradle považovaná za dôležitý nástroj na presadzovanie záujmov a realizáciu zahraničnej politiky štátu. Práve ekonomické záujmy krajiny tvoria podstatnú časť zahraničnopolitických záujmov, ktorých dôležitosť sa v súčasnom modernom svete stále zvyšuje. Činnosť dôležitého nástroja zahraničnej politiky, ekonomickej diplomacie, sa zintenzívnila ako výsledok procesov globalizácie, s čím súvisela aj potreba ekonomizácie zahraničnej politiky.¹⁵ Táto dimenzia diplomacie neslúži len ako prostriedok na naplnenie zámerov a cieľov zahraničnej politiky, ale je tiež nástrojom, do určitej miery i predpokladom realizácie zámerov zahraničnej dimenzie vnútornej hospodárskej politiky štátu, predovšetkým jeho proexportnej politiky, politiky späť s prílivom zahraničných investícií, s programami podpory investovania domácich podnikateľských subjektov v zahraničí a v neposlednom rade s programami podpory exportných aktivít malých a stredných podnikov a ďalších.¹⁶

Prvé zmienky a historické korene ekonomickej diplomacie siahajú až do staroveku, kedy sa postupne rozvíjal medzinárodný obchod. Hoci sa v tom období ešte nehovorilo

---

¹⁵KUNYCHKA Mykhaylo. *Historický vývoj hospodárskej diplomacie*. In Almanach : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky [online]. Bratislava : FMV Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2013, roč. 8, č. 1, s 112. [cit. 31.01.2022]. Dostupné na internete : <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2013-1.pdf>

¹⁶ ŠTOURÁČOVÁ, Judita. *Ekonomická diplomacie České republiky*. Praha : Professional Publishing, 2008. s. 79. ISBN 978-80-86946-71-9.

o ekonomickej diplomacii, už vtedy sa diplomacia zaoberala aj ekonomickými aspektmi a ekonomickými vzťahmi medzi štátmi. Prvé poznatky sú spojené so Starovekým Gréckom, a s pôsobením poslov medzi jednotlivými mestskými štátmi, ktorí sa podieľali na uzatváraní obchodných dohôd a rozvíjaní obchodnej činnosti. V 15. storočí nastal rozvoj v objavovaní nových zámorských území a rozmach medzikontinentálneho obchodu, ktorý mal pozitívny vplyv na formovanie nových funkcií a nástrojov diplomacie. Avšak ekonomická diplomacia v takej podobe ako ju poznáme dnes sa začala formovať a vyvíjať na konci 19. storočia. Na prelome storočí sa vyformovala ako špecifická disciplína so svojimi vlastnými záujmami a nástrojmi. Rastúce množstvo a náročnosť ekonomickej agendy zároveň viedli k tomu, že výkon predmetných špecifických diplomatických funkcií bol čoraz viac zverovaný do rúk špeciálne vyškolených pracovníkov tzv. obchodných atašé, ktorí na začiatku 20. storočia začali pracovať na zastupiteľských úradoch.¹⁷ Vznik zastupiteľstiev pozitívne ovplyvnil aj medzinárodný obchod, ktorý bol v tom období zdrojom bohatstva. S rozvojom dopravy, obchodu a priemyslu rástli aj nároky a požiadavky obchodníkov, ktorí požadovali lepší prístup a silnejšie prepojenie na svetových trhoch, čo malo za následok rozvoj ekonomickej dimenzie diplomacie, ktorá sa naplno začala využívať po druhej svetovej vojne. Druhá polovica 20. storočia priniesla éru globalizácie a podstatných mocenských presunov, ktoré vyvolali stimuly a podmienky pre zapojenie štátu do oblasti zahraničnej politiky vo vzťahu k ekonomike. Globalizácia taktiež upravila štruktúru medzinárodných ekonomických vzťahov na celom svete, a v jej dôsledku sa podniky zapojili do expanzie prostredníctvom fúzií a akvizícií, pričom zdôraznili svoje úsilie ovplyvniť domácu a medzinárodnú politiku vo svoj prospech. Štáty sa začali zapájať do tvrdej konkurencie o ekonomické zisky, čím chceli posilniť svoje postavenie, ale zároveň sa snažili aj o spoluprácu a vznik organizácií, ktorými by stanovili určité pravidlá a štandardy. V dôsledku ich snahy začali vznikať ekonomické organizácie ako GATT a OECD, ktorých činnosť bola zameraná na rozvoj zahranično-ekonomických vzťahov. Obchod a obchodné spojenie boli jednou z hlavných ciest šírenia ekonomického, politického a kultúrneho vplyvu jednotlivých subjektov v akejkol'vek dobe a na akomkoľvek mieste sveta. Vyššia úroveň integrácie postupne konkurencieschopnejších trhov v dôsledku rastúcej liberalizácie medzinárodného obchodu a financií viedla k rastu potreby novej dimenzie diplomacie, ktorá sa stala dôležitým nástrojom na riadenie zvýšených ekonomických rizík a príležitostí. Vývoj v

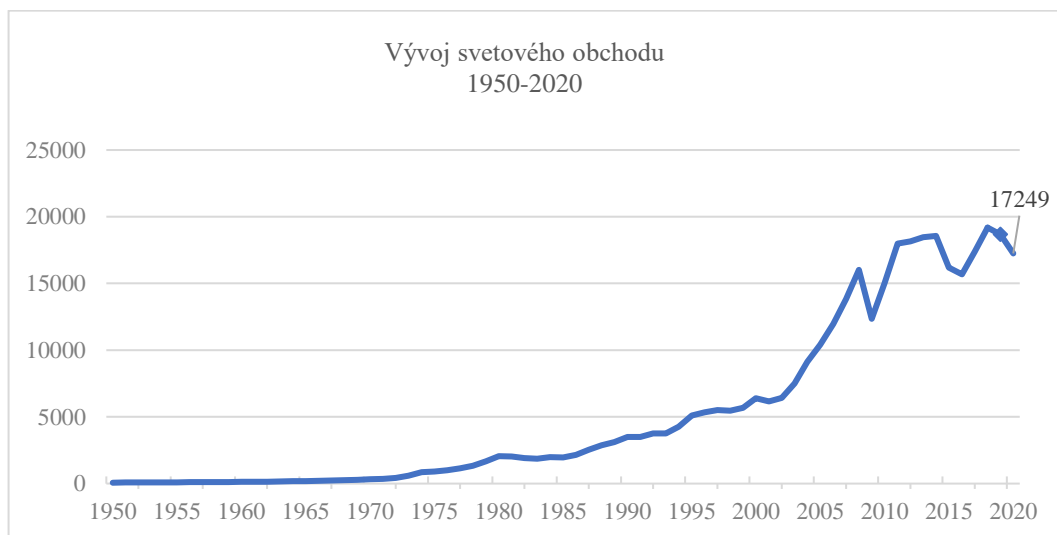
---

¹⁷ PAJTINKA, Erik. *Ekonomická diplomacia Slovenskej republiky. Orgány, inštitúcie a modely riadenia*. In *Ekonomická diplomacie – úloha, význam, problémy a jejich řešení*. Praha: Professional Publishing, 2013, s. 38. ISBN 978-80 743 1260.

medzinárodných obchodných vzťahoch, ako je rast regionálnych obchodných organizácií, vytvorenie Svetovej obchodnej organizácie (WTO), rozšírenie agendy obchodných rozhovorov, GATT o iné otázky poukázali na nevyhnutnosť prekročenia prevládajúcej realistickej koncepcie diplomacie. K vývoju prispel aj vznik integračných zoskupení na regionálnej úrovni spolu s rastúcou úlohou transnacionálnych korporácií.¹⁸

Objem svetového obchodu je dnes zhruba 40-násobkom úrovne zaznamenatej v prvých dňoch GATT (4100 % nárast od roku 1950 do roku 2020), pričom hodnoty svetového obchodu dnes vzrástli takmer 300 krát oproti úrovniam z roku 1950. Od 90. rokov môžeme pozorovať rýchlejší nárast svetového obchodu, ktorý zapríčinila globalizácia a kompjuterizácia. Obchod bol vždy formovaný technológiou, ale rýchly rozvoj digitálnych technológií v 90. rokoch zásadne ovplyvnil medzinárodný obchod.

Graf 1: Vývoj svetového obchodu v rokoch 1950-2020 (v mil. USD)

Prameň: Vlastné spracovanie autora na základe údajov z WTO: Evolution of trade under the WTO. 2021 [cit. 2021-30-11]. Dostupné na internete : https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/trade_evolution_e/evolution_trade_wto_e.htm

V dôsledku rozmachu globalizácie a aj v rámci zvyšujúceho sa vzájomného prepojenia jednotlivých ekonomík je možné export, teda schopnosť ekonomiky realizovať domáce produkty na zahraničných trhoch, považovať za jeden z najvýznamnejších indikátorov ekonomickej vyspelosti krajiny.

¹⁸ KUNYCHKA Mykhaylo. *Historický vývoj hospodárskej diplomacie*. In Almanach : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky [online]. Bratislava : FMV Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2013, roč. 8, č. 1, s 115. [cit. 31.01.2022]. Dostupné na internete : <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2013-1.pdf>

1.3. Úlohy a ciele ekonomickej diplomacie v 21. storočí

Medzi ekonomickou diplomaciou a jej úlohami je silná závislosť, ktorá vychádza zo vzájomného vzťahu medzi investičnými, ekonomicko-obchodnými aktivitami a aktérmi ekonomickej diplomacie vo vysielajúcom a aj prijímajúcom štáte.¹⁹ Úlohy ekonomickej diplomacie následne odrážajú ekonomický, obchodný, politický, spoločenský, sociálny a psychologický rozmer globalizácie.

Kým vo svojich počiatkoch sa ekonomická dimenzia sústredila hlavne na rozvoj medzinárodného obchodu, postupom času a v dôsledku rozšírenia svojej pôsobnosti dnes štáty prostredníctvom tejto dimenzie realizujú množstvo úloh z ekonomickej oblasti. Hlavnou funkciou ekonomickej diplomacie je včasné identifikovanie a správna reakcia na vyvíjajúce sa svetové trendy v oblasti ekonomiky a zabezpečenie ich prechodu na národnú úroveň s cieľom posilniť rast domácej ekonomiky, imidž krajiny v zahraničí a posilnenie konkurenčnej schopnosti ekonomiky. Medzi ďalšie úlohy patrí aj podpora obchodu a investícií, podpora cestovného ruchu, riadenie finančných tokov a zabezpečovanie a fungovanie ministerstva zahraničia a ministerstva hospodárstva. Okrem vyššie uvedených činností sú s ekonomickou diplomaciou spojené aj aktivity týkajúce sa propagácie krajiny, lobovania, medializácie krajiny a tvorby politiky.²⁰ Ekonomická diplomacia v súčasnosti teda pokrýva a vykonáva množstvo úloh, ktoré sa podľa typu subjektov, vo vzťahu ku ktorým sú jednotlivé úlohy ekonomickej diplomacie realizované, delia prevažne do dvoch skupín, do makro a mikroekonomického bloku.

Mikroekonomickú dimenziu ekonomickej diplomacie tvoria funkcie, ktoré sú realizované vo vzťahu k podnikateľským subjektom, s cieľom priamej podpory obchodno-investičnej spolupráce, tzn. podpora domáceho exportu a prílivu zahraničných investícií z oboch krajín. Pri týchto funkciách sa môžeme stretnúť aj s názvom komerčné funkcie ekonomickej diplomacie, alebo aj mikroekonomická diplomacia.²¹ Medzi mikroekonomickú diplomáciu zaraďujeme podporu a rozvoj obchodných vzťahov spojených so zvýšenou

---

¹⁹ BOHÁČ, Radomír. *Význam a úlohy ekonomickej diplomacie v turbulentnej realite globálnej ekonomiky*. In Zborník vedeckých prác [online]. FMV EU. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2016. s. 43. [cit. 25.02.2022]. ISBN 978-80-225-4281-4. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/konferencievirt/2016/zborniik_proceedings_Virt_29092016.pdf

²⁰ PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí*. In Mezinárodní vztahy., 2007, roč 42, č. 4, str. 62-63. ISSN 0323-1844.

²¹ PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí*. In Mezinárodní vztahy., 2007, roč 42, č. 4, str. 59. ISSN 0323-1844.

konkurencieschopnosťou domácich podnikateľov v zahraničí, podporu investícií a ekonomicko-informačné služby.

Makroekonomickú dimenziu ekonomickej diplomacie tvoria úlohy, ktoré sú realizované vo vzťahu k štátnym orgánom v hostiteľskej krajine, a to s cieľom vytvárať vhodný politicko-legislatívny rámec pre podnikateľské aktivity ekonomických subjektov vysielajúceho (domovského) štátu. Tieto sa nazývajú obchodno-politické funkcie ekonomickej diplomacie, alebo aj makroekonomická diplomacia, ktorej úlohy sa sústreďujú na liberalizáciu obchodu, odstraňovanie bariér pohybu tovarov, služieb a kapitálu. Medzi aktivity, ktoré sa zaraďujú do makroekonomickej úrovni patrí podpora rozvoja obchodných vzťahov, výkon zahraničnoobchodnej politiky predovšetkým na úseku ekonomickej spolupráce so zahraničím, plánovanie a formulovanie medzinárodných zmluvných dokumentov, výkon proexportnej orientácie obchodu a podpora prílevu investícií vysielajúceho štátu, aktivizácia domácich podnikateľských subjektov v zahraničí a spolupráca na vzájomných bilaterálnych vzťahoch a rokovaníach.²² Makroekonomická úroveň diplomacie má dve úrovne: multilaterálnu a bilaterálnu. V popredí sú práve multilaterálne funkcie ekonomickej diplomacie, ktorých cieľom je vytvoriť pre domáce podnikateľské subjekty vhodný politicko-legislatívny rámec. Multilaterálna makroekonomická dimenzia je vykonávaná prostredníctvom medzinárodných inštitúcií alebo medzinárodných organizácií, akými sú WTO a OECD. Cieľom multilaterálnej dimenzie je vytvorenie vhodného medzinárodného prostredia, ktoré by bolo pre jednotlivé štáty prospešné a mohli by z neho profitovať. Bilaterálne makroekonomické funkcie ekonomickej diplomacie zahŕňajú obchodno-politické agendy, zmluvné jednanie, aktivity medzi ministerstvami navzájom a prezentáciu krajiny navonok. Práve pri prezentácii krajiny navonok dochádza ku kooperácii medzi ekonomickou a tzv. verejnou a kultúrnou diplomaciou pri vytváraní priaznivého obrazu o danej krajine ako priaznivého prostredia pre zahraničný kapitál. K týmto funkciám sa zaraďujú aj aktivity podporujúce cestovný ruch.²³ Autor Rana zaraďuje do úloh ekonomickej diplomacie podporu PZI a s tým spojené investičné dohody; WTO a medzinárodné obchodné spory; dohody o zmluvách voľného obchodu a iné dohody podobného charakteru; podpora obchodu a vzťahy s podnikateľským

---

²² PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí*. In *Mezinárodní vztahy.*, 2007, roč 42, č. 4, str. 62. ISSN 0323-1844.

²³ ŠŤOURAČOVÁ, Judita et al. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. Praha : Professional Publishing, 2012. s 35. ISBN 978-80-7431-081-2.

sektorom.²⁴ Medzi úlohy resp. záujmové oblasti ekonomickej diplomacie *E. Pajtinka* na základe poznatkov z praxe zaraďuje:

- podporu a rozvoj obchodných vzťahov
- podporu investícií
- ekonomicko-informačnú funkciu
- politicko-legislatívnu funkciu
- asistenciu pri poskytovaní rozvojovej pomoci
- propagáciu štátu.

Už vo Viedenskom dohovore a aj v rámci vyhlášky ministerstva sa podpora a rozvoj obchodných vzťahov uvádza ako jedna z najstarších a najviac formalizovaných diplomatických úloh. Cieľom štátu je zabezpečiť predovšetkým jeho záujem na exporte vyváženého tovaru, nakoľko export prispieva k aktívnemu saldu obchodnej a aj platobnej bilancie, čím sa naplňujú ciele ekonomickej diplomacie. Táto úloha sa však plní len na bilaterálnej úrovni diplomacie, nakoľko medzinárodné organizácie nemajú záujem na raste obchodu jednotného štátu. K podpore obchodu sa pridáva aj podpora investícií do domovskej krajiny, ktoré následne stimulujú hospodársky rast a zamestnanosť. Štáty však musia regulovať tento príjem a sektorovo a aj geograficky ho rozumne rozdeliť. Podpora len jedného odvetvia totiž môže znamenať, že štát sa stane na tom odvetví závislý a bude veľmi ovplyvniteľný fluktuáciou daného odvetvia vo svete a v iných štátoch. Táto úloha sa viaže aj na vyhľadávanie investičných možností pre domáce podnikateľské subjekty v zahraničí, avšak tieto subjekty musia disponovať dostatočným investičným kapitálom a musia mať záujme o jeho investovanie. Ďalšou funkciou je ekonomicko-informačná, nakoľko nadviazanie ekonomických vzťahov medzi štátmi je podmienený aj určitou mierou informovanosti podnikateľských subjektov, ktoré sa týkajú najmä informácii o investovaní. Úlohou diplomatov totiž nie je poskytovanie základných informácií, ale aj informácií, ktoré sú šité na mieru partnerským krajinám. Diplomati poskytujú subjektom z oboch štátov štruktúrované informácie, ktoré majú slúžiť pre potreby domácich podnikateľských subjektov a ktoré majú za úlohu posilniť export medzi nimi. Ekonomická informačná

---

²⁴ RANA, Kishan a CHATTERJEE, Basujit. *Introduction: the role of embassies*. In *Economic Diplomacy. India's Experience* [online]. Jaipur : CUTS International, 2011, s. 12. [cit. 27.02.2022] Dostupné na internete : http://www.cutsinternational.org/Book_Economic-Diplomacy.htm.

funkcia patrí medzi každodennú aktivitu zastupiteľských úradov, resp. iných aktérov ekonomickej diplomacie a je pre štát potrebná.²⁵ Dôležitou funkciou ekonomickej diplomacie je politicko-legislatívna funkcia, nakoľko ekonomika a politika spolu úzko súvisia. V prípade diplomacie je rozvoj obchodných a investičných vzťahov ovplyvnený politickými faktormi, ktoré majú vplyv na vývoj nielen medzinárodného, ale aj vnútroštátneho právneho prostredia. Na ekonomické vzťahy vplyvajú nielen vnútroštátne legislatívy hostujúcich krajín, ale aj medzinárodnoprávne zmluvy. Medzinárodné zmluvy, hlavne tie multilaterálne v súčasnosti upravujú ekonomické vzťahy medzi štátmi. Ekonomický charakter má aj rozvojová pomoc, ktorá tvorí ďalšiu dôležitú funkciu ekonomickej diplomacie. Úlohou diplomatických orgánov v prijímajúcom štáte je potreba správneho vyhodnotenia a naplánovania oblasti, do ktorých má pomoc smerovať. Rozvojová pomoc v sebe zahŕňa aj prvky solidarity a vyvoláva pozitívne ekonomické efekty, ktoré sa prejavujú počas dlhšieho obdobia a majú globálny charakter. E. Pajtinka ako ďalšiu funkciu ekonomickej diplomacie opisuje propagáciu štátu, pod čím si je možné predstaviť aktivity, ktoré niektorí autori nazývajú aj „marketing územia“. Propagácia štátu má dve dimenzie, pričom jedna z nich predstavuje podporu aktívneho cestovného ruchu a je aplikovaná vo vzťahu k verejnosti v prijímajúcom štáte. Z pohľadu platobnej bilancie má aktívny cestovný ruch rovnakú pôsobnosť ako export tovaru a okrem iného vytvára v sektore služieb aj pracovné miesta. Cestovný ruch neprináša len ekonomické efekty, ale aj mnohé mimoekonomické, vďaka čomu sa zaraďuje aj medzi úlohy kultúrnej diplomacie. Druhú dimenziu propagácie štátu predstavujú aktivity spojené s prezentovaním vysielajúceho štátu ako atraktívneho a bezpečného miesta pre podnikanie.²⁶

Z pohľadu *Kosteckého* je nosnou úlohou ekonomickej diplomacie pomoc podnikateľom a ich aktivitám a možno medzi nosné funkcie zahrnúť podporu obchodnej realizácie firiem v zahraničí s dôrazom na export; kapitálové expanzie, pomoc malým a stredným podnikateľským subjektom; budovanie dobrého imidžu a brandingu krajiny; politický lobbying za ekonomické záujmy štátu a jeho podnikateľských subjektov a v neposlednom rade aj poskytovanie poradenských, konzultačných a asistenčných služieb pre exportérov. Takisto tam patrí aj prispievanie k efektívnemu využívaniu eurofondov a

---

²⁵ PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí*. In *Mezinárodní vztahy.*, 2007, roč 42, č. 4, str. 62. ISSN 0323-1844.

²⁶ PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí*. In *Mezinárodní vztahy.*, 2007, roč 42, č. 4, str. 62. ISSN 0323-1844.

posilňovaníu ekonomického rastu a indikovanie využívania výhod členstva v medzinárodných organizáciách a regionálnych zoskupeniach.²⁷

Ekonomická diplomacia sa zameriava na efektívne využívanie existujúcich sietí vzťahov a komunikácie, ako aj rámcov spolupráce vytvorených v priebehu rokov so štátmi a inštitúciami. V tomto rozsahu je teda pre všetky štáty potrebné identifikovať ciele a mobilizovať prostriedky, aby mali kapacity na realizáciu ekonomickej diplomacie. Od spoločného úsilia, spoločnej vízie a synergií medzi všetkými zainteresovanými stranami v hospodárskej činnosti závisí aj dosiahnutie cieľov ekonomickej diplomacie, medzi ktoré patrí podpora a prilákanie priamych zahraničných investícií; zvýšenie vývozu, aj na nové trhy; diverzifikácia výroby a uprednostňovanie tovarov s pridanou hodnotou; posilnenie konkurenčnej schopnosti ekonomiky krajiny a včas identifikovať a reagovať na hlavné trendy vo vývoji svetovej ekonomiky. Takisto sa tam môže zaradiť aj prilákanie väčšieho počtu turistov, otvorenie sa novým trhom a propagácia štátu, nielen medzi turistami, ale napríklad aj medzi študentmi.

Ekonomická diplomacia využíva aj širokú škálu nástrojov, ktoré sa delia do dvoch kategórií:

- proaktívne nástroje, akými sú štátne návštevy, podpora exportu, vyjednávanie bilaterálnych alebo multilaterálnych zmlúv, ekonomicke summity s cieľom vytvoriť pozitívnu interakciu medzi krajinami;
- reaktívne nástroje, akými sú bojkot, embargo alebo iné sankcie, ktoré vyjadrujú negatívnu interakciu s inými krajinami.

---

²⁷ KOSTECKI, Michael. - NARAY, Oliver. *Commercial Diplomacy and International Business*. Netherlands : Institute of International Relations Clingendael, 2007. ISBN 2940417016.

1.4. Proexportná politika štátu

V posledných rokoch dochádza na medzinárodných trhoch k rýchlym zmenám, ktoré priniesli väčšiu prepojenosť a prispeli k nadväzovaniu intenzívnejších ekonomických vzťahov medzi krajinami. Jednou zo základných funkcií diplomacie a zahraničnej politiky medzi vládami je podpora zahraničného obchodu, podpora vývozu a dovozu v prospech všetkých obchodných strán. Vďaka globalizácii a prepojenosti ekonomík jednotlivých národností je vývoz, teda schopnosť ekonomík realizovať domáce produkty na zahraničných trhoch, považovaná za významný ukazovateľ ekonomickej vyspelosti a výkonnosti štátu. Od výkonnosti ekonomiky, podmienok na zahraničných trhoch ako aj štruktúry ekonomiky následne závisí export krajiny. V súčasnosti mnohé vlády presadzujú politiku podpory exportu s cieľom podporiť hospodársky rast vo svojich krajinách prostredníctvom využitia inštitúcií, aktivít, prostriedkov a proexportných opatrení. Autor *Csabay* zaraďuje medzi motívy podpory vývozu: prebytok domácej výroby na domácom trhu; účinnejšie využitie výrobných kapacít; využitie úspor z rozsahu; rovnováhu platobnej bilancie; pokles zahraničného dlhu; zvýšenie zamestnanosti; rast konkurencieschopnosti domácej produkcie; presun technológií a podporu hospodárskeho rastu.²⁸

Zahraničný obchod je jednou z podstatných ekonomických identifikátorov, prostredníctvom ktorého sa posudzuje konkurencieschopnosť krajiny v medzinárodnom meradle. Zahraničný obchod je takisto aj stimulom, ktorý vypovedá o ekonomickom raste krajiny a ovplyvňuje jej dlhodobú platobnú schopnosť, medzinárodnú kredibilitu, celkový ekonomický rating, ktorý je pre prilákanie zahraničných investorov. Realizáciou zahraničného obchodu dochádza k ekonomickým výstupom a vstupom z/do národnej ekonomiky, teda k pohybu tovaru a služieb.²⁹ Primárny význam dosahuje hlavne export a import, pričom má práve export takmer existenčný význam pre národnú ekonomiku. Export napomáha k zvyšovaniu produktivity práce a urýchl'uje aj technické a technologické inovácie vo vývoji tovarov a ponuke služieb. Pozitívne pôsobí na celú domácu ekonomiku, a to tak, že vytvorenie nových pracovných miest, čím zvyšuje zamestnanosť a príjmy

---

²⁸ CSABAY, Marek. *K niektorým aspektom teoretického vymedzenia podpory exportu*. In Medzinárodné vzťahy : vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy [online]. Bratislava : FMV EU, 2003, roč. 9, č. 1, s. 2. [cit. 28.01.2022]. ISSN 1336-1562. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodnevtahy/archiv/2003/MV20032.pdf

²⁹ BALÁŽ, Peter et al. *Medzinárodné podnikanie : na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*. 5. prepr. a dopl. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. ISBN 978-80-89393-18-3.

domácností, čím sa zvyšuje aj dopyt a spotreba, ktorá má pozitívny vplyv na rast HDP.³⁰ Štáty v snahe o zvýšenie výkonnosti svojej ekonomiky podporujú domácich výrobcov a ich výrobky pri ich vývoze na zahraničné trhy, pričom motívy podpory exportu sú rôzne a závisia od stupňa rozvoja ekonomiky, jej štruktúry, resp. problémov, ktorým ekonomika čelí. Exportná výkonnosť sa potom následne vypočíta ako podiel exportovaných výrobkov a služieb na celkovej hodnote HDP.³¹ Čím je hodnota exportnej výkonnosti vyššia, tým sú výrobky danej krajiny na zahraničnom trhu konkurencieschopnejšie a je po nich aj vysoký dopyt.

Tak ako v prípade definovania pojmu ekonomickej dimenzie diplomacie aj v prípade charakterizovania pojmu *proexportná politika* sa v odbornej literatúre stretávame s viacerými prístupmi. Proexportnú politiku možno definovať ako súbor viacerých činností štátu, ktoré vytvárajú priaznivé podmienky pre domácich výrobcov a pomáhajú im pri ich presadzovaní na zahraničných trhoch. Autor *Kubišta* poukazuje, že medzi základné črty modernej proexportnej politiky sa zaraďuje:

- podpora vedecko-technického rozvoja, vrátane výraznej stimulácie priorít
- zameranie na regionálnu úroveň
- podpora vytvárania určitých ekonomických štruktúr a utlmenie neperspektívnych odvetví
- malé a stredne veľké podniky, ktoré prinášajú inovácie³²

Proexportnú politiku, podobne ako podporu exportu možno charakterizovať ako jeden z nástrojov zahraničnoobchodnej politiky, ktorá sa zameriava na vývoz výrobkov na zahraničné trhy. *Zahraničnoobchodná politika* je definovaná v Encyklopedickom slovníku medzinárodného obchodu A – Ž ako „jedna z častí hospodárskej politiky každého štátu, a tvorí ju súhrn zásad a im zodpovedajúcich prostriedkov, ktoré štát priamo využíva na stimulovanie alebo oslabenie určitých vývojových tendencií zahraničného obchodu.“³³ Zároveň je aj integrálnou súčasťou hospodárskej politiky, ktorá pôsobí na krajinu podľa jej

---

³⁰ PAVÚK, Šimon. *Proexportná politika SR - analýza a komparácia s proexportnou politikou ČR* : bakalárska práca [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006 [cit. 2022-02-19]. Dostupné na internete : <https://theses.cz/id/ofb3x0/>

³¹ DRIENIKOVÁ, Kristína. *Operácie v zahraničnom obchode. Teória a prax*. In *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava : Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2015, roč. 8, č. 29, s. 155-156. ISSN 1337-7493.

³² KUBIŠTA, Václav. *Medzinárodní ekonomické vztahy*. Praha : Vydavatelství Aleš Čeňek, 2009. s. 299. ISBN 978-80-738-0191-5.

³³ MICHNÍK, Lubomír et al. *Encyklopedický slovník medzinárodného obchodu*. Bratislava : Sprint, 1994. ISBN 80-967122-0-9.

miery zapojenia do medzinárodnej deľby práce, a preto je dôležitý rozsah a miera zapojenia hlavne v prípade menších krajín, ktoré sú do väčšej miery závislé od zahraničného obchodu. Otvorenosť ekonomiky, teda stupeň zapojenia sa krajiny do medzinárodného obchodu a deľby práce, vyplýva z toho, že žiadna krajina nedisponuje dostatočnou či už surovinovou alebo energetickou základňou, rovnako ako aj štruktúrou výroby, ktorou by bola schopná zabezpečiť všetky svoje potreby. Práve preto zapojenie sa ekonomiky do zahraničného obchodu umožňuje krajine sústrediť sa na výrobu výrobkov a poskytovanie takých služieb, pri ktorých má optimálne podmienky a je konkurencieschopná. Čím je ekonomika menšia, tým existuje vyšší stupeň otvorenosti, s čím súvisí aj väčší význam zahranično-ekonomickej a menovej politiky. Otvorenie ekonomiky má za následok rast konkurencie na vnútornom trhu, vedie k poklesu hrozby z uplatňovania monopolistických praktík domácich výrobcov, k umiestneniu domácich výrobkov na zahraničných trhoch a aj k porovnaniu výrobkov so zahraničím.

Zatiaľ čo zahraničnoobchodná politika zastrešuje vývoj zahraničného obchodu ako celku, tzn. aj export aj import, proexportná politika je jednosmerne zameraná efektívne ovplyvniť len export krajiny. Na proexportnú politiku sa sústreďujú hlavne relatívne menšie otvorené ekonomiky, v ktorých má zahraničný obchod významnú úlohu, teda je významnou pre malé a stredne veľké podniky, ktoré často nemajú dostatočné finančné, personálne alebo informačné prostriedky a potrebujú služby a pomoc štátu či už pri vstupe na zahraničné trhy, ale aj pri vytváraní aliancií a strategických partnerstiev. Význam proexportnej politiky rastie nepriamo úmerne s územnou rozlohou štátu a priamo úmerne so stupňom internacionalizácie vo svetovom hospodárstve. Štátna proexportná politika definuje ciele a im zodpovedajúce prostriedky v dôležitých oblastiach zameraných na exportnú výkonnosť ekonomiky nad rámec tvorby štruktúry hospodárstva. Pri realizácii proexportnej politiky je potrebné využitie nielen obchodnopolitických nástrojov, ale je použitá aj široká škála hospodárskopolitických nástrojov, prostriedkov a opatrení, ktoré či už priamo alebo nepriamo majú vplyv na rast exportu. Značná časť týchto nástrojov je určená hlavne na zvýšenie konkurencieschopnosti vlastnej produkcie na zahraničných trhoch. Keďže konkurenčnú schopnosť podnikateľských subjektov možno ovplyvniť prostredníctvom širokej škály rozličných nástrojov a opatrení, spadajúcich mnohokrát pod iné čiastkové hospodárske politiky, samotná proexportná politika postupne nadobúda podobu relatívne komplexného systému. Jej súčasný komplexný charakter kombinuje nástroje proexportnej politiky s opatreniami štruktúrálnej, priemyselnej a investičnej politiky a je výsledkom dlhodobého vývoja, ktorý je sprevádzaný

konkurenčným bojom na medzinárodných trhoch a štrukturálnou adaptáciou ekonomiky v predchádzajúcom transformačnom období. Proexportná politika v zmysle predkladanej stratégie nie je nadradeným koordinátorom všetkých aktivít, ktoré priamo, či nepriamo, vedome, či nevedome, vplývajú na vývoj obchodnej bilancie. Proexportná politika vymedzuje stratégiu rozvoja obchodných stykov so zahraničím prostredníctvom definície konkrétnych nástrojov a opatrení, ktoré majú priamy a výhradný vzťah na exportnú výkonnosť na úrovni exportných operácií podnikateľskej sféry.³⁴

Hlavnou úlohou proexportnej politiky štátu je vymedzenie vhodnej stratégie pre rozvoj obchodných stykov so zahraničím, prostredníctvom skúmania teritoriálnych priorít, nástrojov a opatrení, ktoré ovplyvňujú nielen samotný proces exportu, ale aj jeho funkcie, ako aj princípy, ktorými sa majú obchodné vzťahy spravovať. Taktiež zabezpečuje aj inštitucionálnu základňu, ktorej cieľom je zvýšenie hodnoty a objemu exportovaných výrobkov a služieb. Proexportná politika štátu je písomne zahrnutá vo vládnom strategickom dokumente, kde je aj hlbšie obsiahnuté postavenie podpory exportu.³⁵ Jednou z formalizovaných úloh ekonomickej diplomacie je aj podpora a rozvoj obchodných vzťahov, ktoré zahŕňajú predovšetkým záujem štátu na vývoze tovaru do zahraničia, nakoľko export pozitívne ovplyvňuje a prispieva k aktívnemu saldu obchodnej a aj platobnej bilancie, čím prispieva aj k napĺňaniu cieľov hospodárskej politiky. O tejto funkcii ekonomickej diplomacie sa aj v odbornej literatúre niekedy hovorí ako o „podpore exportu“ a nie ako o „rozvoji obchodných vzťahov“. V praxi však dochádza často k tomu, že obchod je výhodný pre obe strany, teda nielen pre exportéra, ale aj pre importéra, a preto aj import určitých nedostatkových komodít môže byť cieľom ekonomickej diplomacie, hoci na prvom mieste sú hlavne proexportné aktivity štátu.³⁶ Komplementárny vzťah medzi exportom a domácou zamestnanosťou poskytuje vládám opodstatnenie rozvíjať diplomatické nástroje na podporu exportu. Väčšina krajín v súčasnosti prevádzkujú aktívne programy na podporu exportu, konkrétnejšie na uľahčenie exportu národných firiem na zahraničné trhy. Tieto podpory exportu zahŕňajú rad služieb, ktoré ekonomickí diplomati vykonávajú v záujme

---

³⁴ MH SR. *Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014-2020*. [online]. Bratislava. Dostupné na internete : <https://www.mpsr.sk/strategia-vonkajcich-ekonomickych-vztahov-slovenskej-repu-bliky-na-obdobie-2014-2020/1034-111-1034-8991/>

³⁵ CSABAY, Marek. *K teoretickému vymedzeniu podpory exportu*. In *Ekonomický časopis*. [online]. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky a Prognostický ústav SAV, 2007, roč. 55, č. 8, s. 795. [cit.29.01.2022]. ISSN 0013-3035. Dostupné na internete : <https://www.sav.sk/journals/uploads/0929113708%2007%20Csabay.pdf>

³⁶ PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí*. In *Mezinárodní vztahy*. 2007. roč 42, č. 4, str. 59. ISSN 0323-1844.

pomôcť národným firmám prekonať obchodné prekážky v danej krajine. Ekonomickí diplomati pomáhajú firmám nájsť a pochopiť nové trhy poskytovaním informácií o všeobecnom procese exportu a prístupe na špecifické trhy. Z vyššie uvedeného vyplýva, že proexportná politika by mala byť zásadnou súčasťou hospodárskej politiky všetkých krajín, nakoľko má ambíciu zabezpečiť rast konkurencieschopnosti domácich výrobkov a výrobcov.

Na uskutočnenie cieľov proexportnej politiky sa využíva široký okruh nástrojov, ktoré slúžia hlavne na podporu exportu a sú zadefinované v dvoch formách : priama a nepriama forma podpory exportu. Autor Csabay definuje podporu exportu ako jeden z autonómnych prostriedkov v rámci zahraničnoobchodnej politiky, ktorý prispieva k zvýšeniu konkurencieschopnosti domáceho výrobku a vývozcovi na zahraničnom trhu. Pod priamou formou exportu rozumie skutočnosť, keď štát priamo, prostredníctvom úverových nástrojov, štátnych záruk, vývozných subvencií, alebo prostredníctvom poistenia exportu podporuje vývoz.³⁷Práve úverové prostriedky patria k tradične používaným nástrojom podpory, hlavne štátom podporované vývozné úvery, v ktorých štát prostredníctvom svojich exportných bánk alebo exportných úverových agentúr poskytuje určité výhody v podobe znížených úrokových sadzieb a zvýhodnených úverov, známe aj ako soft loans, svojim domácim exportérom. Ďalším dôležitým priamym nástrojom sú aj štátne záruky a garancie na úver, ktoré majú pomôcť a ochrániť exportérov, ktorí vyvíjajú na seba vyšší tlak a vyššie obchodné a úverové riziká, z dôvodu poskytovania obchodných úverov s dlhšou dobou splatnosti pre odberateľa. Štát môže pomôcť aj prostredníctvom vývozných subvencií, ktorým finančne podporujú výrobu alebo vývoz, čím zvyšujú mieru konkurencie domácich výrobkov na zahraničných trhoch. Druhou skupinu nástrojov proexportnej politiky tvoria nepriame, alebo aj nefinančné, ktoré spočívajú hlavne v poskytovaní širokej škály informačných, poradenských, asistenčných, vzdelávacích alebo marketingových služieb. Tieto služby sú vo väčšine prípadov poskytované štátnymi orgánmi, pôsobiacimi pod gesciou ministerstiev, ale pomáhajú im aj súkromné proexportné inštitúcie. Ich úlohou je vypracovanie podkladov poskytujúcich informácie o vybraných teritóriách, analýza trhov, prezentácia domácich firiem v zahraničí, pomoc pri vybavovaní potrebných dokumentov na vstup do daného teritória či hľadanie vhodných obchodných partnerov.

---

³⁷CSABAY, Marek. *K teoretickému vymedzeniu podpory exportu*. In Ekonomický časopis. [online]. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky a Prognostický ústav SAV, 2007, roč. 55, č.8, s. 803. [cit.29.01.2022]. ISSN 0013-3035. Dostupné na internete : <https://www.sav.sk/journals/uploads/0929113708%202007%20Csabay.pdf>

V súčasnosti neexistuje jednotná harmonizovaná exportne orientovaná politika v rámci EÚ, avšak túto činnosť zastrešujú viaceré nadnárodné organizácie, ktoré sa snažia pomáhať pri umiestňovaní produkcie na zahraničných trhoch. EÚ sa však snaží realizovať podporu exportu aspoň prostredníctvom spoločnej obchodnej politiky, ku ktorej sa pripája aj možnosť čerpať finančné prostriedky a poskytovať finančnú pomoc MSP, investovanie do vedy, výskumu a inovácii, či zastupovanie podnikateľských subjektov na stretnutiach. Takisto otvorená obchodná politika EÚ prispieva k znižovaniu výrobných nákladov, čoho výsledkom je aj rast konkurencieschopnosti a odbytových trhov v rámci členských krajín EÚ.

2. Cieľ práce

Slovenská republika je vysoko otvorenou a exportne orientovanou ekonomikou, ktorej hospodársky rast si vyžaduje spojenie viacerých faktorov, vyplývajúcich zo strategických plánov a dokumentov hlavných aktérov. Ako sme už v práci spomínali, export úzko súvisí s úrovňou konkurencieschopnosti národnej ekonomiky a prostredníctvom zahraničného obchodu a HDP poukazuje aj na exportnú výkonnosť Slovenskej republiky. Z dôvodu vysokej miery otvorenosti krajiny je pre ňu nevyhnutné zapájanie sa do medzinárodného obchodu aj prostredníctvom slovenských exportérov a podnikateľských subjektov. Ekonomická diplomacia má významné miesto pri vykonávaní proexportnej politiky a priamo súvisí aj s podporou hospodárskeho rastu. Z dôvodu vysokej miery prepojenia exportnej výkonnosti a proexportnej politiky sme v práci analyzovali aj najnovšiu stratégiu od rezortov ministerstiev SR, ktorá sa danej téme venuje a stanovuje aj ciele a jej pôsobenie v nasledujúcom období. V súčasnosti je v platnosti nová Koncepcia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie na roky 2022 - 2030, ktorej cieľom je zabezpečiť rast SR v súčasnom modernom svete plnom inovácií a technológií. Výkon ekonomickej diplomacie na Slovensku zabezpečuje inštitucionálny rámec, ktorý tvorí Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvo hospodárstva SR, ZÚ a KG spolu s ostatnými rezortnými a obchodnými organizáciami. MZVaEZ SR je hlavným aktérom vysielajúcim ekonomických vyslancov na zastupiteľské úrady v zahraničí s cieľom zvýšenia efektivity a konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky.

Hlavným cieľom je pomocou vedeckých metód analyzovať pozíciu ekonomickej diplomacie v procese presadzovania zámerov proexportnej politiky Slovenskej republiky. Venovali sme sa hodnoteniu vysokej exportnej závislosti a otvorenosti slovenskej ekonomiky, ktoré sme charakterizovali aj v jednotlivých kapitolách práce. Keďže sa práca zameriava na dve rozsiahle oblasti, okrem definovania hlavného cieľa sme si v práci stanovili aj viacero parciálnych cieľov, medzi ktoré zaradujeme:

- definovanie teoretických aspektov ekonomickej diplomacie
- charakterizovanie úloh a nástrojov ekonomickej diplomacie
- opísanie stavu slovenskej proexportnej politiky
- stanovenie pozície zahraničného obchodu v rámci slovenskej ekonomiky
- vyhodnotenie pozície ekonomickej diplomacie v exporte SR

- charakterizovanie strategických dokumentov zameraných na budúce obdobia a definujúcich vývoj ekonomickej diplomacie do roku 2030
- poukázanie na potrebné zmeny a výzvy v rámci výkonu proexportnej politiky
- štatistické spracovanie údajov o výkonnosti zahraničného obchodu
- opísanie stavu ekonomickej diplomacie Českej republiky
- komparácia konkurencieschopnosti ekonomickej diplomacie v SR a ČR

Na kvalitnejšie a hlbšie spracovanie skúmanej problematiky sme si definovali aj jednu hypotézu, ktorú výskumom prijmem alebo zamietneme.

H1: Slovenská ekonomická diplomacia nie je dostatočne konkurencieschopná.

3. Metodika práce a metódy skúmania

So zámerom naplnenia vyššie stanovených cieľov (kľúčového a čiastkových), boli v diplomovej práci aplikované viaceré metódy koncentrovania výsledkov, prostredníctvom ktorých sme dospeli k zhodnoteniu hypotéz a k samotnému záveru práce. Hlavnou témou skúmania záverečnej práce bolo posúdenie pozície ekonomickej diplomacie v premenách proexportnej politiky Slovenskej republiky. K jej vypracovaniu bola použitá vedecká, odborná, časopisecká literatúra spolu s vládnymi dokumentmi, ktoré boli vyhotovené hlavne Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvom hospodárstva SR, Eximbankou SR a Slovenskou agentúrou pre rozvoj investícií a obchodu. Vládne stratégie ako aj teoretická časť danej problematiky sme si v prípravnej fáze našudovali, s cieľom správneho pochopenia a prepojenia teoretických poznatkov. .

Kľúčovou metódou v predkladanej práci je analýza vplyvu ekonomickej diplomacie na proexportnú politiku SR, ktorá je ovplyvnená vysokou mierou otvorenosti a snahou o zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských výrobkov na zahraničných trhoch. V prípade časti, ktorá je zameraná na zahraničný obchod a export Slovenska, v nej bola použitá aj rozborová metóda, v dôsledku ktorej sme skúmali aký vplyv má teritoriálna a komoditná štruktúra na konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky a zároveň, ako sú jednotlivé determinanty v rámci exportu navzájom prepojené a úzko spolu súvisia.

Prvá časť záverečnej práce je koncentrovaná na teoretické aspekty a poznatky, ktoré sú rozdelené do štyroch menších podkapitol. V úvodnej kapitole sme si poukázali na viaceré definície pojmu diplomacie, ktoré však majú jeden rovnaký základ, ktorý sa týka zahraničnej politiky štátu. Diplomacia ako celok predstavuje nástroj, používaný pri udržiavaní a nadväzovaní mierových vzťahov so zahraničím, pričom ekonomická dimenzia diplomacie je zameraná bližšie na obchodné vzťahy a propagáciu štátu v zahraničí. Poukázali sme aj na samotné formovanie ekonomickej diplomacie, ktorá sa začala formovať už v stredoveku, avšak v súčasnej podobe pôsobí od 20. storočia, kedy s rozmachom globalizácie vzrástla aj vzájomná prepojenosť jednotlivých krajín a export predstavoval dôležitú súčasť ekonomík takmer všetkých krajín. Tretia podkapitola pojednáva o samotnej ekonomickej diplomacii, ako dôležitej súčasti pri podpore hospodárskeho rastu krajiny, prezentácii krajiny v zahraničí, ako aj pomoc pri snahe o zvýšenie konkurencieschopnosti národnej produkcie na zahraničných trhoch. K úlohám ekonomickej diplomacie sa pritom často radí aj činnosť ekonomických diplomatov alebo zastupiteľských úradov pri snahe o prilákanie PZI do ich

domovskej krajiny, čím sa došlo k oživeniu hospodárstva a následne aj k zvýšeniu exportu. Aktivity ekonomickej dimenzie diplomacie týkajúce sa exportu sme prepojili v ďalšej kapitole, ktorá bola venovaná len proexportnej politike štátu.

V rámci druhej a tretej kapitoly sme sa zamerali na vytýčenie čiastkových cieľov, na základe ktorých sme si stanovili primárny cieľ diplomovej práci. K naplneniu zadaného cieľa sme využili viaceré metodické postupy, ktoré nám pomohli pri analyzovaní získaných podnetov.

Štvrtá kapitola je venovaná už konkrétnej proexportnej politike Slovenskej republiky, jej pozícii v rámci zahraničného obchodu, ako aj úlohám ekonomickej diplomacie pri podpore hospodárskeho rastu krajiny. Opiera sa o nový strategický dokument od rezortov ministerstiev - Koncepcia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie na roky 2022 – 2030, ktorý je zameraný na zvýšenie činnosti slovenskej ekonomiky prostredníctvom podpory ekonomickej diplomacie a proexportnej politiky. Na jej výkone sa v rámci Slovenska podieľajú MH SR, MZVaEZ SR, SARIO a EXIMBANKA, ktorých činnosť sme podrobnejšie opísali v tejto kapitole, pričom sme sa zamerali aj na ich pomoc pre malé a stredné podniky pri ich expanzii na zahraničné trhy. Výzvou slovenských produktov je zvýšenie ich konkurencieschopnosti a zároveň aj prilákanie resp. zvýšenie ich pridanej hodnoty. Rastom pridanej hodnoty vyvážených výrobkov do zahraničia, by sa podporil export a prispelo by to pozitívne aj zahraničnému obchodu Slovenskej republiky ako celku. Posledná časť kapitoly je venovaná aj komparácii slovenskej a českej proexportnej politiky a ekonomickej diplomacii. V rámci tejto časti sme porovnávali jednotlivé ukazovatele zahraničného obchodu oboch krajín, ich konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch a modely ekonomickej diplomacie. Výsledky z komparácie sme potom bližšie rozobrali v rámci diskusie.

4. Výsledky práce

4.1. Proexportná politika SR

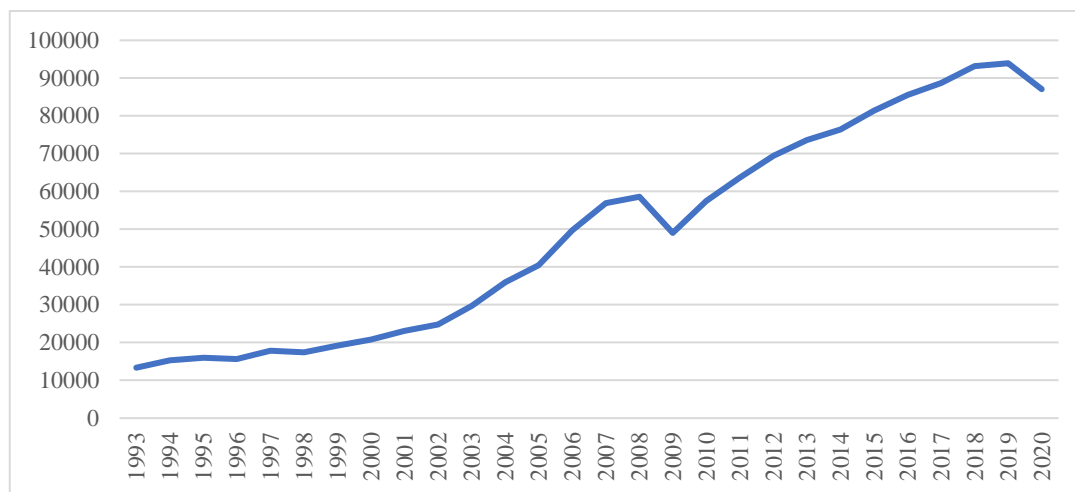
Po rozpade Československej federatívnej republiky v roku 1993 pokračovala samostatná SR s procesom transformácie národnej ekonomiky, s čím súviselo aj rozprúdenie podnikateľského prostredia a následne podpora domácich výrobkov pri ich vývoze do zahraničia. S demontážou bývalého režimu centrálného plánovania a so smerovaním k trhovému hospodárstvu začala SR za ČSFR v roku 1990 a po rozpade vo veľkej miere pokračovala. V snahe vytvoriť trhovú ekonomiku SR deregulovala ceny, otvorila ekonomiku zahraničným investíciám a liberalizovala devízový režim. Taktiež uvoľnila alebo zrušila obmedzenia zahraničného obchodu a sprivatizovala mnohé zo svojich štátnych podnikov. Vývoj proexportnej politiky štátu do veľkej miery odrážal aj hospodársky vývoj krajiny, keď zakladaním nových foriem štátnej podpory exportu sa štát snažil pozitívne ovplyvniť upadajúci export v prvých rokoch samostatnosti, nakoľko od roku 1993 prevládal dovoz nad vývozom, s čím súviselo aj prehĺbovanie deficitu zahraničného obchodu. Za deficitom obchodnej bilancie stálo niekoľko vnútorných a vonkajších faktorov, medzi ktoré sa zaraďuje aj skutočnosť, že Slovensko nedosahovalo vo svojich výrobkoch dostatočnú mieru konkurencie, nakoľko nedokázalo svojou produkciou pokryť dovoz technológií zo zahraničia. Slovenská ekonomika zdedila surovinovo-energeticky náročnú štruktúru priemyselnej výroby s nižším stupňom finalizácie a pridanej hodnoty. Taktiež do roku 1997 nebola proexportná politika vybavená dostatočnými finančnými prostriedkami a rovnako aj skúsenosťami v zahraničnom obchode, nakoľko sme mali len malé množstvo základní v zahraničí, a na podporu exportu sme využívali len Slovenskú poisťovňu exportných úverov.³⁸ Vláda SR preto prijala konkrétne opatrenia na podporu exportu, ktoré začali pozitívne ovplyvňovať obchodnú bilanciu od roku 1997, čím sa do istej miery obmedzil aj dovoz a podporili domáci výrobcovia. Medzi opatrenia vlády patrila podpora regionálneho rozvoja, podpora a vysielanie domácich výrobcov na zahraničné veľtrhy,

---

³⁸ CSABAY, Marek. *Súvislosti členstva SR v EÚ z pohľadu proexportnej politiky*. In Medzinárodné vzťahy : vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy. Bratislava : Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2004, roč. 2, č. 2, s. 63. ISSN 1336-1562.

daňové úľavy pre potenciálnych investorov zakladanie priemyselných parkov, s čím súvisel aj rozvoj automobilového priemyslu na Slovensku.³⁹

Graf 2: Export SR v rokoch 1993 - 2020 v (mil. USD)

Prameň : Vlastné spracovanie autorom na základe údajov z OECD : Trade in goods and services. 2021. [cit. 2021-05-12]. Dostupné na internete : <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm>

Odkedy sa Slovensko stalo suverénnym štátom, po sebe nasledujúce vlády vybudovali inštitúcie napomáhajúce trhovej ekonomike a pokračovali v implementácii mnohých ekonomických reforiem. V roku 1996 bol s cieľom podpory zahraničného obchodu a zvýšenia efektívnosti exportu založený Fond na podporu zahraničného obchodu, ktorý v roku 1997 doplnila aj ďalšia inštitúcia na podporu exportu a to Exportná a importná banka Slovenskej republiky (Eximbanka SR). Eximbanka vznikla s cieľom podporiť exportné aktivity domácich exportérov prostredníctvom poisťných, úverových a záručných produktov s cieľom poskytnúť podporu a zabezpečiť vývoz. Od jej založenia až po súčasnosť je jej úlohou zvyšovanie konkurencieschopnosti výrobkov a výrobcov zo Slovenska. “Eximbanka SR realizovala podporu exportu štandardne, ako ostatné inštitúcie podobného charakteru vo svete aj s využitím tzv. štátnej podpory exportu.,,⁴⁰

Na pôde medzinárodného obchodu došlo na prelome storočí k pozitívnemu nárastu dopytu po slovenských výrobkoch a službách, kedy sa zvýšila konkurencieschopnosť slovenských výrobkov, ktoré smerovali hlavne na trhy krajín EÚ, OECD a CEFTA. Zvýšenie exportu bolo dôsledkom proexportných aktivít Eximbanky, ku ktorej sa v roku 2001 pridala aj

³⁹ MH SR. *Správa vlády Slovenskej republiky v rámci preverky obchodnej politiky vo Svetovej obchodnej organizácii*. [online]. Bratislava. 2014. Dostupné na internete : <https://hsr.rokovania.sk/data/att/50379subor.rtf>

⁴⁰ EXIMBANKA SR. *Priame úvery*. [online]. Bratislava. 2015. Dostupné na internete : https://www.eximbanka.sk/slovenska-verzia/produkty-eximbanky-sr/bankove-produkty/priamy-uver-na-financovanie-investicie-v-zahranici.html?page_id=10847

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO). SARIO bola založená v roku 2001 ako organizácia Ministerstva hospodárstva SR, ktorej prvotnou úlohou bolo okrem proexportne orientovaných aktivít aj zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva prostredníctvom vytvárania nových pracovných miest, čím sa znížila aj nezamestnanosť a zároveň aj preklopenie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi. V prípade sekcie zahraničného obchodu agentúry, tá venovala svoje aktivity na nadviazanie medzinárodných vzťahov s cieľom zvýšiť odbyt na zahraničné trhy a tým zvýšiť export krajiny. Následne v roku 2004 sa Slovenská republika stala plnohodnotným členom EÚ, čím sa pre krajinu otvorili nové ekonomické príležitosti a zároveň sme získali aj voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a osôb. Spolu so vstupom do EÚ prijala Slovenská republika spoločnú obchodnú politiku, z ktorej nám vyplynulo viacero povinností, avšak aj výhod v rámci uplatňovania obchodných dohôd, ktoré podporujú export. Ako môžeme pozorovať aj na grafe od roku 2005 sa zvyšovala dynamika slovenského exportu a pretrvávala až do rozšírenia svetovej finančnej krízy a recesie v rokoch 2008 – 2009. Následne však v roku 2010 došlo k zotaveniu a opätovnému rastu slovenského exportu, ktorý pokračoval až do roku 2015. Od tohto roku sa dynamika slovenského exportu postupne znižovala, hoci naďalej pretrvávala aktívna obchodná bilancia. V roku 2018 nakoniec rastúca exportná výkonnosť kulminovala a od roku 2019 klesá. Za stagnáciou a poklesom exportu a následne aj exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky je viacej príčin, nie je to len vypuknutie pandémie v roku 2019. K ďalším dôvodom poklesu exportu patrí aj pokles dopytu u našich najväčších obchodných partnerov, hlavne nedostatočná komoditná a teritoriálna štruktúra, čoho dôsledkom aj postupný pokles konkurencieschopnosti slovenskej produkcie na zahraničných trhoch.

So vstupom do Európskej únie vznikla aj potreba adaptovať obchodné prostredie SR na rozmery európskeho ekonomického prostredia v súlade s cieľmi spoločnej obchodnej politiky EÚ. Z tohto dôvodu začala slovenská vláda s vytváraním vlastného materiálu, proexportnej stratégie zameranej výlučne na podporu exportu. Prvým strategickým dokumentom, orientovaným výlučne na otázky týkajúce sa podpory exportu bola „Proexportná politika SR na roky 2007 – 2013“, ktorá nadviazala na strategický materiál Európskej komisie (EK).⁴¹ Na tento dokument v roku 2014 nadviazala „Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014 – 2020“, ktorá rozšírila rámec vonkajších ekonomických vzťahov. V rámci tejto stratégie sa stala prioritným cieľom

---

⁴¹ TIMKOVÁ, Lucia. *Komparácia proexportnej politiky Českej a Slovenskej republiky*: diplomová práca. Vedúca diplomovej práce Františka Müllerová. Praha, 2012.

podpora proexportnej politiky v rámci zahraničnoobchodnej politiky štátu spolu so snahou o zvýšenie konkurencieschopnosti a exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky. Ďalšou dôležitou sledovanou oblasťou v dokumente je aj podpora prílevu PZI, vytvorenie inovačnej spolupráce a ucelená prezentácia našej republiky v zahraničí. K vyššie uvedeným stratégiám sa pridali aj ďalšie dokumenty sledujúce hospodársku politiku štátu, ako napríklad Programové vyhlásenia vlády alebo stratégie Eximbanky.

4.1.1. Inštitucionálny rámec proexportnej politiky SR

Hlavným aktérom pri výkone proexportnej politiky je Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré na základe kompetenčného zákona zastupuje štátne záujmy v oblasti obchodnej a proexportnej politiky v zahraničí. Okrem MH SR sa určitou formou na podpore exportu zúčastňujú aj iné ministerstvá, ako napríklad Ministerstvo financií SR a Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spolu so svojimi zastupiteľskými úradmi v zahraničí, pričom v oblastiach, kde nie sú vytvorené pracoviská OBEO, zabezpečuje úlohy podľa potreby.⁴² Vo sfére ekonomickej diplomacie sa pod vedením MZVaEZ SR poskytujú z tzv. katalógu služieb rôzne služby pre podnikateľskú sféru, predovšetkým poradenské služby pre malé a stredné podniky. Zároveň sieť ekonomickej diplomacie podporuje aj rôzne podujatia v zahraničí, vyzdvihuje prítomnosť slovenských podnikateľských subjektov na výstavách a veľtrhoch v zahraničí a priamo alebo v súčinnosti s agentúrou SARIO a SOPK zabezpečuje podnikateľské misie.⁴³ V rámci proexportnej politiky teda okrem ekonomických rezortov patria k inštitúciám podporujúcim export aj organizácie, medzi ktoré patrí:

- Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR),
- Slovenská agentúra na podporu investícií a obchodu (SARIO),
- Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s. (SZRB),
- Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK),
- Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP).⁴⁴

---

⁴² MZVaEZ SR. *Správa o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2017*. Bratislava. 2018. [online]. Dostupné na internete : <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2017/888>

⁴³ CHMELOVÁ, Michelle. *Zahraničný obchod a podpora vstupu na zahraničné trhy*. In Podnikajte.sk [online]. Bratislava, 2021. Dostupné na internete : <https://www.podnikajte.sk/zahranicny-obchod/zahranicny-obchod-podpora>

⁴⁴ MH SR. *Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014-2020*. Bratislava. 2014. [online]. Dostupné na internete : <https://www.mpsr.sk/strategia-vonkajsich-ekonomickych-vztahov-slovenskejrepubliky-na-obdobie-2014-2020/1034-111-1034-8991/>

Ministerstvo hospodárstva SR je ústredným orgánom štátnej správy pre zahraničný obchod a podieľa sa na tvorbe zahraničnoobchodnej politiky v koordinácii s európskou politikou. Spolu s ostatnými organizáciami štátnej správy sa podieľa na navrhovaní proexportnej politiky, investičnej politiky a vypracovávaní analytických materiálov pre zahraničný obchod. V kompetencii MH SR je aj stratégia tvorby podnikateľského prostredia, podpora malých a stredných podnikov, ako aj vypracovávanie koncepcií rozvoja v priemyselnom odvetví. Oficiálne webové stránky MH SR ponúkajú exportné plány všetkých odbytových teritórií slovenských vývozcov, a rovnako poskytujú aj informácie z obchodnoekonomických oddelení zastupiteľských úradov v zahraničí, ktoré sa týkajú hlavne obchodných zvyklostí daného teritória, dovozných a vývozných režimov ako aj odbytové možnosti. Tieto informácie získava prostredníctvom Obchodných zastupiteľstiev v zahraničí, ktoré sa podieľajú na udržiavaní intenzívnych obchodných vzťahoch. V gescii MH SR je aj agentúra SARIO, nad ktorou vykonáva dohľad a prostredníctvom ktorej sa usiluje prispieť k rozvoju ekonomiky doma a v zahraničí. V rámci Slovenska poskytuje svoje služby agentúra SARIO prostredníctvom svojich troch regionálnych agentúr, ktoré slúžia predovšetkým na poskytovanie služieb investorom. Naopak v zahraničí poskytuje potrebné informácie slovenským exportérom prostredníctvom 46 obchodno-ekonomických zastúpení Ministerstva hospodárstva SR. Medzi strategické ciele agentúry patrí prepojenie slovenských subjektov pôsobiacich v zahraničnej politike, prostredníctvom: zvýšenia podpory exportu produktov a služieb z strategicky dôležitých odvetví, najmä do rýchlorastúcich trhov; podpory exportu inovatívnej technológie resp. produktov s vyššou pridanou hodnotou, ako aj podpory šírenia slovenských značiek.⁴⁵ SARIO poskytuje vývozcom potrebné informácie prostredníctvom internetovej stránky www.slovakiasourcing.com, na ktorej uverejňuje dopyt a ponuku po tovaroch z prakticky všetkých priemyselných odvetví. Cieľom tohto portálu je spopularizovanie slovenskej výroby zahraničným kupujúcim, ktoré by následne malo viesť k uzatvoreniu spolupráce.

Medzi významné inštitúcie podporujúce export, predovšetkým exportnú výkonnosť patrí aj Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB), ktorá pôsobí od roku 1991 pod gesciou MF SR. SZRB vznikla s cieľom podpory malých a stredných podnikov, ktorým poskytuje pomoc prostredníctvom poskytovania bankových úverov a záruk. Malé a stredné podniky

---

⁴⁵ SARIO. *Kto sme*. Bratislava. 2021. [online]. Dostupné na internete : <https://www.sario.sk/sk/o-nas/kto-sme>

sú v porovnaní s veľkými schopné rýchlejšej adaptácii v prípade hospodárskych zmien na svetovom trhu, čím sa zvyšuje potreba ich podpory .

Ďalšou finančnou inštitúciou pôsobiacou od roku 1997 je aj exportno-importná banka SR (EXIMBANKA), ktorej hlavným cieľom je podporovať maximálny objem exportu sofistikovanej produkcie do mnohých krajín, pri zabezpečení návratnosti investícií prostredníctvom minimalizácie rizík vyplývajúcich z poistných, úverových, záručných a finančných aktivít. EXIMBANKA SR pomáha malým, stredným a veľkým podnikom a je pripravená poskytnúť riešenia šité na mieru ich špecifickým potrebám. Je jedinou inštitúciou v SR, ktorá má oprávnenie poskytovať exportné financovanie a čisté krytie s podporou vlády.⁴⁶ Na základe export podporujúcich aktivít sa EXIMBANKA radí do skupiny inštitúcií Export Credit Agency, v rámci ktorej vystupujú banky z takmer všetkých krajín sveta. Založenie EXIMBANKY považujeme za jeden z dôležitých krokov podpory exportu, nakoľko ide o inštitúciu, ktorá je schopná pokryť všetky riziká súvisiace s exportom. Pozitívny dopad založenia EXIMBANKY môžeme vidieť aj na grafe, ktorý nám poukazuje na zvýšenie exportu Slovenskej republiky po roku 1997.

4.1.2. Pozícia zahraničného obchodu v ekonomike SR

Zahraničný obchod je nielen súčasťou každej ekonomiky, ktorá predstavuje výmenu tovarov a služieb so zahraničím, ale patrí aj medzi dôležité nástroje slúžiace na posudzovanie konkurencieschopnosti krajiny, určovanie ekonomického ratingu, ovplyvňovanie platobnej schopnosti a medzinárodnej kredibility.⁴⁷ Zahraničný obchod patrí medzi hlavné zdroje ekonomického rastu, ako odhalili teórie zahraničného obchodu klasických ekonómov. podľa viacerých autorov export zvyšuje produktivitu, prináša stimuly na technologický pokrok, ktorý môže viesť k zlepšeniu celkovej ekonomickej výkonnosti, a podporuje lepšiu alokáciu zdrojov prostredníctvom špecializácie tovarov, ktoré majú lepšiu komparatívna výhoda. Okrem exportu treba brať do úvahy aj import ako súčasť bilancie zahraničného obchodu a jeho dopady na výkonnosť ekonomiky. Hoci dovoz má nepriaznivý vplyv na obchodnú bilanciu, môže byť pri podpore rastu rovnako dôležitý ako vývoz.⁴⁸ Národné ekonomiky jednotlivých krajinách sa navzájom líšia v množstve a kvalite výrobných zdrojov, veľkosti

---

⁴⁶EXIMBANKA.SK *Organizačná štruktúra*. [online]. Bratislava. 2015. Dostupné na internete : https://www.eximbanka.sk/en/english/about-us/profile.html?page_id=194151

⁴⁷ BALÁŽ, Peter. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava : Sprint dva, 2020. ISBN 978-8089710515.

⁴⁸ AWOKUSE, Titus. *Causality between exports, imports, and economic growth: Evidence for transition economies*. In *Economic Letters*, 2007, roč. 94, č. 3, s. 390

národných trhov, veľkosťou prírodných, energetických a surovinových zdrojoch. Tieto rozdiely tiež znamenajú, že národné ekonomiky nie sú rovnako integrované do medzinárodnej deľby práce a globálnej ekonomiky a majú inú mieru zapojenia svojich podnikov do zahraničného obchodu.

Slovenská republika vzhľadom na malý vnútorný trh patrí medzi krajiny, v ktorých zahraničný obchod zohráva kľúčovú úlohu. Zahraničný obchod, hlavne export, predstavuje pre slovenskú ekonomiku jeden z dôležitých činiteľov, patrí k podstatnej zložke devízových príjmov štátu a v neposlednom rade sa výrazne podieľa na tvorbe hrubého domáceho produktu, čím sa podpora exportu radí k prioritám hospodárskej politiky Slovenskej republiky. V makroekonomickom vývoji má hlavne export zásadné postavenie, pričom je odkázaná na zapojenie sa do zahraničného obchodu. Malé krajiny sú totiž obvykle vo väčšej miere závislé na dovoze surovín a materiálov na jednej strane a na druhej strane na umiestňovaní domácej produkcie na zahraničných trhoch. Ekonomický rast malých ekonomík je do značnej miery ovplyvnený aj expanziou na medzinárodných trhoch. Aby bola ekonomika schopná úspešnej expanzie, je potrebné aby dokázala správne využiť domáce komparatívne výhody, vyrábala konkurencieschopné výrobky a mala vytvorenú správnu rozvojovú stratégiu. Zahraničný obchod je tiež v mnohých prípadoch významným faktorom ekonomického rastu. V prípade postavenia zahraničného obchodu v Slovenskej republike, ten je ovplyvnený historickým vývojom našej krajiny v rámci spoločnej republiky. SR po rozpade ČSFR disponovala s pomerne bohatou základňou vhodnou pri výrobe tovarov ťažkého priemyslu, po ktorom však nebol dopyt nielen na domácom, ale ani na trhoch bývalého východného bloku. Naopak na domácom trhu slovenskí výrobcovia neboli schopní pokryť dopyt po investičnom a spotrebnom tovare, práve preto sa vo veľkej miere začalo dovážať zo zahraničia, čo spôsobilo vysokú pasívnu obchodnú bilanciu. Po rozpade ZSSR stratili samostatné republiky svoje odbytové trhy a preorientovali sa na trhy západnej Európy. V tomto zameraní pokračovala aj samostatná Slovenská republika, ktorá v rámci integrácie a orientácie na západné trhy v roku 2004 vstúpila do Európskej únie. So vstupom do únie prijala viaceré princípy a postupy spoločnej obchodnej politiky EÚ, začala využívať bezbariérový prístup na zahraničné trhy v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru a upravila aj zahraničnoobchodné vzťahy a zmluvy. Výsledkom vstupu Slovenska do štruktúr EÚ bolo aj vypracovanie uceleného systému podpory exportu, nakoľko účinná proexportná politika predstavovala dôležitý krok pre ekonomický rast, mala prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti a exportnej výkonnosti, pričom zahraničný obchod bol a

aj stále je jej významným nástrojom. K priamejšiemu a jednoduchšiemu obchodu v rámci EÚ prispelo aj zapojenie SR do eurozóny, čím sa znížili riziká súvisiace s nestabilitou výmenného kurzu. Postavenie zahraničného obchodu a jeho význam v ekonomike krajiny je možné určiť aj na základe vzťahu medzi celkovým objemom výroby a spotreby v danej krajine za určité časové obdobie. Vyjadruje sa ako pomer HDP k domácejmu dopytu a čistému exportu (rozdiel medzi exportom a importom).⁴⁹

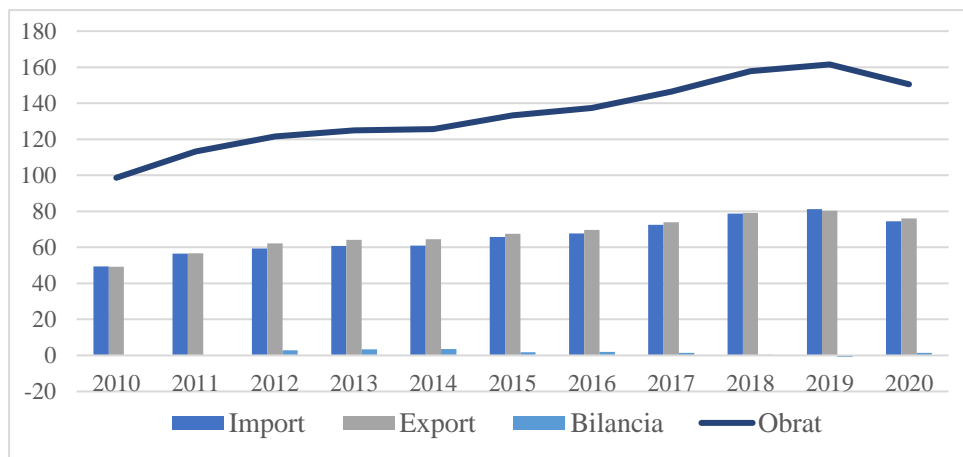
Na grafe sme zdokumentovali vývoj zahraničného obchodu SR od roku 2010, teda rok po globálnej hospodárskej kríze. Slovenská ekonomika, najmä do roku 2010, úspešne dobiehala ekonomicky vyspelejšie krajiny a tým znižovala aj jej zaostávanie v produktivite. Tento proces sa však postupne výrazne spomalil a potrebuje nový stimul. Dobiahanie ekonomicky vyspelejších krajín bolo nejaký čas možné na základe tradičných faktorov konkurencieschopnosti (hlavne nízkych nákladoch vstupov, vrátane práce), postupne sa však tento faktor vyčerpal. Dobiahanie najvyspelejších ekonomík by malo byť spojené s tým, že produktívne slabšia ekonomika má vyššie tempo rastu HDP, ale aj vyššie tempo rastu cenovej hladiny ako tá výkonnostne silnejšia. Proces konvergenie prebiehal v takejto línii až do roku 2013, kedy došlo k jeho spomaleniu v dôsledku poklesu rastu reálneho HDP na Slovensku a znižovaniu cenovej hladiny.⁵⁰ Ako vyplýva z grafu, hodnoty exportu a aj importu sa postupne zvyšovali, čo prinieslo aj kladné hodnoty v obchodnom salde SR. Aktívne saldo obchodnej bilancie sa však po roku 2013 začalo postupne znižovať, nakoľko tempo dovozu z tretích krajín bolo vyššie ako tempo vývozu slovenských výrobkov. Od roku 2013 až do roku 2018 zaznamenalo aktívne saldo obchodnej bilancie prepád o viac ako 40 %.

---

⁴⁹ RUŽEKOVÁ, V. et al. *Krehká realita slovenského exportu. Analýza vývoja slovenského exportu s dôrazom na výsledky zahraničného obchodu SR v rokoch 2019 a 2020 - návrh opatrení a spolupráca relevantných subjektov*. [online]. 2021. [cit.28.02.2022]. Dostupné na internete : https://www.exporteri.sk/wp-content/uploads/2021/08/RSE_Krehk%C3%A1%20realita%20slovensk%C3%A9ho%20exportu.pdf

⁵⁰ MH SR. *Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030*. [online]. Bratislava. 2018. [cit. 10.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/wRKb2ncO.pdf>

Graf 3: Zahraničný obchod SR v rokoch 2010-2020 (mil. EUR)

Prameň : Vlastné spracovanie autorom na základe údajov z Trademap.org. 2021. Dostupné na internete: https://www.trademap.org/Product_SelProductCountry.aspx?nvpm=1%7c703%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c%7c1%7c1%7c%7c1

Slovensko patrí ku krajinám s vysoko otvorenou ekonomikou, pričom práve pre zahraničný obchod je stupeň otvorenosti ekonomiky dôležitým ukazovateľom, ktorý vyjadruje mieru zapojenia do medzinárodnej deľby práce, ako aj dôležitosť zahraničného obchodu. Na stupeň otvorenosti ekonomiky danej krajiny pritom pôsobí viacero faktorov, ktoré môžeme rozdeliť na vecné, ktoré vychádzajú z úrovne ekonomickej vyspelosti a ekonomického rozmeru krajiny, a systémové, ktoré ovplyvňujú normy, nástroje a rôzne zvyky danej krajiny.⁵¹ Otvorenosť ekonomiky potom meriame ako pomer objemu zahraničného obchodu a hrubého domáceho produktu danej krajiny.⁵²

$$\text{otvorenosť ekonomiky} = \frac{EXP+IMP}{HDP} \times 100 (\%)$$

EXP - export / exportná výkonnosť

IMP - import / dovozná náročnosť

HDP - hrubý domáci produkt

O otvorenej ekonomike hovoríme vtedy, ak dochádza k objemovo väčšej výmene tovarov a služieb s ostatnými ekonomikami v rámci svetového hospodárstva. Na meranie otvorenosti ekonomiky sa používa súčet vývozu výrobkov a služieb (EXP) z danej krajiny do zahraničia

⁵¹RUŽEKOVÁ, Viera – KAŠŤÁKOVÁ, Elena – SILNÁ, Zuzana. *Analýza zahraničného obchodu Slovenskej republiky*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. ISBN 978-80-225-3791-9.

⁵²ZÁBOJNÍK, Stanislav. *Vybrané problémy medzinárodného obchodu a medzinárodného podnikania*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-4133-6.

a dovozu výrobkov a služieb (IMP) zo zahraničia do danej krajiny, pričom ten je následne uvádzaný v pomere k celkovému hrubému domácomu produktu (HDP) tej danej krajiny.⁵³ Vysoká miera otvorenosti slovenskej ekonomiky predstavuje aj jeden z najvýznamnejších zdrojov príjmov do štátneho rozpočtu.

Od miery exportnej výkonnosti krajiny a jeho konkurencieschopnosti vyplýva aj dopyt na zahraničnom trhu. Hlavne malé ekonomiky, ktoré nedisponujú dostatočným domácim odbytovým trhom exportujú svoju produkciu na zahraničné trhy. K takýmto ekonomikám sa zaraďuje aj slovenská, ktorá dosahuje vysokú produkčnú schopnosť a dlhodobú vysokú exportnú výkonnosť. Vysoká exportná výkonnosť SR však nie je zabezpečovaná len vlastnými silami, nakoľko väčšinu slovenského exportu tovarov tvorí pridaná hodnota, ktorá k nám bola dovezená zo zahraničia. V exporte zo SR má výrazný podiel zahraničná pridaná hodnota, ktorá tvorí viac ako polovicu z vývozu tovarov a pridaná hodnota našich domácich subjektov je relatívne nízka. Takýto stav súvisí aj so spôsobom zapojenia malej a veľmi otvorenej ekonomiky do globálnych výrobných reťazcov, tzn. vysoké množstvo zahraničnej pridanej hodnoty v dovezených vstupoch, ktoré sa spracujú a následne vyvezú.⁵⁴

Z ukazovateľov vyššie nám vyplýva, že Slovenská republika má vysokú mieru zapojenia do medzinárodnej deľby práce, keďže v každom sledovanom roku dosahuje otvorenosť slovenskej ekonomiky viac ako 100 %. Od roku 2000 došlo ku kontinuálnemu nárastu otvorenosti ekonomiky, s výnimkou na roky 2008-2009, kde v dôsledku globálnej krízy nastal mierny prepád. Každým ďalším sledovaným rokom miera otvorenosti stúpala až do vypuknutia pandémie COVID-19 v roku 2019, čo nám dokumentuje aj graf.⁵⁵

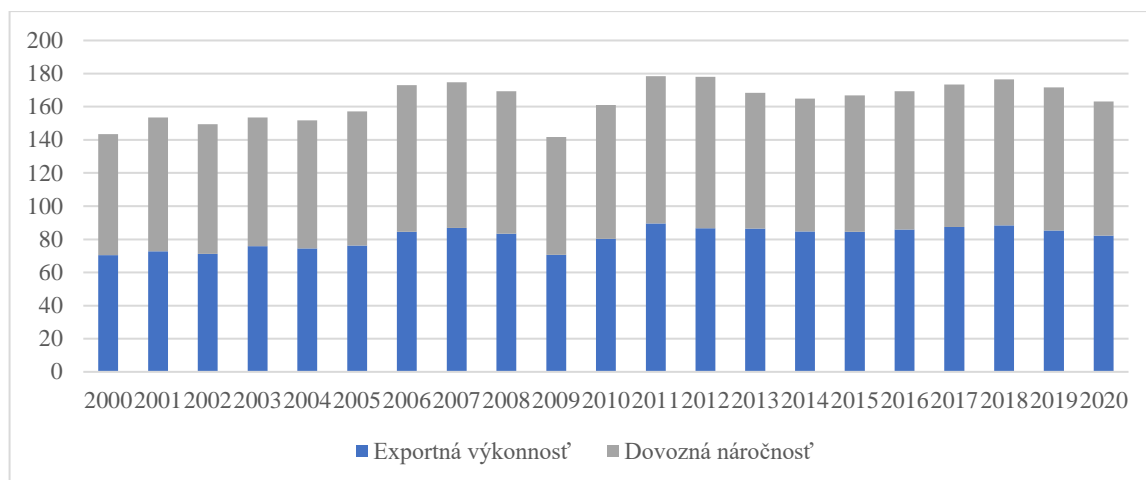
---

⁵³ MIŠOTA, Branislav – SOROKAČ, Adam. *Vývoj stupňa otvorenosti ekonomiky SR a ČR v rokoch 1995 – 2012*. In Časopis znalostí spoločnosti : medzinárodný vedecký časopis [online]. Brno: Knowler - Evropský institut pro výzkum, inovace a vzdělávání, 2013, roč. 1, č. 2. s. 1-8. ISSN 2336-2561. Dostupné na internete : http://jks.euin.org/sites/default/files/jks_2013_02_Misota_Sorokac.pdf

⁵⁴ VLADOVÁ, Anna. *Pozícia Slovenska v európskych a globálnych hodnotových reťazcoch*. In Biatec [online]. Bratislava: NBS, 2017, roč. 25, č. 3. s. 19-25. Dostupné na internete : https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2017/03-2017/Biatec_17_03_06vladova.pdf

⁵⁵ NAŠČÁKOVÁ, Jana – PETROVČIKOVÁ, Katarína. *Ukazovatele zahraničného obchodu Slovenskej republiky po vstupe Slovenskej republiky do Európskej menovej únie*. In Transfer inovácií : špecializovaný elektronický časopis zameraný na vedecko-technické výstupy grantových a podnikových inovačných stratégií. Košice : Strojnícka fakulta Technickej univerzity v Košiciach, 2016, č. 33, s. 115. ISSN 1337-7094.

Graf 4: Otvorenosť ekonomiky Slovenskej republiky 1993-2020 (v %)

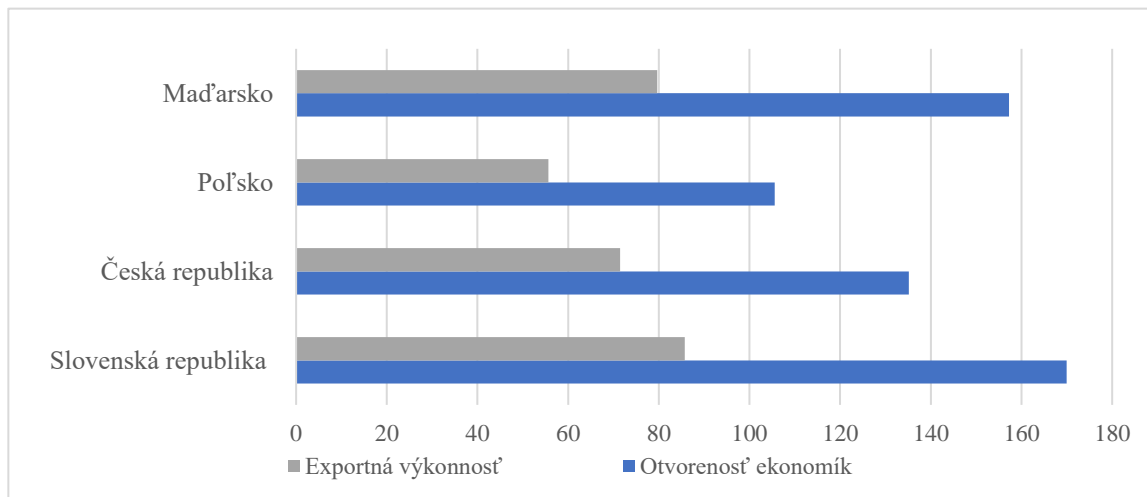

Prameň : Vlastné výpočty autora na základe údajov získaných z Eurostat.eu a trademap.org. 2021

Na grafe sme porovnali otvorenosť ekonomiky a exportnú výkonnosť krajín V4, pričom sme zistili, že práve slovenská ekonomika je najotvorenejšia a zároveň dosahuje aj najvyššie percento exportnej výkonnosti, ktorú vypočítame ako podiel tovarov a služieb na HDP. S piatimi miliónmi obyvateľov, ale vysokou výrobnou schopnosťou, dosahuje dlhodobo vysokú exportnú výkonnosť pohybujúcu sa okolo 90 percent, aj keď v posledných rokoch postupne klesá. Najnižšiu exportnú výkonnosť dosahovala v roku 2020 ekonomika Poľska, keďže ekonomiku tejto krajiny ťahá nielen export, ale aj silný domáci dopyt s 38 miliónmi obyvateľov. Maďarsko a Česká republika sú v prípade exportnej výkonnosti na rovnakej úrovni. Hoci sú ostatné krajiny v rámci V4 považované za akýchsi súperov v prípade konkurenčného boja, práve spolupráca s týmito ekonomikami by mohla byť jednou z možných riešení pre zvýšenie kvality investičného prostredia a zároveň aj posilnenia imidžu Vyšehradskej skupiny v Európe. Dynamická spolupráca by mohla krajinám V4 pomôcť v ich prezentácii pri prilákaní zahraničných investorov do daného regiónu.⁵⁶

⁵⁶ HRINKO, Ján. *Pozícia zahraničného obchodu v ekonomike Slovenskej republiky z pohľadu jej exportnej výkonnosti*. MERKÚR 2020 : Proceedings of the International Scientific Conference for PhD. Students and Young Scientists. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2020. [cit. 28.03.2022]. ISBN 978-80-225-4787-1. Dostupné na internete : https://conferences.euba.sk/merkur/images/proceedings/merkur_2020.pdf

Graf 5: Otvorenosť ekonomík a exportná výkonnosť krajín V4 v roku 2020 (v %)

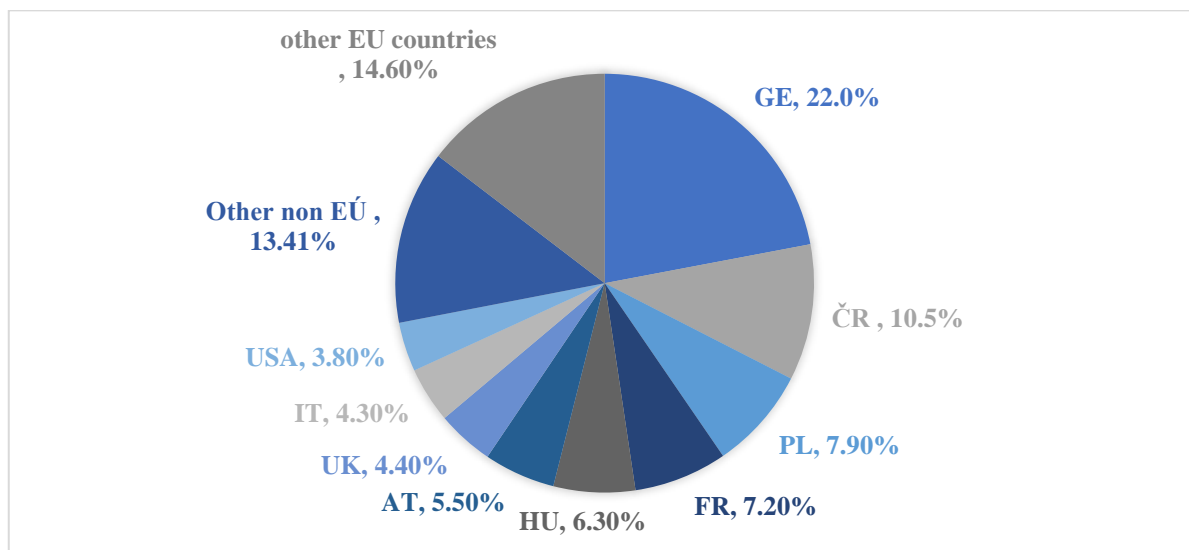
Prameň : Vlastné spracovanie autorom na základe údajov z World Bank, 2022. Dostupné na : <https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS>

V roku 2020 obsadilo Slovensko jedenástu pozíciu v rebríčku otvorenosti ekonomiky a stalo sa najotvorenejšou ekonomikou v rámci V4. Ako môžeme vidieť aj na grafe pre Slovenskú republiku je zahraničný obchod veľmi dôležitý, a preto je veľmi podstatné aj jeho napredovanie. Vzhľadom na veľkosť slovenského trhu, geografickú polohu, nedostatok nerastných surovín a iné chýbajúce komparatívne výhody je to jediná rozvojová cesta pre ekonomiku krajiny.

Zahraničný obchod SR čelí už od roku 2019 viacerým problémom, medzi ktoré patrí aj spomalenie dynamiky a najslabší medziročný rast za posledné roky. Rok 2020, ktorý bol poznačený pandémiou COVID-19 priniesol pre ZO ešte väčší prepád dovozu a vývozu, a v medziročnom porovnaní 2020/2019, vývoz klesol o 6,1 % a dovoz až o 8,3 %. Dôvodom takéhoto poklesu je okrem vypuknutia pandémie aj nedostatočná resp. nevyhovujúca komoditná a teritoriálna štruktúra vychádzajúca zo slabej výrobnjej bázy, na ktorú potom nadväzuje aj postupné znižovanie konkurencieschopnosti slovenskej výroby v zahraničí a zvyšovanie dovozu. V prípade teritoriálnej štruktúry je problémom hlavne príliš vysoká orientácia a vývoz na trhy krajín Európskej únie, ktoré predstavujú až 78,3 % z celkového vývozu, pričom od roku 2014 je toto percento skoro stále rovnako vysoké. Dôvodom je aj skutočnosť, že po vstupe do EÚ síce boli odstránené obchodné bariéry, ale vzrástla konkurencia a nároky na kvalitu, moderné technológie a inovatívne produkty. Aj napriek

snahám o zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských výrobkov na trhoch tretích krajín, sa až do roku 2020 tento podiel nepodarilo navýšiť, práve naopak, ešte viac sa znížil.⁵⁷

Graf 6: Teritoriálna štruktúra exportu SR v roku 2020 (v %)

Prameň : Vlastné spracovanie autorom na základe údajov z ŠÚ SR Data Cube – Štatistika zahraničného obchodu. 2020. Dostupné na internete : http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_INTERN/zo0006ms/v_zo0006ms_00_00_00_sk

Neschopnosť teritoriálnej diverzifikácie od roku 2014, kedy tvorila jeden z hlavných cieľov strategického plánu znamená pre slovenskú ekonomiku riziko a problém v prípade proexportnej politiky, nakoľko poukazuje na slabo prepracovanú a chýbajúcu širokospektrálnu podporu exportu, ktorá odráža chybnú nastavenú výrobu, slabú podporu malých a stredných podnikov a nízke investície do vedy, výskumu a vývoja. Podľa vypracovanej štúdie od slovenských ekonómov, v súčasnej dobe, kedy sa EÚ nachádza v ekonomickej recesii, absentuje pre slovenských výrobcov a vývozcov širšia ponuka odbytu na trhoch tretích krajín, ktoré by boli schopné potiahnuť našu ekonomiku v krízových časoch a tým by stlmili aj jej negatívny dopad. V roku 2020 teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu SR zaznamenala v medziročnom porovnaní určité zmeny, avšak naďalej sa očakáva, že vhodné proexportné nástroje by mohli prispieť k zmene a prieniku slovenských exportérov aj na mimoeurópske trhy. Na základe vyššie uvedených informácií vyplýva, že pre Slovenskú republiku je nevyhnutné zadefinovanie efektívnej koordinácie medzi potenciálom ekonomiky SR a vhodným umiestnením produkcie na zahraničných

⁵⁷ RUŽEKOVÁ, V. et al. *Krehká realita slovenského exportu. Analýza vývoja slovenského exportu s dôrazom na výsledky zahraničného obchodu SR v rokoch 2019 a 2020 - návrh opatrení a spolupráca relevantných subjektov.* [online]. 2021. [cit.28.02.2022]. Dostupné na internete : https://www.exporteri.sk/wp-content/uploads/2021/08/RSE_Krehk%C3%A1%20realita%20slovensk%C3%A9ho%20exportu.pdf

trhoch. Výzvou pre slovenských exportérov je rozšírenie svojich odbytových trhov, nakoľko trhy EÚ a OECD sú nasýtené rovnakými produktami. Teritoriálna sieť ekonomickej diplomacie vychádza z efektívnej spolupráce viacerých faktorov a merateľných ukazovateľov, akými sú napríklad znalosti a prax ekonomických diplomatov, konkurencieschopnosť produktov na trhu, efektívnosť trhu, objem exportu a rôzne prekážky daného teritória.

V prípade komoditnej štruktúry slovenského exportu, tá tiež čelí viacerým problémom, ktoré ovplyvňujú ekonomickú bezpečnosť hospodárstva našej krajiny. SR je orientovaná len na vývoz obmedzenej skupiny tovarov prevažne z automobilového a elektrotechnického priemyslu. Slovenskému exportu dominujú tri tovarové skupiny: vozidlá, elektrické stroje a zariadenia, stroje a zariadenia, ktoré dokopy tvoria až 64 % z celkového vývozu a podieľajú sa 13 % na HDP SR. Rozvoj automobilového priemyslu začal na Slovensku v roku 1991 príchodom nemeckej automobilovej spoločnosti Volkswagen A. G. do Bratislavy. V nasledujúcich rokoch ju potom nasledovali aj iné automobilové spoločnosti: PSA Peugeot Citroën Slovakia, Kia Motors Slovakia a Jaguár Land Rover, čím sa zvýšila výrobná kapacita a postupne sa dostávalo odvetvie výroby automobilov do popredia. Automobilový priemysel zároveň patrí aj k najväčším zamestnávateľom, ktorý poskytuje prácu približne 135 000 pracovníkom a zároveň vytvára 250 000 sekundárnych miest u dodávateľov a subdodávateľov.⁵⁸

Na základe uvedených informácií a analýz môžeme konštatovať, že je potrebné vykonanie určitých zmien v zahraničnom obchode, ktoré sa týkajú hlavne vývoja proexportnej výkonnosti Slovenskej republiky ako aj samotného exportu. Negatívny trend vývoja zahraničného obchodu je posilnený aj pomerne nízkou kvalitou nášho exportu, vysokou orientáciou na výrobky automobilového a elektrotechnického priemyslu, produkciu tovarov s nízkou pridanou hodnotou a celkovo slabou teritoriálnou diverzifikáciou. Zároveň negatívne pôsobenie v zahraničnom obchode predstavuje aj nedostatočne rozvinutá sieť malých a stredných podnikov, ktoré by sa podieľali na exporte. V prípade komoditnej štruktúry SR považujeme diverzifikáciu za významný krok, nakoľko sa pri exporte jedná hlavne o tovary priemyselného charakteru z odvetvia elektroniky a strojárstva, ktoré pri svojej výrobe vychádzajú z vývoja cien nerastných surovín a energií. Orientácia na iný druh

---

⁵⁸ HRINKO, Ján. *Pozícia zahraničného obchodu v ekonomike Slovenskej republiky z pohľadu jej exportnej výkonnosti*. MERKÚR 2020 : Proceedings of the International Scientific Conference for PhD. Students and Young Scientists. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2020. [cit. 28.03.2022]. ISBN 978-80-225-4787-1. Dostupné na internete : https://conferences.euba.sk/merkur/images/proceedings/merkur_2020.pdf

tovarov by mohla zabrániť vysokej závislosti od zahraničného dopytu, ktorý by v prípade hlbšieho prepadu zasiahol hospodárstvo SR.⁵⁹ Pre export SR je preto potrebná diverzifikácia teritoriálnej a aj komoditnej štruktúry ZO. So snahou o diverzifikáciu sa začalo už v roku 2014, kedy v rámci strategických dokumentov bola zaradená medzi hlavné ciele. Exportná stratégia SR, ktorá je známa ako Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014-2020 bola prvou stratégiou, ktorá rozšírila svoj rámec aj o vonkajšie ekonomické vzťahy. Základ tejto stratégie tvorila proexportná politika, ktorú doplnili ciele z oblasti podpory priamych zahraničných inovácií, čím sa jej tvorcovia snažili zvýšiť konkurencieschopnosť a exportnú výkonnosť slovenskej ekonomiky, prostredníctvom zefektívnenia spôsobu zapájania krajiny do medzinárodných ekonomických vzťahov.⁶⁰ Táto stratégia bola založená na štyroch pilieroch: strategický, bezpečnostný, hospodársky a politický.

4.1.3. Úlohy a ciele proexportnej politiky SR 2022-2030

Na Stratégiu vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014 – 2020 a Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020 nadväzuje súčasná „Konceptia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie na roky 2022 – 2030“, ktorú vypracoval rezort Ministerstva hospodárstva v kooperácii s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí. Vzhľadom na celosvetovú pandémiu COVID-19 bol tento nadväzujúci dokument vypracovaný v roku 2021, nadobudol platnosť 01.04.2022 a v porovnaní s predchádzajúcimi dokumentmi pokrýva dlhšie časové obdobie. Dôvodom dlhšieho časového horizontu je aj skutočnosť, že konceptia nadväzuje aj na ostatné strategické materiály, ktorých cieľom je vylepšiť postavenie a smerovanie slovenského hospodárstva. Pri tvorbe národných stratégií podpory exportu je dané, že na ich tvorbe sa nemôžu podieľať len vládne orgány a inštitúcie, ale pre ich efektívnosť a účinnosť je potrebná priama a trvalá spolupráca s podnikateľským prostredím. Úspešná exportná stratégia je teda koncipovaná vládou a konzultovaná a podporovaná podnikateľskou sférou.

---

⁵⁹ HRINKO, Ján. *Pozícia zahraničného obchodu v ekonomike Slovenskej republiky z pohľadu jej exportnej výkonnosti*. MERKÚR 2020 : Proceedings of the International Scientific Conference for PhD. Students and Young Scientists. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2020. [cit. 28.03.2022]. ISBN 978-80-225-4787-1. Dostupné na internete : https://conferences.euba.sk/merkur/images/proceedings/merkur_2020.pdf

⁶⁰ MH SR. *Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014-2020*. [online]. Bratislava. 2012. [cit. 15.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.mpsr.sk/strategia-vonkajsich-ekonomickych-vztahov-slovenskej-republiky-na-obdobie-2014-2020/1034-111-1034-8991/>

Koncepcia VEVaED bola vytvorená s cieľom prispieť k inkluzívnemu a udržateľnému hospodárskemu rastu Slovenska, čo by viedlo aj ku vygenerovaniu nových pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a k rastu konkurencieschopnosti ekonomiky Slovenska v medzinárodnom meradle. Tento cieľ je možné dosiahnuť zvýšením intenzity, účinnosti a kvality podpory slovenských exportérov, u ktorých v prípade zvýšenia produkcie dôjde súčasne aj k vytvoreniu nových pracovných miest. Nové pracovné miesta je možné vytvoriť aj v prípade prílevu viacerých zahraničných investorov, ktorí by v súvislosti s vývozom svojich výrobkov do zahraničia potrebovali novú pracovnú silu. Slovenská republika má takisto záujem aj o povzbudenie inovačnej výkonnosti podnikateľských subjektov pôsobiacich na našom území. Pre úspešné zvládnutie zadaného cieľa je potrebné splnenie menších čiastkových cieľov, medzi ktoré patrí:

- prilákanie priamych zahraničných investícií s vyššou pridanou hodnotou
- zlepšenie efektivity využívania nástrojov proexportnej politiky
- efektívnejšie využívanie ekonomickej diplomacie
- diverzifikácia teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu SR
- vytváranie vhodného medzinárodného prostredia, potrebného pri presadzovaní obchodno-ekonomických záujmov SR

Doplňkovým cieľom koncepcie je aj snaha o zvýšenie a efektívnejšie využívanie nástrojov proexportnej politiky v takom meradle, aby sa štátne zdroje a zdroje z fondov EÚ čerpali účelne a účinne k nadväznosti na proexportnú politiku, a aby jednotliví aktéri v rámci slovenskej ekonomike navzájom úzko spolupracovali a tvorili súčasť väčšieho celku v rámci štátu. Štát má v oblasti expanzie slovenských firiem na zahraničné trhy dôležitú úlohu, keďže prostredníctvom svojich nástrojov sa snaží o prilákanie kvalitných PZI, o zapojenie slovenských výrobcov do medzinárodnej vedecko-výskumnej spolupráce a o presadzovanie obchodných záujmov Slovenska v rámci ZO. Samotná štátna pomoc v rámci proexportnej pomoci a ekonomickej diplomacie však musí čeliť viacerým zmenám, nakoľko v koncepcii sa uvádza, že je potrebné zlepšenie informačnej bázy, efektívnejšie využívanie moderných informačných systémov a aj zapojenie nových foriem prezentácie krajiny.

K tomu, aby bola Koncepcia úspešne implementovaná je potrebné k vyššie uvedeným cieľom vypracovať akčné plány s konkrétnymi úlohami, ktoré budú spracované kľúčovými orgánmi štátnej správy a verejných subjektov, vystupujúcich v rámci vonkajších ekonomických vzťahov. K už vyššie spomínaným aktérom resp. subjektom proexportnej

politiky sa zaraďuje aj Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA), ktorá vystupuje v prípade nepriamej podpory exportu, s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti a efektívnosti slovenskej ekonomiky. Ďalšími agentúrami spomínanými aj v rámci Koncepcie sú Slovak Business Agency (SBA), ktorá je zameraná na pomoc malým a stredným podnikom, a taktiež napríklad aj Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS), ktorá sa zaoberá oficiálnou rozvojovou pomocou SR. Nadviazanie a vzájomná efektívna spolupráca inštitúcii, ktoré pôsobia v oblasti rozvoja priemyslu, výskumu a inovácii, s cieľom využitia vzájomnej synergie patrí k hlavným prioritám štátu, ktorý sa snaží získavať nových zahraničných partnerov z oblastí výskumu a vývoja a nadväzovať s nimi spoluprácu, čím chcú prispieť k už práve spomínanému zvýšeniu konkurencieschopnosti.⁶¹

Kľúčovú úlohu pri podpore exportu zohrávajú aj *nástroje* používané na podporu exportu, medzi ktoré sa zaraďujú:

- medzivládne a rezortné zmiešané komisie pre hospodársku spoluprácu
- podnikateľské misie
- prezentácia na veľtrhoch a výstavách prostredníctvom štátnych stánkov
- podpora internacionalizácie MSP
- systémové vzdelávanie exportérov
- projekty ekonomickej diplomacie
- slovenská kooperačná burza
- exportné fórum
- inovačné dni

V prípade zmiešaných komisií, na ich činnosti sa podieľajú inštitúcie a orgány zamerané na podporu exportu, inovácie, vedu a výskum, pričom posudzujú vybrané otázky z tej danej vybranej záujmovej spolupráce medzi SR a danou krajinou. Pričom z obchodno-ekonomického pohľadu je efektívne, aby sa komisie organizovali s krajinami, v ktorých existuje a dominuje záujem podnikateľských subjektov zo SR, resp. boli prejavené hospodársko-strategické záujmy SR voči danej krajine. Dominantným prvkom zmiešaných komisií je aj zapojenie slovenských podnikateľských subjektov do ich činnosti, ktorí potom

---

⁶¹ MH SR. *Koncepcia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie Slovenskej republiky na obdobie 2022-2030*. [online]. Bratislava. 2022. [cit. 20.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/65>

následne participujú na rôznych investičných podujatiach, fórach a bilaterálnych rokovaní. Ďalším nástrojom sú tiež misie, v tomto prípade však podnikateľské misie, ktoré však vznikajú medzi slovenskými a zahraničnými podnikateľmi formou B2B rokovaní. Tieto misie predstavujú pre slovenských podnikateľov príležitosť rozvinúť vzájomnú spoluprácu, v rámci ktorej môže dôjsť k maximalizácii pridaných hodnôt. Priamym nástrojom je aj prezentácia slovenských MSP v rámci zahraničných veľtrhov a výstav, ktorá sa realizuje prostredníctvom štátnych stánkov, na ktorých vzniká priestor na prezentáciu výrobkov zo slovenského priemyselného odvetvia. Takéto veľtrhy a výstavy sa organizujú aj na Slovensku, pričom takýto formát u nás predstavuje tzv. Exportný dom, ktorého aktivity smerujú k posilneniu účasti slovenských štátnych aktérov vonkajších ekonomických vzťahov, s cieľom poskytovania praktických informácií o možných službách, vykonávaných na jednom mieste prostredníctvom podnikateľského subjektu. Podpora internacionalizácie malých a stredných podnikov je národným projektom pod záštitou SARIO a SBA a zároveň predstavuje aj nástroj podpory exportu, prostredníctvom ktorého by malo dôjsť k posilneniu internacionálnej kapacity MSP v ich rannej fáze, čím by sa zvýšilo aj ich zapojenie do medzinárodnej spolupráce a vystupovanie na trhoch zahraničných krajín. Aj ostatné nástroje podpory exportu sú zamerané hlavne na podporu MSP v ich expanzii na zahraničné trhy, pričom na ich podpore sa podieľa široké spektrum aktérov od EXIMBANKY, MZVaEZ SR, SARIO, MH SR po zastupiteľské orgány v zahraničí. Všetky tieto aktivity by v súčasnom modernom 21. storočí nemohli fungovať bez informačných systémov na podporu exportu, nakoľko vo vzťahu k externému prostrediu a podnikateľskej verejnosti je nevyhnutná cielená a jasne komunikovaná ponuka štátnej podpory a existujúcich nástrojov. Súčasťou informačného systému je aj webový „Portál pre exportéra“ poskytujúci informácie o rôznych formách podpory pre exportérov, o aktuálnych podujatiach či o obchodných a investičných príležitostiach. V celku môžeme teda zhodnotiť, že v prípade proexportných nástrojov SR je ich cieľom posilnenie exportnej výkonnosti firiem, prostredníctvom analýzy nových možností, poskytnutím širokého spektra služieb, ale aj ich zapojením do výskumno-vedeckej medzinárodnej spolupráce. Primárnou úlohou nástrojov proexportnej politiky je zameranie sa hlavne na malé a stredné podniky pochádzajúce zo Slovenska a exportujúce do zahraničia, pričom by sa nemalo zabudnúť aj na podporu neexportujúcich firiem a pokúsiť sa o ich transformáciu a zapojenie do medzinárodného obchodu. V dôsledku vysokého počtu

existujúcich nástrojov bude však do budúca nevyhnutné z pohľadu adresnosti, nastavenie lepšej vzájomnej koordinácii.⁶²

Súčasťou Konceptie vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie na roky 2022 – 2030 je aj stratégia na priťahovanie zahraničných investícií, ktoré do veľkej miery ovplyvňujú výkonnosť ekonomiky SR, keďže prichádzajúci investori, sú prevažne exportne orientovaní, tým ovplyvňujú našu exportnú štruktúru. Vzhľadom na to, že SR si dala v rámci tohto dokumentu za cieľ hospodársky rast, je preto potrebné, aby sa v prípade prilákania priamych zahraničných investícií sústredila hlavne na tie, ktoré jej priniesú priamy (presun finančných zdrojov, rast zamestnanosti a know-how) a nepriamy (rast produktivity, rozvoj technológií a ľudského kapitálu) efekt. PZI sa v priebehu niekoľkých rokov z dôvodu modernizácie a inovácií menia, nakoľko kopírujú informačno-technologický progres, sofistikované projekty a odrážajú potreby modernej doby. Autori konceptie navrhujú, aby PZI kopirovali situáciu, a aj v čase nepriaznivejších podmienok resp. cyklických výkyvov sa z hľadiska stability národnej ekonomiky diverzifikovali do viacerých odvetví, najlepšie do takých, z ktorých následne tovary budú dosahovať vyššiu pridanú hodnotu a dosiahnu aj vyššiu mieru inovácií. Podpora PZI je potrebná aj v čase prepadu hospodárstva danej krajiny, nakoľko tie prinášajú pozitívny vplyv na obnovu hospodárstva a vedú aj zvýšeniu pracovných miest. Z vyššie uvedeného môžeme teda usúdiť, že je potrebné zintenzívnenie kooperácie s krajinami, ktoré prinášajú inovatívne PZI a v neposlednom rade aj zdokonaľovať a rozvíjať už existujúce vzťahy s investormi, ktorí pôsobia v rámci slovenskej ekonomiky a zabezpečiť postupnú transformáciu týchto investícií. Takýmto príkladom môže byť aj snaha domácich podnikov o zlepšenie spolupráce medzi výskumnými inštitúciami a spoločnosťami z automobilového priemyslu, týkajúca sa napríklad oblasti kvality infraštruktúry, zefektívnenia colného konania a plnenia termínov dodania, čo môže prispieť k pritiahnutiu investícií.⁶³ Na pomoc prilákania investícií sa využívajú aj viaceré nástroje, ktoré sú vytvorené zo strany vládnych inštitúcií a rozdelené z hľadiska ich obsahu na akvizično-marketingovú, konzultačno-asistentskú, regionálnu investičnú pomoc a post-investičnú starostlivosť.

---

⁶² MH SR. *Konceptia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie Slovenskej republiky na obdobie 2022-2030*. [online]. Bratislava. 2022. [cit. 24.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/65>

⁶³ EURÓPSKA KOMISIA. 2020. *Správa o krajine za rok 2020 – Slovensko*. [online]. 2022. [cit. 24.02.2022]. Dostupné na internete : https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european_semester_country-report-slovakias.pdf

Činnosť ekonomických diplomatov sa v rámci koncepcie VEVaED rozšírila okrem snahy o teritoriálnu a komoditnú diverzifikáciu, internacionalizáciu domácich podnikov v zahraničí, prilákania PZI na Slovensko aj na výzvy, ktoré sú spojené s podporou nových trendov, akými sú veda, výskum, inovácie, zelené technológie a digitalizácia. Koncepcia smeruje hospodárstvo Slovenska k inkluzívnemu a udržateľnému rastu, ku ktorému je nevyhnutné posilniť konkurencieschopnosť slovenskej produkcie, prostredníctvom nadviazania spolupráce s inovačnými zahraničnými spoločnosťami a inými výskumnými organizáciami. Ak chce Slovenská republika zvýšiť svoju konkurencieschopnosť a efektívnosť je potrebné zapojenie inovačných nástrojov, nakoľko výkon inovačnej zahraničnej agendy spadá pod ekonomickú diplomaciu. Slovenská republika potrebuje pre dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti zlepšiť svoje inovačné prostredie a zvýšiť výdavky na vedu a výskum, čím by sa zlepšila vzťahy a zefektívnila spoluprácu s kľúčovými krajinami a prilákala viacerých inovatívnych zahraničných investorov.⁶⁴

---

⁶⁴ DRIENIKOVÁ, Kristína. *Operácie v zahraničnom obchode. Teória a prax*. In *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava : Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2015, roč. 8, č. 29, s. 155-156. ISSN 1337-7493.

4.2. Riadenie ekonomickej diplomacie v SR

Významným prostriedkom vykonávania zahranično-obchodnej politiky Slovenskej republiky je aj organická súčasť diplomacie, ekonomická diplomacia. Základným cieľom slovenskej ekonomickej diplomacie je naplnenie ekonomických záujmov štátu prostredníctvom ekonomických, politických obchodných, investičných a finančných aktivít.⁶⁵ Predstavuje kooperáciu aktivít štátnych a aj neštátnych subjektov, zameranú predovšetkým na:

- pomoc domácim podnikateľským subjektom v rámci obchodných a investičných aktivít, zahrňujúcich vstup na zahraničné trhy a prijímanie zahraničných investícií
- podporu vo forme rozvojovej pomoci so strany podnikateľských subjektov
- rozmach spolupráce so zahraničím vo sfére vedy, výskumu a inovácii, s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov
- analýzu svetových trendov a ich implementácia do národného hospodárstva

Prostredníctvom vyššie uvedených aktivít sa očakáva zvýšenie hospodárskeho rastu, proexportnej výkonnosti a tvorbe nových pracovných miest.

Vývoj slovenskej ekonomiky je vďaka jej otvorenému charakteru ovplyvňovaný vývojom svetovej ekonomiky a globalizáciou. Globalizácia prostredníctvom rôznych faktorov ovplyvňuje všetky sféry ekonomiky, medzi ktoré sa zaraďuje aj zahraničná ekonomická politika Slovenskej republiky. Práve ekonomická diplomacia pomáha pri prenose a adaptácii hlavných svetových trendov vývoja do slovenskej domácej hospodárskej politiky. Procesy adaptácie sú prostredníctvom ekonomickej diplomacie urýchlené, nakoľko táto dimenzia diplomacie zabezpečuje požadované štrukturálne zmeny, prílev priamych zahraničných investícií, technológií a rozvoj malých a stredných podnikov). Ekonomická diplomacia však pomáha a podporuje aj slovenských podnikateľov pri ich činnostiach so zahraničím, prostredníctvom proexportnej politiky. Zahraničná ekonomická politika SR je determinovaná dvomi dimenziami. Prvou dimenziou je spolupráca Slovenskej republiky na regionálnej a globálnej úrovni a spolupráca s medzinárodnými ekonomickými organizáciami ako sú EÚ, CEFTA, OECD, WTO, WB, IMF. Druhú dimenziu tvorí

---

⁶⁵ ŽIGA, Peter. *Hospodárska diplomacia – pohľad MH SR*. In Zborník z vedeckej konferencie - zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie vystúpenia [online]. FMV Ekonomickej univerzity Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/vedavyskum/konferencie/zborniky/Zbornik_2007Zahranic_na_politika_a_diplomacia_SR.pdf

formovanie základného legislatívneho a inštitucionálneho rámca, ktoré vytvára príležitosti na export a zisk investícií slovenských podnikateľov, teda proexportná a proinvestičná politika Slovenskej republiky.⁶⁶ Integrálnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky je ekonomická diplomacia, ktorá predstavuje aktivity štátnych a neštátnych subjektov, ktorých činnosť sa zameriava na podporu obchodných a investičných aktivít domácich podnikateľov vstupujúcich na zahraničné trhy a podporu prílevu investícií do krajiny. Slovenská ekonomická dimenzia diplomacie poskytuje zahraničnú rozvojovú pomoc a do tejto pomoci sa snaží zapojiť aj domáce podnikateľské subjekty. Takisto podporuje rozvoj vzájomnej spolupráce so zahraničím v oblasti vedy, výskumu a inovácií, čím by sa zvyšovala aj konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov na medzinárodnej úrovni.

Pri klasifikácii inštitucionálneho usporiadania economickej diplomacie sa v literatúre stretávame s viacerými variáciami. Slovenskí autori rozlišujú tri základné modely economickej diplomacie. Pajtinka vychádza zo slovenskej a českej diplomatickej praxi, z ktorej definuje tri hlavné modely: integrovaný, duálny a model tretej strany.⁶⁷ Tóth taktiež rozoznáva tri modely, avšak tieto modely vychádzajú z činnosti zúčastnených aktérov resp. ministerstiev: integrovaný, duálny a kombinovaný.⁶⁸ Slovenská republika v súčasnosti využíva integrovaný model riadenia economickej diplomacie, ktorá sa realizuje v dvoch dimenziách, na bilaterálnej a na multilaterálnej úrovni.

4.2.1. Formovanie economickej diplomacie

Ešte pred získaním samostatnosti začala Slovenská republika s procesom otvárania ekonomiky, nakoľko po rozpade zoskupenia štátov RVHP stratila bývalé trhy a taktiež sa musela snažiť o získanie si nových trhov v západnej Európe. Slovenská republika mala po rozdelení v porovnaní s Českou republikou horšiu východiskovú pozíciu, nakoľko organizácia zahraničného obchodu bola sústredená hlavne v českej časti spoločného štátu.

V roku 1989 Slovensko nemalo vlastné Ministerstvo medzinárodných vzťahov a tak v rámci Úradu vlády SR bol vytvorený odbor medzinárodných vzťahov, s čím sa spája aj

---

⁶⁶ BROCKOVÁ, Ingrid. *Hospodárska Diplomacia SR v Rokoch 1993 – 2003*. In *Medzinárodné Otázky* [online]. Bratislava : Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2004, roč. 13, č. 1, s. 53-83. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : <http://www.jstor.org/stable/44963547>

⁶⁷ PAJTINKA, Erik. *Hospodárska diplomacia: hľadanie efektívneho modelu riadenia alebo boj o obchodných atašé*. In *Mezinárodní politika*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007, roč. 31, č. 10, s. 18.

⁶⁸ TÓTH, Ludovít - HORVÁTHOVÁ, Katarína. *Hospodárska diplomacia: Bilaterálne vzťahy*. Bratislava : Sprint, 2006. s 58. ISBN 80-89085-61-X.

počiatok slovenskej diplomacie. Základnou činnosťou výboru bolo podieľanie sa na realizácii v tom čase zahraničnej politiky ČSFR, evidovanie a spracovávanie podkladov pre slovenskú vládu pri zvolení slovenských občanov o funkcií veľvyslancov a vyšších diplomatických pracovníkov a taktiež aj rozvíjanie kontaktov so Slováckmi žijúcimi v zahraničí.⁶⁹ V deväťdesiatych rokoch sa so zmenou názvu štátu a vyrovnaním zastúpenia občanov Slovenskej republiky na diplomatických postoch začalo Slovensko presadzovať a zviditeľňovať aj v zahraničí, pričom by aj slovenské orgány získali potrebné kompetencie. V roku 1990 bol schválený kompetenčný zákon, ktorým sa zriadilo Ministerstvo medzinárodných vzťahov, riadené Milanom Kňažkom, ktoré však v prvých rokoch nemalo pevne stanovenú organizačnú štruktúru. Prostredníctvom tohto zákona získala Slovenská aj Česká republika rozsiahle kompetencie a priame zapojenie do medzinárodných vzťahov. Federálne orgány uzatvárali medzinárodné zmluvy, určovali zásady a stanovovali nástroje zahraničnej obchodnej politiky. Medzi základné priority ministerstva patrilo rozvoj hospodárskej spolupráce so zahraničím, uzatváranie širších vzťahov s európskymi spolkovými krajinami a spoločenstvami federatívnych štátov ako Bavorsko a Valónsko. Prostredníctvom ministerstva sa Slovenská republika začala aktívne podieľať aj v Rade európskych regiónov a dosiahla aj priamu účasť na rokovaníach o Asociačnej dohode s európskymi spoločenstvami. Ministerstvo zastrešilo aj prezentáciu občanov Slovenskej republiky v zahraničí a pri prípravu nadväzovania kontaktov so zahraničnými vládnymi predstaviteľmi.⁷⁰ V roku 1992 bolo úlohou ministerstva ČSFR informovať medzinárodné organizácie a okolité štáty o rozdelení a vzniku dvoch samostatných republík s demokratickým charakterom a vôľou rešpektovať zásady medzinárodného práva a ochrany ľudských práv a základných slobôd. Ministerstvo na čele s Milanom Kňažkom sa pokúšalo čo najskôr získať riadne členstvo v dôležitých medzinárodných organizáciách ako aj vytvoriť potrebné podmienky pre založenie zastupiteľských úradov SR v zahraničí. V neposlednom rade došlo aj k premene Ministerstva medzinárodných vzťahov na plnohodnotné Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, ktoré získalo kompetencie a zodpovednosť za výkon zahraničnej politiky.⁷¹

---

⁶⁹ ŠMIHULOVÁ, Dominika. *Inštitucionálny rámec vzniku Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky*. [online]. Dostupné na : <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/chovanec3/subor/s4-6.pdf>

⁷⁰ MOJŽITA, Miroslav. *Formovanie slovenskej diplomacie v rokoch 1990 až 1993*. Bratislava : Vydavateľstvo Veda, 2004. s 102. ISBN 80-2240-829-8.

⁷¹ MOJŽITA, Miroslav. *Formovanie slovenskej diplomacie v rokoch 1990 až 1993*. Bratislava : Vydavateľstvo Veda, 2004. s 105. ISBN 80-2240-829-8.

Od samostatnosti Slovenskej republiky 1. januára 1993 až do 30. apríla 1997 podliehalo riadenie ekonomickej diplomacie pod Ministerstvo zahraničných vecí SR, ktoré malo právomoc vysielat' a prijímat' obchodných pridencov, ktorí v tom období pôsobili na diplomatických a konzulárnych úradoch v zahraničí., V tomto období sa uplatňoval tzv. integrovaný model riadenia ekonomickej diplomacie, ktorý je charakteristický najmä centralizáciou rozhodujúcich kompetencií v oblasti riadenia ekonomicko-diplomatických orgánov štátu v rámci ústredného orgánu štátnej správy, ktorým bolo v tomto prípade Ministerstvo zahraničných vecí.⁷² Ministerstvo v období samostatnosti začalo vystupovať ako subjekt medzinárodného práva a začalo pracovať aj na zmene organizačnej štruktúry, ktorej sekcie sa museli prispôbiť požiadavkám samostatného štátu. Ministerstvo zriadilo 7 sekcií resp. odborov, ktoré sa zameriavali na konkrétnu úlohu. Medzi najdôležitejšie patrili bilaterálna sekcia, ktorej úlohou bolo informovať o vzniku samostatnosti a pozvať predstaviteľov z dôležitých štátov, s ktorými sa plánovala vzájomná spolupráca a sekcia multilaterálnej spolupráce, ktorá sa zamerala na medzinárodné organizácie a plánovala prijatie a stretnutie s ich predstaviteľmi. Ďalšou sekciou bola medzinárodnoprávna, ktorá sa zameriavala na právne úkony a činnosti súvisiace so sukcesiou do medzinárodných zmlúv. Dôležitými boli aj ostatné sekcie a odbory, medzi ktoré patrila sekcia administratívny, personálny odbor, sekcia ekonomiky a prevádzky a tlačový odbor.⁷³ 1.mája 1997 vstúpila do platnosti prvá dôležitá inštitucionálna reforma ekonomickej diplomacie, ktorou získalo Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky od Ministerstva zahraničných vecí právomoc na vysielanie a vecné riadenie činnosti obchodných pridencov. Status členov personálu diplomatickej misie resp. konzulárneho úradu bol obchodným pridencom ponechaný, a preto zostali sekundárne podriadení aj Ministerstvu zahraničných vecí aj vedúcemu príslušného diplomatického, resp. konzulárneho orgánu.⁷⁴ V tom istom roku došlo aj k zmene v rámci inštitucionálneho systému ekonomickej diplomacie SR, kedy sa rozšírila sieť zahraničných ekonomicko-diplomatických inštitúcií o tzv. podnikových delegátov. Rozdiel medzi podnikovými delegátmi a obchodnými pridencami spočíval v statuse diplomata, ktorí delegátom nebol pridelení, keďže ich činnosť spočívala

---

⁷² PAJTINKA, Erik. *Ekonomická diplomacia Slovenskej republiky. Orgány, inštitúcie a modely riadenia*. In *Ekonomická diplomacie - úloha, význam, problémy a jejich riešení*. Praha: Professional Publishing, 2013, s. 38. ISBN 978-80-7431-126-0.

⁷³ MOJŽITA, Miroslav. *Formovanie slovenskej diplomacie v rokoch 1990 až 1993*. Bratislava: Vydavateľstvo Veda, 2004, s. 112. ISBN 80-2240-829-8.

⁷⁴ PAJTINKA, Erik. *Slovenská diplomacia a jej dimenzie v 21. storočí*. In *Zborník z vedeckej konferencie: Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007, s. 78. ISBN 978-80-225-2467-4.

predovšetkým v zastupovaní zahranično-obchodných záujmov podnikateľských subjektov pôsobiacich v zahraničí. Delegáti pôsobili ako členovia administratívneho a technického personálu diplomatických misií, pričom mohli využívať určité zvýhodnenia a boli držiteľmi služobných pasov. Po roku 1998 sa sieť zahraničných ekonomicko-diplomatických inštitúcií SR ešte rozšírila o delegátov Fondu na podporu zahraničného obchodu (FPZO), ktorí však nemali status diplomatov. Podobne ako podnikoví delegáti bolo aj delegátom Fondu na podporu zahraničného obchodu priznávané členstvo administratívneho a technického personálu diplomatických misií, ktorým bol pridelený aj služobný pas, ale iba ak mali svoje oficiálne sídlo na veľvyslanectve. Ostatným delegátom sídliačim mimo diplomatickú misiu nebolo udelené členstvo a takisto neobdržali služobný pas. Títo delegáti nepôsobili v konkrétnych spoločnostiach ako obchodní zástupcovia, ale zastrešovali všetky podnikateľské subjekty, ktoré financovali ich pôsobenie. Okrem toho plnili aj ďalšie ekonomicko-diplomatické funkcie. S liberalizáciou zahraničného obchodu sa počas krátkeho pôsobenia nezávislého štátu zvýšila aj dynamika exportu a importu, čím sa prístup medzinárodných spoločností a organizácií menil a tým sa zvyšovali aj ekonomické vyhliadky Slovenskej republiky. Spočiatku tvorili komoditnú štruktúru Slovenskej republiky hlavne výrobky z ťažkého priemyslu, čím sa zdal proces transformácie o to náročnejší. Slovenskí výrobcovia sa však začali orientovať na požiadavky západného trhu, čomu prispôsobili aj kvalitu a zvýšili produktivitu. Pre dobrý imidž krajiny bolo dôležité, aby prijímala tie politiky, s ktorými by dospeli k úspešnej integrácii Slovenska do skupiny etablovaných trhových ekonomík. V programovom vyhlásení pre roky 1994-1998 sa vláda zamerala už priamo na proexportnú orientáciu a smerovanie krajiny: „Dôležitou úlohou slovenskej zahraničnej služby bude podpora zahraničnoobchodných aktivít Slovenskej republiky vytváraním predpokladov na uplatnenie proexportnej orientácie slovenskej ekonomiky.“⁷⁵

Začiatok 21. storočia priniesol niekoľko zmien v inštitucionálnom systéme Slovenskej republiky, ktoré súviseli s novou novelou zákona. V dôsledku zmien došlo k zániku činnosti FPZO delegátov, nakoľko boli obmedzené príjmy podnikateľských subjektov FPZO delegátov a tí teda neboli schopní financovať svoje náklady. Obchodným pridelencom boli priradené ich funkcie a úlohy v príslušných štátoch. Rovnako po rozhodnutiach Ministerstva hospodárstva SR došlo aj k ukončeniu činnosti podnikových

---

⁷⁵ Úrad vlády Slovenskej republiky. *Programové vyhlásenie vlády 1994-1998* [online]. Bratislava. 1993. [cit. 26.02.2022]. Dostupné na internete : <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/1163/programove-vyhlasenie-vlady-sr.html>

delegátov. Slovenskú diplomaciu na začiatku 21. storočia ovplyvni aj vstup Slovenska do EÚ, keďže únia mala vplyv aj na zahraničnú politiku a diplomaciu a prejavuje sa v troch základných rovinách: rovina európskej diplomacie, rovina multilaterálnej diplomacie na úrovni EÚ a medzi členskými štátmi EÚ. Práve vstupom do EÚ a aj do NATO vytvorila SR predpoklady na posilnenie ekonomickej dimenzie diplomacie, ktorej význam sa zvyšuje po celom svete ako výsledok dynamiky a objemu medzinárodného obchodu. Z obidvoch organizácií je Slovenskej republike garantovaná politická stabilita, vďaka ktorej je vnímaná skôr ako ekonomický konkurent než možný vojenský protivník.⁷⁶ Od roku 2005 sa posilnil ekonomický rozmer diplomacie, navýšilo sa aj postavenie ekonomických otázok, vzrástla potreba zmeny v organizačnej štruktúre a úlohy ekonomickej diplomacie dostali proexportný charakter. Toto všetko bolo zahrnuté aj v Programovom vyhlásení vlády pre roky 2006-2010: „Vláda SR posilní a zefektívni ekonomicke dimenziu diplomacie s cieľom podpory proexportných aktivít a prílevu priamych zahraničných investícií a prehodnotí fungovanie doterajšieho systému inštitúcií zameraných na podporu exportu Slovenskej republiky s cieľom prijať opatrenia na zvýšenie účinnosti ich pôsobenia.“⁷⁷

Výkon ekonomickej diplomacie prešiel počas samostatnosti SR viacerými zmenami. Dôležitou zmenou bol prechod z integrálneho modelu na duálny, kedy MH SR vykonávalo ekonomicke agendu a MZV SR malo na starosti organizačné úlohy. Avšak v 21. storočí v roku 2011 došlo s novelou zákona opäť k zmene modelu a všetky kompetencie v rámci ekonomickej diplomacie prešli opäť pod Ministerstvo zahraničných vecí SR, teda na integrovaný model.⁷⁸ V programovom vyhlásení vlády SR na roky 2012 - 2016 sa ekonomicke diplomacia stala jedným z pilierov aktivít zahraničnej politiky, pričom tá sa primárne sústredila na tri hlavné oblasti: zodpovedná európska politika, aktívna ekonomicke diplomacia a úspešne zvládnutie pomoci slovenským občanom žijúcim v zahraničí.⁷⁹ Nový pohľad na ekonomicke diplomaciu priniesol aj koncepčný materiál Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov SR na obdobie rokov 2014 - 2020. Podľa tohto dokumentu ekonomicke diplomacia v oblasti bilaterálnych

---

⁷⁶ PAJTINKA, Erik. *Slovenská diplomacia a jej dimenzie v 21. storočí*. In Zborník z vedeckej konferencie: *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007, s. 81. ISBN 978-80-225-2467-4.

⁷⁷ Programové vyhlásenie vlády SR [online]. Bratislava. 2006. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.vlada.gov.sk/data/files/979programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf>

⁷⁸ Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

⁷⁹ NR SR. *Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2012* [online]. 2011. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/Download.aspx?DocID=368673>

a multilaterálnych vzťahov do roku 2020 reflektovala globálne vývojové trendy a zvyšujúci sa význam inovačných technológií, ktoré sú dôležité predovšetkým pre menšie krajiny s otvorenou ekonomikou akou je aj Slovensko. V posledných rokoch však negatívne na výkon ekonomickej diplomacie vplyva nie len nižší počet zastupiteľských úradov v zahraničí a ich poddimenzovaný stav v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a V4, ale aj nedostatočné vynakladanie finančných prostriedkov do vedy a výskumu.⁸⁰

Dnes, keď je svet plný inovatívnych technológií je potrebné aj investovanie do vedy a výskumu, ktoré následne putujú do rôznych odvetví a pomáhajú pri výrobe tovarov s vyššou pridanou hodnotou, ktoré v prípade komoditnej štruktúry SR chýbajú. Nové trendy vo svetovom hospodárstve poukazujú, že do popredia sa pred samotný hospodársky rast čoraz viac dostáva konkurencieschopnosť krajiny vyplývajúca z jej vedecko-technického pokroku. Pre menšie krajiny tak vznikajú výzvy pri hľadaní vhodného ekonomicko-politického modelu, ktorý má význam v prípade ich systému zapojenia sa do vysoko konkurenčného prostredia medzinárodných vzťahov. Vytváranie stratégie a prispôsobovanie sa politikám hrá kľúčovú úlohu pri posilnení moci a postavenia menšej krajiny, ktorej môže k zvýšeniu konkurencieschopnosti prispieť aj vzdelaný ľudský kapitál, poznatková ekonomika a aj spomínané inovácie a vedecko technický pokrok. Práve slabé financovanie vedy a výskumu na Slovensku má za následok, že krajina v súčasnosti zaostáva vo výrobe high-tech produktov v komparácii s ostatnými krajinami EÚ, ale aj V4.

Tabuľka 1: **Intenzita výdavkov na vedu a výskum v EÚ a SR 2015-2020 (v %)**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 28/ EU 27	2.03	2.04	2.08	2.12	2.14	2.3
SR	1.16	0.79	0.89	0.84	0.82	0.9

Prameň : Vlastné spracovanie autorom na základe údajov z: EUROSTAT – Research & Development (R&D). 2021. Dostupné na internete : <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tsc00001>

Za posledných päť rokov, s výnimkou roku 2020 nedošlo k zvýšeniu podielu sofistikovanej výroby, ale práve naopak poklesla. Táto tabuľka nám poukazuje na fakt, že intenzita štátnej podpory na vedu, výskum, vzdelávanie a inovácie nových projektov je slabá a potrebuje oživenie. Export high – tech výrobkov je do veľkej miery výrazne ovplyvnený kvalitou vedeckovýskumnej činnosti v krajine, s podporou vedy, výskumu, inovácii, ako aj

⁸⁰ MZVaEZ SR. *Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020*. [online]. 2016. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/895>

prostredníctvom súkromných a vládnych výdavkov. Výdavky na vedu a výskum v rámci SR boli v roku 2020 len 0,9 %, pričom cieľom vlády bolo, aby intenzita výdavkov dosiahla do roku 2020 hodnotu 1,2 % HDP. Na základe údajov uvedených v tabuľke môžeme teda konštatovať, že podpora vedy a výskumu je v porovnaní s krajinami EÚ viac ako dvojnásobne nižšia. Nedostatočná štátna podpora v tejto oblasti sa potom následne odzrkadľuje aj v znížení exportnej výkonnosti SR a stagnácii ekonomiky. Práve ekonomická diplomacia môže byť prospešnou súčasťou pri zapájaní koncepcie priemyslu 4.0 do slovenskej ekonomiky.

4.2.2. Aktéri ekonomickej diplomacie a ich úlohy

Počas existencie samostatnej Slovenskej republiky došlo k viacerým výrazným zmenám a transformáciám v modeloch riadenia ekonomickej dimenzie diplomacie, počnúc zmenou od duálneho po integrovaný model riadenia zahranično-ekonomických vzťahov, v ktorých má hlavné postavenie Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, pričom aj naďalej pri určitých výkonoch, ako napríklad pri výbere ekonomických diplomatov, spolupracuje s Ministerstvom hospodárstva SR. Funkčná a inštitucionálna podpora zabezpečovania národných záujmov v zahraničí nástrojmi ekonomickej diplomacie sa uskutočňuje prostredníctvom procesu koordinovanej činnosti orgánov štátnej správy SR a jej špeciálnych organizácií a medzirezortných štruktúr. Títo štátni aktéri pôsobia v dvoch rovinách, a to vo vnútri a mimo územia štátu. Na území štátu sú vykonávaním ekonomickej diplomacie poverené vnútroštátne orgány, ktoré sú dané v ústave alebo v inom zákone daného štátu. Primárnu úlohu zohráva zväčša poverené ministerstvo zahraničných vecí, spolu s jeho zodpovedajúcimi zastupiteľskými úradmi a obchodno-ekonomickými oddeleniami v zahraničí. V diplomatickej praxi sa však často stretávame aj s tým, že na výkon ekonomickej diplomacie vo vnútri štátu sú pridelené kompetencie aj iným ministerstvám, akým môže byť ministerstvo hospodárstva alebo iné zodpovedajúce agentúry na podporu obchodu a investícií. Mimo územia reprezentujú ekonomické záujmy zahraničné orgány ekonomickej diplomacie.⁸¹

K aktérom ekonomickej diplomacie zaradíme:

- MZVaEZ SR

---

⁸¹ KUNYCHKA Mykhaylo. Historický vývoj hospodárskej diplomacie. In Almanach : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky [online]. Bratislava : FMV Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2013, roč. 8, č. 1, s 112 - 113. [cit. 31.01.2022]. Dostupné na internete : <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2013-1.pdf>

- MH SR
- SARIO
- EXIMBANKA SR
- prezident SR

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR je jedným z hlavných aktérov ekonomickej diplomacie, ktoré ma na základe delimitácie na starosti riadenie bilaterálnej ekonomickej diplomacie a zabezpečovanie presadzovania ekonomicko-obchodných záujmov a jednotnú prezentáciu SR v zahraničí. Podporuje podporu exportu, investícií a výskumnej spolupráce na princípoch medzinárodného rozvoja, poskytuje pomoc slovenským firmám prostredníctvom siete zahraničných inštitúcií pri nadväzovaní kontaktov so zahraničnými partnermi, identifikuje podnikateľské a investičné príležitosti v hostiteľských krajinách, poskytuje podporu slovenským firmám prostredníctvom siete zahraničných inštitúcií. vytvára podmienky pre úspešnú realizáciu hospodárskej a obchodnej spolupráce na najvyššej politickej úrovni a funkčne podporuje export prostredníctvom nástrojov ekonomickej diplomacie. Zároveň vystupuje aj ako gestor vzťahov SR so zahraničím, pričom sa podieľa aj na sledovaní svetových ekonomických trendov a výziev. V rámci výziev, je aktuálnou výzvou nárast počtu obyvateľov do roku 2050, a preto sa od slovenského ministerstva očakáva dôkladná príprava a realizácia plánu na túto výzvu. Ministerstvo je zároveň aj dominantným kanálom určeným na prenos informácií týkajúcich sa práve spomínaných ekonomických výziev, či už na národnej alebo mimovládnej úrovni, čo si vyžaduje aj efektívnu vzájomnú komunikáciu a koordináciu. Ambíciou MZVaEZ SR, ako koordinátora agendy ekonomickej diplomacie, je aj realizácia integrovaného systému, ku ktorej je potrebná synergia medzi relevantnými inštitúciami a združeniami, s cieľom efektívnejšieho využitia limitovaných finančných a ľudských zdrojov SR v zahraničí. Funkčným zabezpečením ekonomickej diplomacie je v štruktúre MZVaEZ poverená sekcia hospodárskej spolupráce. Pozostáva z odboru globálnej politiky, dvoch odborov ekonomickej diplomacie, odboru podnikateľského centra a odboru medzinárodných ekonomických organizácií (MZVaEZ SR). Pod gesciou MZVaEZ SR vykonávajú ekonomickú diplomaciu aj zastupiteľské úrady v zahraničí, ktoré sú výkonnou zložkou podpory exportu, investícií a medzinárodnej rozvojovej a vedecko-výskumnej spolupráce. Zastupiteľské úrady sú oddelenia, ktoré zriadi vysielajúci štát v prijímajúcom štáte, s ktorým nadviazal určité diplomatické väzby. Zastupiteľské úrady majú pritom viacero pomenovaní, napr. v rámci SR sa využíva aj názov ekonomické, obchodné, alebo obchodno-ekonomické

oddelenia, pričom takéto ekonomické oddelenie môže byť pod gesciou ministerstva zahraničných vecí, prípadne ministerstva hospodárstva, alebo iných odborných hospodárskych rezortov. Slovenská ekonomika je výrazne proexportne zameraná, a na jej rast a efektívne využitie sa používa aj široká sieť zastupiteľských úradov, ktoré sú základným predpokladom pri budúcom rozvoji ekonomickej spolupráce vo sfére exportu a získavaní PZI.⁸² Sieť zastupiteľských úradov zastrešuje všetky ústredné orgány štátnej správy, združenia a podnikateľské subjekty, ktorých zameraním je poskytovanie asistenčných, poradenských a konzultačných služieb na podporu exportu a investícií.⁸³ Štruktúry MZVaEZ podľa pôsobnosti a funkčných právomocí tak v krajine, ako aj prostredníctvom siete zahraničných inštitúcií poskytujú účastníkom zahraničnej ekonomickej aktivity nasledovnú podporu a pomoc vo forme:

- konzultácie o politickom, obchodnom a ekonomickom, podnikateľskom prostredí v hostiteľských krajinách slovenských misií,
- poskytovanie základných kontaktných údajov zo strany slovenských podnikateľských štruktúr a ďalších informácií o zahraničných podnikateľských subjektoch, ktoré môžu byť potenciálnymi partnermi,
- poskytovanie informácií a asistencia podľa požiadaviek a návrhov slovenských exportérov,
- vyhľadávanie potenciálnych investorov a pravidelný dialóg s kľúčovými partnermi pri investičnej spolupráci v hostiteľských krajinách,
- poskytovanie zahraničných spoločností s potrebnými informáciami o potenciálnych slovenských partneroch a ich návrhoch na investičné partnerstvo,
- výber relevantných výstav v zahraničí pre účasť slovenských firiem, poskytovanie poradenskej a organizačnej podpory ich účasti na výstavách,

---

⁸² SLÁVIK, Vladimír - GRÁC, Róbert. *Priestorové aspekty formovania siete zastupiteľských úradov v kontexte zahraničnej politiky Slovenskej republiky*. In Geographical journal. Bratislava : Geografický ústav SAV, 2010, roč. 62, č.3, s. 242. ISSN 0016-7193.

⁸³ MZVaEZ SR. *Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020*. [online]. 2016. [cit. 31.01.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/895>

- organizovanie podnikateľských misií, medzivládnych ekonomických komisií pre spoluprácu medzi SOPK, Slovenskou agentúrou pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) a príslušnými ministerstvami,
- organizovanie seminárov pre exportérov spoločne so SOPK, SARIO, príslušnými priemyselnými a profesijnými združeniami,
- podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti vedy, výskumu a inovácií, energetickej a potravinovej bezpečnosti, klimatických zmien, spotreby vody a nerastných surovín (identifikácia slovenských projektov, záujmov a možností hľadania možností zapojenia sa do relevantných medzinárodných a regionálnych projektov),
- poskytovanie informácií a spolupráce v oblasti organizácia účasti podnikateľov a inštitúcií verejnej správy na projektoch vonkajšej pomoci EÚ pre tretie krajiny, pri organizácii verejného obstarávania vo zvyšku sveta, v rámci medzinárodnej spolupráce.

Ministerstvo hospodárstva SR tvorí dôležitú súčasť pri naplňaní cieľov ekonomickej diplomacie a v súčasnosti vystupuje ako jeden z aktérov pri jej realizácii. MH SR bolo ústredným orgánom pri výkone ekonomickej diplomacie až do roku 2011, pokým nepresunulo značnú časť svojich kompetencií na MZVaEZ SR, ako dôsledok vydania kompenzačného zákona. Aktivity v rámci bilaterálnej úrovne boli rozdelené do roviny spolupráce obidvoch ministerstiev, ale kompetencie v rámci multilaterálnej úrovne boli ponechané MH SR. V rámci svojej agendy sa MH SR v oblasti ekonomickej diplomacie zameriava predovšetkým na podporu medzirezortných a konzultačných misií, ktoré tvoria platformu na podporu vzájomnej bilaterálnej spolupráce štátnych útvarov a inštitúcií, ale aj podnikateľských subjektov. Kľúčovými úlohami MH SR v oblasti ekonomickej diplomacie je vytváranie vhodného podnikateľského prostredia, ktoré by vytvorilo nové možnosti a príležitosti pre exportujúce podniky, účasť na medzinárodných výstavách a veľtrhoch, ako aj spolupráca s MZVaEZ SR pri výbere ekonomických diplomatov. MH SR v prípade podpory exportu slovenských podnikateľských osôb, nielen na trhy EÚ, ale aj trhy tretích krajín, využíva všetky dostupné nástroje spoločnej obchodnej politiky, pričom z tohto dôvodu sa zapája aj do rôznych rokovaní a konferencií EÚ s tretími krajinami ohľadom uzatvárania preferenčných obchodných dohôd. V prípade rokovaní poukazuje MH SR aj na prepracované požiadavky domácich výrobcov, ktorí sa snažia získať čo najvýhodnejšie obchodné dohody, ktoré by pri pomohli k rastu exportnej výkonnosti aj takých odvetví, ktoré nie sú pre slovenskú ekonomiku tradičné, ale disponujú exportným potenciálom.

Spolupráca a kooperácia dvoch najdôležitejších inštitúcií v rámci výkonu ekonomickej diplomacie MH SR a MZVaEZ SR vyplýva z rámca, ktorý bol v uzavretý v roku 2012 ako "Memorandum o spolupráci medzi MH SR a MZVaEZ SR,,. Na základe tohto dokumentu sú zadané úlohy a kompetencie pre jednotlivé ministerstvá, ako aj úlohy, na ktorých sa zúčastňujú obidva rezorty, pričom MH SR v tomto prípade ťahá za kratší koniec, nakoľko jeho aktivity boli obmedzené a stalo sa len poradným orgánom, ktorý nepriamo participujúce na výkone bilaterálnej ekonomickej diplomacie. Ministerstvo hospodárstva spolupracuje s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí najmä v týchto otázkach:

- rozvoj, realizácia a zabezpečovanie spoločnej zahraničnej politiky v obchodno-hospodárskej sfére,
- verejná správa dovozu, vývozu a sprostredkovania vojenského tovaru a technológií, ktoré podliehajú kontrole,
- vypracovanie koncepcií a zdôvodnenie zásad vzťahov o participácii v medzinárodných hospodárskych alebo obchodných organizáciách;
- príprava, podpis a plnenie medzinárodných obchodných dohôd;
- príprava medzivládnych dohôd v oblasti cestovného ruchu a plnenie úloh vyplývajúcich z členstva vo Svetovej organizácii cestovného ruchu;
- riešenie špecifických úloh súvisiacich s činnosťou zahraničnej misie Slovenskej republiky, ktoré zabezpečujú medzinárodnú obchodnú a hospodársku spoluprácu a spoluprácu s hospodárskymi alebo obchodnými medzinárodnými organizáciami,
- kontaktovanie zahraničných r. zastúpenia SR v hostiteľských krajinách a kontaktovanie zastupiteľstiev cudzích štátov zainteresovaných do aktivít slovenských podnikateľských subjektov v zahraničí a zahraničných subjektov na Slovensku.

Memorandum takisto nariaďuje spoluprácu obidvoch rezortov pri odbornej príprave a zvyšovaní úrovne ekonomických diplomatov, pri ich výbere, vzdelávaní a procese hodnotenia. Z dôvodu inovatívnych prvkov vo výkone ekonomickej diplomacie sa považuje za potrebnú aj úprava Memoranda, ktoré je v platnosti už 10 rokov, nakoľko by malo odrážať súčasné trendy a výzvy.

Obidva rezorty sa v prípade snahy o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenských výrobkov a budúceho využívania inovatívnych nástrojov v rámci podnikateľského prostredia zhodli aj na zaradení ďalších aktérov z hospodárskeho prostredia SR do výkonu ekonomickej diplomacie. Dôležitými orgánmi pri výkone ekonomickej diplomacie sú aj :

- *Rada vlády SR pre konkurencieschopnosť a produktivitu:* Cieľom novovzniknutej rady je zvýšenie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a exportu, prostredníctvom lepšej regulácie od nového poradného, koordinačného a iniciatívneho orgánu. V rámci rady fungujú pre efektívnejšiu realizáciu štyri pracovné skupiny, vytvorené na základe príslušnej agendy, spadajúcej pod daný rezort.
- *Rada pre strategické riadenie, koordináciu a kontrolu činnosti SARIO*
- *Rada ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja pre koordináciu činnosti Slovenskej agentúry pre cestovný ruch*
- *Zmiešané, medzivládne a medzirezortné komisie pre hospodársku spoluprácu,* pričom sa jedná predovšetkým o komisie, ktoré sú pod gesciou MH SR pri podpore obchodnej spolupráce. Dôraz sa kladie aj na orientáciu týchto komisií, ktoré by sa mali zamerať predovšetkým na krajiny, s ktorými nemá slovenská ekonomika nadviazané efektívne obchodné vzťahy a pomôžu pri teritoriálnej diverzifikácii slovenského exportu. Z toho vyplýva, že komisie by sa mali zamerať hlavne na krajiny západného Balkánu, Latinskej Ameriky, Blízkeho východu a Afriky, ako aj krajín východnej a juhovýchodnej Ázie.

Dôležitou organizáciou patriacou pod MH SR je aj *Slovenská agentúra pre rozvoj investícií* a obchodu (SARIO), ktorá sa spolu s rezortnými orgánmi podieľa na organizovaní diplomatických misií, zahraničných podnikateľských misií ako aj prijímaní komisií a zahraničných návštev na Slovensku. V snahe o prilákanie investícií na Slovensko a zvýšenie miery zapojenia MSP uskutočňuje agentúra aj rôzne podujatia, na ktorých prezentuje slovenské spoločnosti a vyzdvihuje ich exportný potenciál. Agentúra napr. v roku 2020 s cieľom rozšíriť ponuku zahraničných dodávateľov pre slovenské spoločnosti s vysokým potenciálom rastu organizovala stretnutia, v rámci ktorých získavala potrebné informácie, ktoré potom posunula ZÚ v zahraničí, s cieľom prilákania investícií. SARIO sa okrem iného podieľa spolu so ZÚ aj na organizovaní podujatí zameraných na spoluprácu, ktorých v dôsledku pandémie bolo v predošli rokoch menej a organizovali sa výlučne online formou.

Vyššie spomínané orgány a inštitúcie by mali pri výkone ekonomickej diplomacie využívať aj nástroje, medzi ktoré patrí:

- *Projektová schéma ekonomickej diplomacie*, prostredníctvom tohto nástroja dochádza k rozdeleniu finančných prostriedkov na aktivity a projekty jednotlivých ZÚ v zahraničí. Každý ZÚ pri predkladaní výziev podá svoj projekt, s cieľom čerpania možných finančných zdrojov z rezortu ministerstiev, ktoré doplnia jeho vlastné, a tak môže realizovať svoje vlastné aktivity.
- *Slovenský inovačný styčný úrad (SILO)*, bol vytvorený ako reakcia na snahu o naplnenie cieľov nielen slovenskej ekonomickej diplomacie, ale aj proexportnej politiky. Keďže sa SR nesnaží iba o diverzifikáciu komoditnej štruktúry, ale aj o zvýšenie pridanej hodnoty exportovaných výrobkov, na to je potrebný určitý vedecko-technický a inovačný pokrok. Z toho dôvodu bol vo Fínsku v roku 2015 zriadený práve tento úrad, ktorí má byť impulzom pre slovenské a aj fínske spoločnosti
- *Hangout Innovators Connect* je projekt, ktorý je zameraný na video konferencie s predstaviteľmi z oblasti sektora inovácií, v rámci ktorého sa zapájajú aj ZÚ SR.
- *Rada pre obchod a inovácie na bilaterálnej úrovni*, slúži pri nadväzovaní inovatívnych vzťahov s USA s cieľom podpory expanzie slovenských firiem s inovatívnym potenciálom na trhy USA.
- *Nástroje vonkajšej finančnej pomoci EÚ* predstavujú pomoc zo strany členských krajín EÚ kandidátskym a susedným krajinám, pričom takáto rozvojová pomoc pomáha Slovensku pri jej teritoriálnej diverzifikácii, nakoľko jej umožňuje získavať prístupy na nové odbytové trhy.

K doplnujúcim nástrojom ekonomickej diplomacie patrí napr. vytváranie vývozných aliancií zložených z viacerých exportérov, prítomnosť podnikateľských subjektov pri projektoch zameraných na rozvojovú pomoc, adaptácia slovenskej ekonomiky na príležitosti priemyslu 4.0, pravidelná účasť na medzinárodných veľtrhoch a výstavách a realizácia investičných dialógov.⁸⁴

---

⁸⁴ MH SR. *Koncepcia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie Slovenskej republiky na obdobie 2022-2030*. [online]. Bratislava. 2022. [cit. 20.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/65>

Avšak v súčasnosti na pôsobenie resp. výkon ekonomickej diplomacie negatívne vplyva nízky počet zastupiteľských úradov v zahraničí, ktorý je v porovnaní s ostatnými členskými krajinami, ako aj krajinami V4 poddimenzovaný. Ekonomickú diplomáciu realizuje inštitucionálny rámec, ktorý tvorí 89 zastupiteľských úradov (64 veľvyslanectiev, 7 misií pri medzinárodných organizáciách, 8 generálnych konzulátov, 1 styčný úrad, 1 Slovenský ekonomický a kultúrny úrad a 8 slovenských inštitútov). Nielen že za posledných 10 rokov klesá počet ekonomických diplomatov, ale túto funkciu vykonávajú aj kumulovaní diplomati, ktorí nemajú dostatočnú mieru znalostí a adekvátne vzdelanie z tejto oblasti. Z pôvodných vyše 59 ekonomických diplomatov z roku 2010, pričom v súčasnosti v zahraničí pôsobí 54 slovenských zástupcov, z ktorých je už len 34 priamo ekonomicky zameraných a zvyšní 20-ti sú diplomati s kumulovaným výkonom práce, ktorí okrem iného vykonávajú aj politickú, či konzulárnu agendu.⁸⁵

Tabuľka 2: Počet diplomatov pôsobiacich v zahraničí za rok 2021

Svetadiel	Spolu	ED	Kumulovaní ED	Pohlavie
Európa	33ZÚ/34 diplomatov	23	11	16M / 18Ž
Afrika	2	0	2	2M
Ázia	12	7	5	9M / 3Ž
Amerika	6	4	2	3M / 3Ž
SPOLU ZÚ	53	34	20	30M / 24Ž
SPOLU ED		54		

Prameň: Vlastné spracovanie autorom podľa : interné informácie MZVaEZ SR 2021

Cieľom a úlohou nielen strategického dokumentu na roky 2014-2020, ale aj v súčasnej koncepcie MZVaEZ SR do roku 2030 je zabezpečenie kvalitného plnenia úloh na zastupiteľských a konzulárnych úradov, čím by napravila súčasná kritická situácia. Snaha o zvýšenie počtu ekonomicky zameraných diplomatov, zvýšenie počtu vyslancov na zastupiteľské úrady a generálne konzuly, ktoré by napĺňali ekonomické a politické úlohy stagnuje už niekoľko rokov. Nakoľko je slovenská ekonomika vysoko otvorená a zahraničný obchod je pre ňu veľmi dôležitý, považuje sa za nepredstaviteľné, aby aj naďalej klesal počet vyslaných ekonomických diplomatov, ktorý sa podieľajú na medzinárodnej spolupráci. Okrem poklesu je kritizované aj spájanie viacerých funkcií, ekonomickej, politickej či hospodárskej pod výkon jednej osoby, kumulovaného ekonomického diplomata. Nakoľko

⁸⁵ RUŽEKOVÁ, Viera - ZÁBOJNÍK, Stanislav - HRINKO, Ján. *Ekonomická diplomacia a teritoriálne analýzy*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2021. s. 74. ISBN 978-80-225-4897-7.

jednotlivé oblasti sú samostatne náročné, viacerí odborníci argumentujú, že kumulovaný výkon neumožňuje dostatočne uspokojujúci a prosperujúci výkon vo všetkých troch oblastiach, nakoľko daná osoba nemusí disponovať dostatočnými znalosťami v prípade niektorej agendy.⁸⁶ Nízka obsadenosť slovenských ekonomických diplomatov je aj výsledkom nedostatočného financovania, ktoré je realizované na podporu rastu zahraničného obchodu a pomoc pri exporte. Samotná koncepcia priamo nerieši otázku financovania a využívania finančných zdrojov, ktoré predstavujú brzdu pri raste a podpore ekonomickej diplomacie pri presadzovaní cieľov proexportnej politiky Slovenskej republiky. Absentujúce finančné zdroje majú za následok nielen nedostatočnú konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky, ale aj nízku pridanú hodnotu slovenskej produkcie v porovnaní s inými krajinami pri ich snahe o export na zahraničné trhy a aj poddimenzovanú personálnu zložku. V súčasnej koncepcii chýba rozpočtová zložka, na základe ktorej by dochádzalo k podpore jednotlivých plánov ekonomickej diplomacie, v súčasnosti sa využívajú rozpočtové kapitoly ministerstiev a iných zúčastnených rezortov a organizácií. Výzvou do roku 2030 je preto zvýšenie diplomatického personálu, avšak personálu s potrebnými znalosťami a vzdelaním, ktorí budú pri výbere na výkon tejto pozície čeliť náročnejším výberovým podmienkam, čo sa následne odzrkadlí aj na kvalitnejšej a odbornejšej prezentácii Slovenskej republiky v zahraničí. Adekvátne vzdelanie diplomatov a ich profesionalita sú predpokladmi k úspešnej reprezentácii krajiny pred investormi, ktorí majú záujem rozšíriť svoju pôsobnosť aj na zahraničných trhoch. Malo by byť preto potrebné posilnenie nielen existujúcich zastúpení, ale aj otvorenie nových, napr. v krajinách Latinskej Ameriky a Afriky, čo by následne viedlo aj k čiastočnej diverzifikácii teritoriálnej štruktúry exportu, keďže tá tvorí jeden z cieľov proexportnej politiky. Potreba nových ZÚ vyplýva aj zo skutočnosti, že SR má väčšinu svojho vývozu, viac ako 80 % sústredenú do krajín v rámci EÚ. Je preto nevyhnutné správne nastavenie a optimalizácia siete ekonomickej diplomacie, ktorá by mala zodpovedať reálnym podmienkam a potrebám medzinárodného hospodárstva. V modernej paradigme presadzovania národných záujmov Slovenska v oblasti medzinárodných ekonomických vzťahov má personálne zabezpečenie ekonomickej diplomacie veľký význam. Treba poznamenať, že kritérium odborných kompetencií bolo a v niektorých prípadoch zostáva predmetom diskusie vedcov a predstaviteľov štátnych štruktúr vybavených funkciami ekonomickej diplomacie. Potrebu orientácie v ekonomickej diplomacii na odborníkov s

---

⁸⁶ RUŽEKOVÁ, Viera - ZÁBOJNÍK, Stanislav - HRINKO, Ján. *Ekonomická diplomacia a teritoriálne analýzy*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2021. s. 78. ISBN 978-80-225-4897-7.

náležitým vzdelaním, skúsenosťami a odbornou kvalifikáciou opakovane zdôrazňujú viaceré poznatky z praxe. Pri výbere ekonomických diplomatov zohrávajú dôležitú úlohu požiadavky týkajúce sa jazykových schopností a znalostí, prax v danej sfére, požadované vzdelanie, schopnosť nadväzovania nových kontaktov a vystupovanie navonok, dosiahnuté výsledky a v neposlednom rade aj znalosti o ekonomickej situácii SR a orientácia v ekonomickom prostredí, či už SR alebo daného teritória, v ktorom bude daná osoba pôsobiť. Ekonomickí diplomati pôsobia na ZÚ SR v zahraničí, kde vykonávajú viaceré činnosti, ako napr. monitorujú ekonomickú situáciu daného teritória a vyhľadávajú na zahraničnom trhu aj možnosti odbytu slovenských výrobkov, analyzujú investičné možnosti daného teritória, zúčastňujú sa na prezentácii SR v rámci zahraničných veľtrhov a výstav, propagujú podnikateľské prostredie SR, zúčastňujú sa pri realizácii zmiešaných komisií, komunikujú s kľúčovými aktérmi a nadväzujú nové kontakty s podnikateľskými subjektmi v tom danom teritórii. Dôležitým aspektom funkcie ekonomického diplomata je pritom jeho schopnosť a vedomosť prispôbiť možnosti teritória podmienkam potrebným pre rozvoj hospodárstva SR. Po splnení všetkých požiadaviek vyberá MZVaEZ prostredníctvom vnútorných výberových konaní vhodných kandidátov, s ktorými potom pri ich príprave kolaboruje MZVaEZ SR aj s Eximbankou SR, nakoľko od nej získava informácie týkajúce sa bonity daných osôb.⁸⁷

---

⁸⁷ MH SR. *Koncepcia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie Slovenskej republiky na obdobie 2022-2030*. [online]. Bratislava. 2022. [cit. 20.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/65>

Tabuľka 3: Prognóza rastu slovenského exportu do roku 2025 podľa svetových regiónov a väzba na sieť ekonomických diplomatov

Zoskupenie krajín	Rast exportu v mil. EUR 2019 -2025	% podiel na raste	Počet ED 2021	Plánovaný počet ED do roku 2025
EÚ 27	+11,02	88.24	13	15
Európa (ostatné krajiny)	+635	5.08	1	6
Ázia	+420	3.37	6	9
SNŠ	+157	1.26	9	7
Blízky východ	+79	0.63	1	3
Latinská Amerika	+89	0.71	3	4
Severná Amerika	+26	0.21	1	4
Afrika	+96	0.77	0	4
Austrália a Oceánia	-35	-0.27	0	0
SPOLU	+12,488	100	34	52

Prameň : Prevzaté autorom : 21st International Joint Conference Central and Eastern Europe in the Changing Business Environment. 2016. Dostupné na internete : <https://ceeconference.vse.cz/wp-content/uploads/proceedings2021.pdf>

V tabuľke sme poukázali na plánovaný počet ekonomických diplomatov do roku 2025, ktorý by z dôvodu rastu efektívnosti ekonomickej diplomacie SR bolo vhodné aplikovať do praxe. Táto prognóza je prebratá od autorov, ktorí ju spracovali pre potreby MZVaEZ SR prostredníctvom korelačno - regresnej analýzy, ktorá umožňuje projektovať zmeny v budúcnosti s istou pravdepodobnosťou. Model predpovedá vývoj slovenského exportu do roku 2025. Prognóza budúceho vývoja slovenského exportu ako aj analýza dosiahnutých výsledkov za posledné roky uľahčujú definovanie budúcich cieľov, smerovanie exportu, politiky a optimalizácie počtu slovenských ekonomických diplomatov v zahraničí.

4.2.3. Komparácia ekonomickej diplomacie SR a ČR

V rámci záverečnej práce sme sa zamerali aj na porovnanie slovenskej a českej ekonomickej diplomacie. Českú republiku sme si vybrali z dôvodu historických, náboženských, jazykových, kultúrnych a politických väzieb, ktoré tieto dve krajiny spájajú. Po rozdelení Československa sa stala Česká republika hlavným dedičom bývalého československého štátu a prešla pomerne úspešnou ekonomickou transformáciou, prostredníctvom ktorej sa stabilizovala situácia aj vo vnútri štátu. Česká republika si so

spoločného československého štátu odniesla viac, o čom svedčili aj rôzne ekonomické ukazovatele v prvých rokoch samostatnosti, v ktorých dosahovala pomerne vysoké hodnoty v porovnaní so Slovenskou republikou. Slovenská republika v tomto prípade ťahala za kratší koniec a zo spoločného štátu si odniesla predovšetkým vyšší podiel znečisťujúcich tovární, technológie potrebné pri výrobe produktov ťažkého priemyslu a menej kvalifikovanú pracovnú silu. Hoci po rozpade Československa vznikli dve samostatné republiky, vzťah a väzby si zachovali a pretrvávajú dodnes. Na diplomatickej úrovni si slovenská a česká vláda vymieňajú svoje politické názory a delegácie sa pravidelne navzájom navštevujú, aby si vymieňali osvedčené postupy. Obe krajiny sú súčasťou NATO a od roku 2004 členmi Európskej únie. Často zostávajú na rovnakej politickej línii, pokiaľ ide o ekonomické témy alebo témy medzinárodných vzťahov. Cieľom ekonomickej diplomacie ČR je podobne ako v prípade SR podpora vonkajších ekonomických vzťahov, podpora exportu a zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny na zahraničných trhoch. Všetky tieto ciele sú zahrnuté v strategických dokumentoch vlády, ktoré určujú smerovanie a výzvy ekonomickej diplomacie na nasledujúce obdobie.

Okrem toho sa obidve krajiny zaraďujú medzi malé a vysoko otvorené ekonomiky, čo odzrkadľuje ich mieru zapojenia do medzinárodného obchodu. Prívlastok malá ekonomika im pritom plynie z kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov, medzi ktoré sa zaraďuje: geografická rozloha, výška HDP a počet obyvateľov, na základe čoho sú potom zaraďované do kategórie malých, pričom slovenská ekonomika je takmer dvakrát menšia pri porovnaní vyššie uvedených znakov.

Tabuľka 4: Ukazovatele zahraničného obchodu ČR a SR rok 2020 (v mil. USD)

	ČR	SR
Export	174,17	89,85
Import	157,41	88,88
Obrat	331,58	178,73
Bilancia	16,76	0,97
HDP	243,5	104,6
HDP/obyv. (tis. USD)	22 762	19 156
Obrat ZO/HDP	135,15	169,95
Rozloha (km²)	78 866	49 034
Počet obyvateľov	10,7	5,46

Prameň : Vlastné spracovanie autorom na základe informácií z WTO a WB, 2021

Ako vyplýva aj z tabuľky, medzi veľkosťou a otvorenosťou ekonomík existuje nepriama úmernosť, čo potvrdzuje aj fakt, že menšia Slovenská republika má vyšší stupeň otvorenosti. Vysoký stupeň otvorenosti obidvoch ekonomík poukazuje aj na ich značnú exportnú orientáciu a podiel zahraničného obchodu na HDP neustále rastie. Malá veľkosť domáceho trhu je následne kompenzovaná veľmi veľkým podielom zahraničného obchodu hlavne s krajinami EÚ, pričom pre obidve krajiny predstavuje EÚ najvýznamnejšieho obchodného partnera a na trhy krajín EÚ vyvážajú viac ako 80 % svojej produkcie. Táto skutočnosť poukazuje na potrebu teritoriálnej diverzifikácie obidvoch krajín s cieľom ich hospodárskeho rastu. Pri analyzovaní komoditnej štruktúry je možné pozorovať vysokú koncentrovanosť na automobilový priemysel, pre ktorú sa odporúča diverzifikácia za účelom zvýšenia konkurencieschopnosti. Je nevyhnutná hlavne diverzifikácia exportnej štruktúry a zapojenie sa do odvetví s vyššou pridanou hodnotou, využívanie znalostnej ekonomiky a export sofistikovanej produkcie.

Hoci sú si susedské krajiny navzájom podobné, Česká republika je v prípade realizácie a podpory exportu na tom oveľa lepšie. V rámci Českej republiky môžeme poukázať na kvalitnejší a efektívnejší inštitucionálny rámec, ktorý je pripravený prijímať novodobé výzvy globálnej ekonomiky. Takisto v prípade ČR sa stretávame so systematickejšou a štruktúrovanejšou exportnou politikou, ktorá pokrýva celý rad aktivít súvisiacich s podporou exportu, od poskytovania informácií, poistenia, financovania až po implementáciu štátneho systému na podporu exportu. Dôvodom efektívnejšieho fungovania českej proexportnej politiky je aj skutočnosť, že po rozpade ČSFR práve ČR boli ponechané inštitúcie a celá politická sféra, ktorá sa musela v prípade Slovenskej republiky budovať od základov. To odzrkadľuje aj skutočnosť, že prvá slovenská stratégia bola vytvorená až v roku 2006, na rozdiel od českej, ktorá bola vytvorená už vo roku 1997. V súčasnosti sa ČR riadi Proexportnou stratégiou na roky 2012 - 2020, pričom nová koncepcia proexportnej politiky je ešte stále v procese schvaľovania. Z tohto dôvodu bola predĺžená platnosť súčasného strategického dokumentu, ktorý bol aktualizovaný o ďalšie aktuálne ciele, medzi ktoré patrí: zabezpečiť dostupnosť informácií pre exportérov, zvýšiť asistenčné a konzultačné služby, vytvoriť nové obchodné príležitosti pre ČR v zahraničí, uľahčiť prístup českých exportérov na zahraničné trhy a zabezpečiť otvorenie nových trhov a v neposlednom rade zvýšiť exportnú kompetenciu firiem.

V súčasnosti dochádza na zahraničných trhoch k viacerým zmenám, ktoré majú vplyv na budúci ekonomický vývoj krajín. Medzi takéto zmeny patrí aj rastúci význam

digitalizácie, robotizácie a výroba produktov s vyššou pridanou hodnotou. Z pohľadu prípravy a postupného zavádzania technológií a inovácií do výroby je Česká republika pred Slovenskom, čo sa následne odráža aj na postavení ČR a SR v jednotlivých rebríčkoch, hodnotiacich konkurencieschopnosť ich výroby na zahraničných trhoch. V rámci Global Competitiveness Index, v rámci ktorého sa hodnotí viacero faktorov, sa v celkovom hodnotení SR umiestnila až o 10 miest za naším susedom a podľa predpokladov viacerých agentúr sa môže tento rozdiel do budúcnosti ešte zvýšiť, ak slovenská vláda nevytlačí viac finančných prostriedkov na vedu a výskum. Vláda ČR v posledných rokoch v snahe o zlepšenie konkurencieschopnosti českej ekonomiky vynakladá vyššie výdavky do vedy a výskumu, napr. v roku 2020 predstavovali výdavky ČR na VaV 2 % HDP, čo v prepočte predstavovalo viac ako 100 EUR na obyvateľa, pričom SR investovala len 0,9 % HDP, teda 66,20 EUR na obyvateľa.

Mieru vyššej konkurencieschopnosti ČR reflektuje aj efektívnejšia a účinnejšia sieť ekonomických diplomatov, ktorú tvorí 124 ekonomických vyslancov, čo je v porovnaní so SR dvojnásobok. Ekonomická diplomacia ČR je riadená prostredníctvom duálneho modelu a na jej výkone sa podieľajú Ministerstvo zahraničných vecí ČR a Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR, ktorých kompetencie vyplývajú z kompetenčného zákona a dvoch dohôd. Okrem rezortných ministerstiev v ČR funguje na podporu exportu a na výkon ED aj iné inštitúcie a organizácie ako napr. CzechTrade, CzechInvest a České centrá. V tabuľke sme porovnali aj výkon CzechTrade a CzechInvest so slovenskou agentúrou SARIO, ktorej aktivity sú zhodne zamerané na podporu exportu a investícií. Z údajov môžeme pozorovať výrazný rozdiel finančných prostriedkov vynakladaných na podporu exportu, prílev investícií a na efektívne fungovanie ekonomickej diplomacie medzi ČR a SR. Hoci je ČR dvojnásobne väčšia rozlohou, počtom obyvateľov a veľkosťou ekonomiky, rozpočet agentúr CzechInvest a CzechTrade je v pomere k slovenskej agentúre SARIO niekoľkonásobne vyšší, čo odzrkadľuje nedostatky pri porovnávaní realizácie slovenskej ekonomickej diplomacie. Obidve agentúry spadajú pod gesciu Ministerstva priemyslu a obchodu ČR, pričom CzechTrade je zodpovedná za podporu zahraničného exportu s využitím svojej zahraničnej zastupiteľskej siete (50 zahraničných kancelárií). Medzi kompetencie agentúry patrí výber územia a celý proces umiestnenia domáceho výrobku na zahraničnom trhu miestnym exportérom, poskytovanie vzdelávania, poradenstvo a informácie o konkrétnom teritóriu pre potenciálnych exportérov na B2B úrovni. Úlohou pracovníkov CzechTrade je navyše podporovať obchod a ekonomických diplomatov v rámci

jednotlivých veľvyslanectiev. Agentúra CzechInvest naopak slúži pri podpore investičných projektov a inovatívnych podnikateľských subjektov. Súčasťou jej výkonu je aj propagácia Českej krajiny, ako výhodnej destinácie pre umiestnenie zahraničných investícií.⁸⁸

Tabuľka 5: Porovnanie agentúr na podporu exportu ČR a SR

	ČR	SR
Názov agentúry	CzechInvest a CzechTrade	SARIO
Oblasť pôsobnosti	podpora MSP prilákacie PZI do ČR zahraničný obchod podpora investičných projektov	podpora MSP v zahraničí prilákacie PZI na Slovensko zvyšovanie konkurencieschopnosti SR
Právna forma	Verejná príspevková organizácia	Verejná príspevková organizácia
Financovanie	štátny rozpočet	štátny rozpočet
Rozpočet (2020)	40,54 mil. EUR	3,77mil. EUR

Prameň : Vlastné spracovanie autora na základe údajov SARIO a výročnej správy MPO ČR

Z vyššie uvedených informácií a poznatkov je možné poukázať na lepšie fungovanie českej ekonomickej diplomacie v takmer všetkých spomínaných oblastiach, s výnimkou jej zjednoteného výkonu, i keď aj modely duálneho riadenia, ak je dobre nastavený nemôžeme považovať za horší, ako jednotný model. Problém pri duálnom riadení vyplýva z nejasne definovaných a rozdelených jednotlivých kompetencií, čím dochádza k nejasnostiam medzi jednotlivými aktérmi. Z tohto dôvodu sa medzi odborníkmi v ČR vedú časté diskusie, pričom viacerí sa prikláňajú k vytvoreniu jednotnej platformy pre strategické riadenie ekonomickej diplomacie, finančných nástrojov pre export a poistenie spolu s podporou podnikateľských aktivít.

⁸⁸ RUŽEKOVÁ, Viera - ZÁBOJNÍK, Stanislav - HRINKO, Ján. *Ekonomická diplomacia a teritoriálne analýzy*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2021. s. 74. ISBN 978-80-225-4897-7.

5. Diskusia

Predkladaná diplomová práca sa zaoberá skúmaním postavenia slovenskej ekonomickej diplomacie pri realizácii proexportnej politiky SR. Slovenská republika je malou otvorenou krajinou s vysokou mierou závislosti na zahraničnom obchode. Malé krajiny sú vo väčšej miere závislé na dovoze surovín a materiálov a na umiestňovaní domácej produkcie na zahraničných trhoch. Diplomová práca poukazuje na skutočnosť, že pre slovenskú vysoko otvorenú ekonomiku zohráva ekonomická diplomacia dôležitú úlohu pri napĺňaní cieľov proexportnej politiky SR. Ciele na zvýšenie exportnej výkonnosti a zahraničného obchodu sú charakterizované v strategických dokumentov slovenských vlád, ktoré definujú smerovanie SR v rámci zahraničného obchodu na určené časové obdobie. Práca poukazuje na novú koncepciu vonkajších ekonomických vzťahov, ktorá bližšie rozpracováva výkon ekonomickej diplomacie a jej podporu pri napĺňovaní zámerov proexportnej politiky. Medzi ekonomickou diplomaciou, presnejšie jej mierou úspešnosti pri plnení cieľov, medzinárodným obchodom, investíciami a exportom existuje vysoká závislosť. Tento vzťah je založený na spolupráci aktérov ekonomickej diplomacie pôsobiacich nielen doma, ale aj v zahraničí a jej činnosťami, presnejšie ekonomicko-obchodnými a investičnými aktivitami. Na realizácii ekonomickej diplomacie sa podieľa predovšetkým Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spolu s Ministerstvom hospodárstva SR a ďalšími rezortnými ministerstvami. Pri ich výkone im pomáhajú obchodné a investičné spoločnosti a organizácie, ako aj sieť zastupiteľských úradov a generálnych konzulátov pôsobiacich doma i v zahraničí. Následne sme v práci porovnali výkon aktérov ekonomickej diplomacie SR s ČR. Pri analýze a komparácii jednotlivých systémov diplomacie sme zhodnotili, že hoci je ČR vo viacerých kvalitatívnych a kvantitatívnych faktorov väčšia, jej ekonomická diplomacia je aj napriek tomu efektívnejšia.

K hlavnému cieľu práce, ktorým bolo pomocou vedeckých metód analyzovať pozíciu ekonomickej diplomacie v procese presadzovania zámerov proexportnej politiky Slovenskej republiky sme sa dopracovali prostredníctvom získaných informácií a údajov. Prostredníctvom analýzy zdrojov sme poukázali na skutočnosť, že v prípade podpory proexportnej politiky SR zohráva ekonomická diplomacia kľúčovú úlohu, nakoľko medzi týmito dvomi systémami existuje silná závislosť. Takáto väzba vyplýva z dosahu a efektivity

pôsobenia ekonomickej diplomacie pri obchodno-ekonomických aktivitách. S realizáciou proexportnej politiky súvisí aj efektívnosť výkonu ekonomickej diplomacie, ktorú ovplyvňuje viacero faktorov, medzi ktoré môžeme zaradiť aj adekvátne rozdelenie finančných prostriedkov. Zmysluplne rozdelené finančné nástroje ekonomickej diplomacie následne prispievajú k efektívnosti krajiny v podobe rastu ekonomiky, rozširovania portfólia exportovanej produkcie, prilákaniu investícií, tvorby nových pracovných miest a rastu konkurencieschopnosti krajiny. Táto otázka je z pohľadu celkovej opodstatnenosti a merateľného prínosu ekonomickej diplomacie často kladená mnohými autormi a odborníkmi, keďže v súčasnosti sú nielen na Slovensku, ale aj v mnohých krajinách obmedzené štátne výdavky na realizáciu ekonomickej diplomacie a výkon ekonomických diplomatov, čoho dôsledkom je aj ich neustály pokles. Prostredníctvom analyzovania sme dospeli ku skutočnosti, že takéto krátenie výdavkov má negatívny vplyv hlavne na menšie ekonomiky, nakoľko vyspelé a veľké krajiny sú dostatočne stabilné, inovatívne a efektívne. V prípade SR je problémom ekonomickej diplomacie okrem iného aj jej poddimenzovaná finančná a zamestnanecká štruktúra, ktorá sa následne odzrkadľuje aj v slabšom plnení úloh proexportnej politiky SR. Otázka efektivity diplomacie a jej vplyv na exportnú výkonnosť vyplýva aj z mnohých ukazovateľov a štatistík, medzi ktoré radíme rebríček konkurencieschopnosti ekonomík a krajín, hodnotenia ratingových agentúr, indexy kvality prostredia pre podnikanie a samotné faktory ovplyvňujúce kvalitu podnikania v danej krajine a pod.

Popri hlavnom celi záverečnej práce sme si vymedzili aj niekoľko parciálnych cieľov, ktoré slúžili k naplneniu hlavného cieľa. Významným prostriedkom vykonávania zahranično-obchodnej politiky Slovenskej republiky je aj organická súčasť diplomacie, ekonomická diplomacia. Ukázalo sa, že ekonomická diplomacia má dôležité postavenie pri naplňovaní cieľov proexportnej politiky SR a podpory slovenského exportu. Proexportnú politiku pritom možno definovať ako súbor viacerých činností štátu, ktoré vytvárajú priaznivé podmienky pre domácich výrobcov a pomáhajú im pri ich presadzovaní na zahraničných trhoch. Jedným z cieľov slovenskej proexportnej politiky je aj postupná diverzifikácia komoditnej a teritoriálnej štruktúry, ktorá bráni k vyššej participácii slovenských výrobcov na zahraničných trhoch. Slovenský export tvoria prevažne tovary automobilového priemyslu smerujúce predovšetkým na trhy krajín EÚ, čoho dôsledkom je aj nízka miera konkurencieschopnosti slovenskej produkcie. Negatívny trend je ešte podčiarknutý aj nižšou kvalitou našich produktov v porovnaní s konkurenciou, ako aj

výrobou tovarov s nízkou pridanou hodnotou. Slovenská republika vzhľadom na svoju polohu, veľkosť, nedostatok nerastných surovín a nízku mieru využívania modernej a inovatívnej technológie potrebuje k zvýšeniu obratu ekonomiky, oživeniu hospodárstva a získaniu komparatívnych výhod vyššiu mieru participácie v rámci výmeny tovarov a medzinárodného obchodu. Zámerom vlády Slovenskej republiky je preto prostredníctvom efektívneho využitia ekonomickej diplomacie podporiť slovenskú produkciu prostredníctvom jej propagácie na zahraničných trhoch a prilákaním zahraničných investorov na Slovensko. Tento zámer je zahrnutý aj v súčasnom strategickom dokumente vlády – Konceptia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie na roky 2022 – 2030. Exportná stratégia má veľký význam a členstvo v EÚ je výhodou pri skúmaní spojení v rámci Európy. K rastu slovenskej ekonomiky je potrebné efektívnejšie využitie nástrojov proexportnej politiky prostredníctvom zvýšenia konkurencieschopnosti. Miera konkurencieschopnosti ekonomiky v súčasnom modernom svete závisí aj od zapojenia a využívania poznatkov digitalizácie, robotizácie a umelej inteligencie.

Zámerom koncepcie je poukázať na potrebné zmeny v prípade proexportnej politiky štátu, ktoré by reflektovali súčasné globálne trendy v ekonomickom vývoji. V prípade slovenskej produkcie je na základe analýzy potrebné predovšetkým zvýšenie sofistikovanejšej produkcie štruktúry exportu, ktorá by následne znamenala vyšší dopyt a diverzifikovanejšiu komoditnú štruktúru. Výzvou pre ekonomickú diplomaciu je aj zvýšenie jej finančných a ľudských zdrojov, nakoľko prostredníctvom zhromažďovania údajov a informácii sme dospeli ku skutočnosti, že na výkone ekonomickej diplomacie sa podieľa neustále znižujúci sa počet ekonomických diplomatov. Práve ekonomickí diplomati pôsobiaci na zastupiteľských úradoch v zahraničí môžu prispieť k lepšiemu fungovaniu a zvýšeniu exportnej výkonnosti Slovenskej republiky. Okrem poddimenzovanej siete zahraničných zamestnancov sme sa prostredníctvom štatistického spracovania údajov o zahraničnom obchode dopracovali aj k potrebe diverzifikácie exportnej štruktúry.

Pre posúdenie výkonu ekonomickej diplomacie pri podpore proexportných aktivít štátu sme porovnali ekonomickú diplomaciu Slovenskej a Českej republiky. Na komparáciu sme si vybrali Českú republiku prevažne z dôvodu spoločnej histórie a rovnakej teritoriálnej a komoditnej štruktúry exportu. Obidve ekonomiky okrem iného dosahujú aj vysokú mieru otvorenosti, čo odzrkadľuje ich vysokú závislosť na zahraničnom obchode. Snahou obidvoch krajín je preto postupná teritoriálna a komoditná diverzifikácia, ku ktorej im má

pomáhať práve správne nastavená ekonomická diplomacia. Komoditnú štruktúru exportu obidvoch krajín tvoria prevažne výrobky z priemyselného odvetvia, ktoré nespĺňajú požiadavky súčasného moderného sveta plného inovácií a moderných technológií. Česká republika sa v posledných rokoch snaží vynakladať vyššie finančné prostriedky na vedu a výskum, prostredníctvom ktorých by mohla zvýšiť produkciu sofistikovaných výrobkov a tým zvýšiť aj svoju konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch. Podobná stratégia je preto odporúčaná ja pre SR, ktoré je na chvoste krajín EÚ v prípade výšky výdavkov na vedu a výskum. Pri komparácii inštitucionálneho rámca sme poukázali, že hoci je v rámci ČR využívaný duálny model riadenia ekonomickej diplomacie, rezortné orgány zabezpečujúce jej výkon sú v obidvoch krajinách obdobné. ČR však efektívnejšie využíva pomoc obchodných a investičných agentúr, akými sú CzechTrade a CzechInvest, ktoré samé majú svojich vlastných zástupcov v zahraničí zameraných na pomoc a podporu nie len českým podnikateľom, ale aj ekonomickým diplomatom pôsobiacim v zahraničí. Možným dôvodom pre zaostávanie Slovenska v porovnaní s ČR je aj nevýhodné prerozdelenie inštitucionálneho rámca a politických poznatkov z čias rozpadu ČSFR, z ktorého si ČR odniesla už existujúci a zabehnutý politický systém, na rozdiel od Slovenska. Slovensko si po roku 1993 muselo budovať nový koncept proexportnej politiky, zabezpečiť politickú stabilitu a pracovať s nedostatočne zabehnutou a neskúsenou štruktúrou. Pri analýze a komparácii jednotlivých systémov diplomacie sme dospeli k záveru, že hoci je ČR vo viacerých kvalitatívnych a kvantitatívnych faktorov väčšia, jej ekonomická diplomacia je aj napriek tomu efektívnejšia a konkurencieschopnejšia. A takisto má v porovnaní so SR rozvinutejší systém podpory exportu prameniáci z jej dlhšie pôsobiacej zahraničnoobchodnej politiky. Takisto nástroje proexportnej politiky ČR možno prirovnať k nástrojom používaným vo vyspelých ekonomikách, a preto by slovenská vláda mala v rámci vytvárania nástrojov proexportnej politiky do určitej miery naberať zo znalostí a poznatkov bývalého štátneho partnera. Zadefinovaním hlavného cieľa a stanovením parciálnych cieľov v diplomovej práci sme dospeli aj k stanoveniu nasledujúcej hypotézy:

Hypotéza 1 : *Slovenská ekonomická diplomacia nie je dostatočne konkurencie schopná.* Uvedenú hypotézu prijímame. Hypotéza diplomovej práce je zameraná na úroveň konkurencieschopnosti slovenskej ekonomickej diplomacie v porovnaní s ostatnými krajinami. Ako je uvedené v predošlých kapitolách diplomovej práce, Slovenská republika nie je dostatočne konkurencieschopnou krajinou v rámci zahraničných trhov, v porovnaní s ostatnými vyspelými ekonomikami sveta. Problémom pri raste konkurencieschopnosti SR

je na jednej strane jej vysoká miera závislosti od automobilového priemyslu v rámci komoditnej štruktúry a na strane druhej to je vysoká miera exportu na trhy krajín EÚ, v rámci teritoriálnej štruktúry. Táto skutočnosť predstavuje riziko pre slovenskú malú ekonomiku, citlivú na výkyvy a ekonomické cykly na globálnom trhu. Zároveň poddimenzovaná sieť ekonomických diplomatov ovplyvňuje aj skutočnosť, že slovenská ekonomická diplomacia nie je schopná promptne reagovať a identifikovať hlavné svetové vývojové trendy, čo negatívne ovplyvňuje aj hospodárstvo Slovenskej republiky. Výkonnosť celého hospodárstva je aj z neskorého adaptovania ekonomických trendov v porovnaní s okolitými krajinami označovaná ako za menej konkurencieschopnú. Počet slovenských ekonomických diplomatov vysielaných do zahraničia klesá od roku 2011, pričom v prípade SR takýto výrazný pokles (z 59 v roku 2011 na 34 v roku 2020) predstavuje riziko pre správne a efektívne fungovanie zahraničného obchodu, nakoľko aktivity ekonomickej diplomacie môžu priniesť reálne výsledky a podporu domácim firmám a ekonomike. Z tohto dôvodu je preto potrebné zvýšenie už aj tak poddimenzovaných finančných prostriedkov vynaložených na výkon ekonomickej diplomacie, od ktorých by sa následne odvíjalo aj zvýšenie počtu ekonomicky orientovaných diplomatov. Práve vzdelaní, skúsení a ekonomickí vyslanci môžu pozitívne ovplyvniť reputáciu a propagáciu našej krajiny na zahraničných trhoch a prilákať nových zahraničných investorov na Slovensku. Konkurencieschopnosť slovenskej ekonomickej diplomacie oslabuje aj nedostačujúca produkčná báza a výrobné faktory, ktoré sú dôsledkom slabej teritoriálnej a komoditnej diverzifikácie. Na zvýšenie konkurencieschopnosti slovenskej produkcie v rámci zahraničného obchodu je potrebné zapojenie inovačného potenciálu krajiny a zvýšenie výdavkov na inovácie, vedu a výskum, čo reflektuje aj s komparácie výkonu slovenskej a českej ekonomickej diplomacie.

V prípade posúdenia úrovne konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a ekonomickej diplomacie je potrebné využiť gravitačný model, ktorý sa považuje za optimálny na zodpovedanie hypotézy z toho dôvodu, že slovenské národné hospodárstvo nie je sebestačné pre umiestnenie vlastných produktov a služieb na zahraničných trhoch. Gravitačný model medzinárodného obchodu je založený na Newtonovej teórii gravitácie, avšak aplikovaný na bilaterálne ekonomické toky, predpokladajúc, že krajiny s menšou geografickou vzdialenosťou majú vyššie percento vzájomného obchodu. Tento vzorec je potom možné následne doplniť o ďalšie faktory, akými je napr. veľkosť HDP, počet ekonomických zamestnancov pôsobiacich na ZÚ v zahraničí, alebo počtom diplomatov venujúcich sa ekonomickým aktivitám, či počtom bilaterálnych obchodných

dohôd. Na základe viacerých výskumov vykonaných prostredníctvom gravitačného modelu bolo zistené, že súčasný model len s kľúčovými premennými (HDP, vzdialenosť a diplomatický personál) potvrdzuje hypotézu, že nárast počtu diplomatických zamestnancov na ZÚ, tých ekonomicky orientovaných, pozitívne ovplyvňuje export krajiny. Takýto výsledok skúmania potvrdzuje aj model od Roseho z roku 2007, ktorý bol vykonaný z dôvodu pochybností, či sú zahraničné misie systematicky prepojené s exportom, pričom výskumom bolo zistené, že každá ďalšia zahraničná misia ovplyvňuje export pozitívne a prispieva k rastu zahraničného obchodu približne o 6 až 10 %. Do svojho výskumu zaradil 22 exportujúcich krajín a ich viac 200 exportných destinácií. Rose je považovaný za priekopníka v nastavovaní ekonometrických štandardov v bilaterálnom exporte a korelácii diplomatických misií. Gravitačný model vysvetľuje, či sieť ekonomickej diplomacie pozitívne a významne koreluje s exportom tovaru danej krajiny. Model konkrétne potvrdzuje, že vyššie objemy exportu tovarov pozitívne korelujú s vyšším počtom diplomatických pracovníkov na misiách a ZÚ v zahraničí. Keďže veda a výskum sa posúvajú čoraz viac vpred je preto potrebné zaviesť aj nové aplikované metódy merania výkonnosti ekonomickej diplomacie. Empirickým výskumným prácam na európskej úrovni chýba komplexnejší prístup pri hodnotení ekonomickej diplomacie. Gravitačný model pokrýva exportnú dimenziu a zahŕňa premenné súvisiace s exportom, ako je vzdialenosť, hmotnosť, veľkosť populácie a podobne. Model by sa mohol povýšiť na komplexnejší výskum pokrývajúci viacrozmerý koncept ekonomickej diplomacie, ako sú priame zahraničné investície, ekonomická pomoc, vplyv v medzinárodných inštitúciách a pod.

Záver

Ekonomickú diplomaciu možno charakterizovať ako použitie vládnych prostriedkov na podporu rastu ekonomiky krajiny zvýšením obchodu, podporou investícií a spolupracou na bilaterálnych a multilaterálnych obchodných dohodách. V širšom zmysle možno ekonomickú diplomaciu definovať ako akúkoľvek diplomatickú činnosť, ktorá presadzuje ekonomické záujmy štátu a využíva ekonomické zdroje na dosiahnutie konkrétneho proexportného cieľa. Podpora obchodu a investícií predstavuje vrchol ekonomickej diplomacie. Keďže v súčasnosti dochádza k rastu svetového obchodu a zvyšovaniu jeho postavenia v rámci svetového hospodárstva je potrebné sa problematike ekonomickej diplomacie a jej efektívnosti venovať čoraz intenzívnejšie. V oblasti ekonomickej diplomacie SR neexistuje jednotný všeobecný prístup, ktorý by určoval jej fungovanie, ale je ovplyvniteľná viacerými výzvami globálnej ekonomiky, z ktorej plynú pre národnú slovenskú vysoko otvorenú ekonomiku určité príležitosti a aj hrozby vyplývajúce z vývoja svetovej ekonomiky, politickej stability, hospodárskych výkyvov, obchodno-politických vojen, obchodných sankcií či súčasnej pandemickej krízy.

V podmienkach SR je hlavným aktérom realizácie ekonomickej diplomacie MZVaEZ SR, ktoré spolu s MH SR v roku 2022 uverejnilo nový strategický dokument zameraný na smerovanie ekonomickej diplomacie do roku 2030. Zatiaľ čo domáce agentúry, MZVaEZ SR a ďalšie rezortné ministerstvá poskytujú usmernenia, veľkú časť práce vykonávajú v teréne, veľvyslanectvá a zastupiteľské úrady, v rámci politiky domovskej krajiny. Práve sieť ekonomických diplomatov tvorí spolu s nízkymi finančnými prostriedkami a slabou diverzifikáciou exportu problémy, ktorým v súčasnosti čelí slovenská ekonomická diplomacia, a na základe ktorých nedosahuje dostatočný stupeň konkurencieschopnosti na zahraničných trhoch.

Charakteristikou ekonomickej diplomacie v rámci proexportnej politiky SR sme zistili, že ekonomická diplomacia potrebuje prezentovať a komunikovať cielenejším spôsobom a usilovať sa o účinnú koordináciu medzi domácimi a zahraničnými ekonomickými predstaviteľmi, čím by pomohla k zvýšeniu cieľov proexportnej politiky. Pri budovaní a udržiavaní hospodárskeho rastu sa od ekonomickej diplomacie očakáva, že podporí aj transformáciu slovenského podnikateľského prostredia, ktoré potrebuje využiť všetky svoje silné stránky pri snahách na zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských výrobkov. S cieľom zvýšiť kvalitu a konkurencieschopnosť SR na zahraničných trhoch,

bude potrebné zabezpečiť zvýšenie finančných prostriedkov na výkon ekonomickej diplomacie, zvýšiť atraktivnosť krajiny, prilákať nových investorov, diverzifikovať komoditnú a teritoriálnu štruktúru a prostredníctvom podpory vedy a výskumu zabezpečiť na Slovensku sofistikovanejšiu výrobu, ktorá by bola na zahraničných trhoch konkurencieschopná a zvýšila by ekonomický rast Slovenskej republiky. Všetky vyššie uvedené výzvy a ciele, ktoré je pre efektívne fungovanie ekonomiky Slovenskej republiky naplniť, vyplývajú aj z jej slabšieho konkurenčného hodnotenia v porovnaní s Českou republikou, ktoré sme vypracovali v záverečnej časti diplomovej práce. Z tohto nám vyplýva, že pre zvýšenie konkurencieschopnosti a účinnosti slovenského exportu je predovšetkým potrebné efektívnejšie fungovanie ekonomickej diplomacie vychádzajúce z vyššieho množstva finančných nástrojov a ľudského kapitálu.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

1. BALÁŽ, Peter. Medzinárodné podnikanie. Bratislava : Sprint dva, 2020. 306 s. ISBN 978-80-897-1051-5.
2. BALÁŽ, Peter et al. Medzinárodné podnikanie : na vlne globalizujúcej sa svetovej ekonomiky. 5. prepr. a dopl. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 546 s. ISBN 978-80-89393-18-3.
3. BARSTON, Ronald Peter. Modern Diplomacy. 4th ed. London : Routledge, 2014. 432 s. ISBN 978-14-479-2141-7.
4. BAYNE, Nicholas - WOOLCOCK, Stephen. The New Economic Diplomacy : Decision-making and Negotiation in International Economic Relations. 2nd Revised edition..London: Aldershot, 2007. 391 s. ISBN 978-07-546-7047-6.
5. BERRIDGE, Geoff. Diplomacy: Theory and Practice. 5th ed. London : Palgrave Macmillan, 2015. 304 s. ISBN 978-11-374-4551-3.
6. BYSTRICKÝ, Ľubor. Základy diplomacie. Bratislava: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. 167 s. ISBN 80-7165-544-9.
7. KOSTECKI, Michael. - NARAY, Oliver. Commercial Diplomacy and International Business. Netherlands : Institute of International Relations Clingendael, 2007. 27 s. ISBN 2940417016.
8. MICHNÍK, Ľubomír et al. Encyklopedický slovník medzinárodného obchodu. Bratislava : Sprint, 1994. 410 s. ISBN 80-967122-0-9.
9. MOJŽITA, Miroslav. Formovanie slovenskej diplomacie v rokoch 1990 až 1993. Bratislava : Vydavateľstvo Veda, 2004. 191 s. ISBN 80-2240-829-8.
10. NICOLSON, Harold. Diplomacy. London: Thornton Butterworth, 1939. 255 s.
11. RANA, Kishan. Bilateral Diplomacy. India : Manas Publications, 2002. 283 s. ISBN 978-8170491545.

12. RUEY, Tethloach. The history of diplomacy and the ancient Greek, Italian, Roman and French diplomatic traditions. München : Grin Verlag, 2017. 20s. ISBN 978-36-685-2564-1.
13. RUSIŇÁK, Peter a kol. Diplomacia – úvod do štúdia. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. 433 s. ISBN 978-80-225-3480-2.
14. RUŽEKOVÁ, Viera – KAŠŤÁKOVÁ, Elena – SILNÁ, Zuzana. Analýza zahraničného obchodu Slovenskej republiky. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. ISBN 978-80-225-3791-9.
15. RUŽEKOVÁ, Viera - ZÁBOJNÍK, Stanislav - HRINKO, Ján. Ekonomická diplomacia a teritoriálne analýzy. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2021. 178 s. ISBN 978-80-225-4897-7.
16. ŠTOURAOVÁ, Judita. Ekonomická diplomacie Českej republiky. Praha : Professional Publishing, 2008. 249 s. ISBN 978-80-86946-71-9.
17. ŠTOURAOVÁ, Judita et al. Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě. Praha : Professional Publishing, 2012. 252 s. ISBN 978-80-7431-081-2.
18. TÓTH, Ľudovít - HORVÁTHOVÁ, Katarína. Hospodárska diplomacia: Bilaterálne vzťahy. Bratislava : Sprint, 2006. s 58. ISBN 80-89085-61-X.
19. TÓTH, Ľudovít et al. Úvod do diplomacie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2008. 199 s. ISBN 978-80-225-2683-8.
20. ZÁBOJNÍK, Stanislav. Vybrané problémy medzinárodného obchodu a medzinárodného podnikania. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2015. 166 s. ISBN 978-80-225-4133-6.

Články v časopisoch

1. AWOKUSE, Titus. Causality between exports, imports, and economic growth: Evidence for transition economies. In Economic Letters, 2007, roč. 94, č. 3, s. 390
2. CSABAY, Marek. Súvislosti členstva SR v EÚ z pohľadu proexportnej politiky. In Medzinárodné vzťahy : vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické,

- kultúrne a právne vzťahy. Bratislava : Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2004, roč. 2, č. 2, s. 62-67. ISSN 1336-1562.
3. DRIENIKOVÁ, Kristína. Operácie v zahraničnom obchode. Teória a prax. *Studia commercialia Bratislavensia: scientific journal of Faculty of Commerce, University of Economics in Bratislava*. Bratislava : Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2015, roč. 8, č. 29, s. 155-156. ISSN 1337-7493.
  4. NAŠČÁKOVÁ, Jana – PETROVČIKOVÁ, Katarína. Ukazovatele zahraničného obchodu Slovenskej republiky po vstupe Slovenskej republiky do Európskej menovej únie. In *Transfer inovácií : špecializovaný elektronický časopis zameraný na vedecko-technické výstupy grantových a podnikových inovačných stratégií*. Košice : Strojnícka fakulta Technickej univerzity v Košiciach, 2016, č. 33, s. 115. ISSN 1337-7094.
  5. PAJTINKA, Erik. Ekonomická diplomacia Slovenskej republiky. Orgány, inštitúcie a modely riadenia. In *Ekonomická diplomacie - úloha, význam, problémy a jejich řešení*. Praha: Professional Publishing, 2013, s. 36-42. ISBN 978-80-7431-126-0.
  6. PAJTINKA, Erik. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy.*, 2007, roč. 42, č. 4, str. 51-71. ISSN 0323-1844.
  7. PAJTINKA, Erik. Hospodárska diplomacia: hľadanie efektívneho modelu riadenia alebo boj o obchodných atašé. In *Mezinárodní politika*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007, roč. 31, č. 10, s. 18.
  8. SLÁVIK, Vladimír - GRÁC, Róbert. Priestorové aspekty formovania siete zastupiteľských úradov v kontexte zahraničnej politiky Slovenskej republiky. In *Geographical journal*. Bratislava : Geografický ústav SAV, 2010, roč. 62, č.3, s. 242. ISSN 0016-7193.

Články v elektronických časopisoch

1. BOHÁČ, Radomír. Význam a úlohy ekonomickej diplomacie v turbulentnej realite globálnej ekonomiky. In *Zborník vedeckých prác [online]*. FMV EU. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2016. s. 41-49. [cit. 25.02.2022]. ISBN 978-80-225-4281-4. Dostupné na internete: https://fmv.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/konferencie_virt/2016/zbornik_proceedings_Virt_29092016.pdf

2. BROCKOVÁ, Ingrid. Hospodárska Diplomacia SR v Rokoch 1993 – 2003. In Medzinárodné Otázky [online]. Bratislava : Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2004, roč. 13, č. 1, s. 53-83. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : <http://www.jstor.org/stable/44963547>
3. CSABAY, Marek. K niektorým aspektom teoretického vymedzenia podpory exportu. In Medzinárodné vzťahy : vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy [online]. Bratislava : FMV EU, 2003, roč. 9, č. 1, s. 793-810. [cit. 28.01.2022]. ISSN 1336-1562. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodnevztahy/archiv/2003/MV20032.pdf
4. CSABAY, Marek. K teoretickému vymedzeniu podpory exportu. In Ekonomický časopis. [online]. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky a Prognostický ústav SAV, 2007, roč. 55, č.8, s.793 – 810 [cit. 29.01.2022]. ISSN 0013-3035. Dostupné na internete: <https://www.sav.sk/journals/uploads/0929113708%2007%20Csabay.pdf>
5. HRINKO, Ján. Pozícia zahraničného obchodu v ekonomike Slovenskej republiky z pohľadu jej exportnej výkonnosti. MERKÚR 2020 : Proceedings of the International Scientific Conference for PhD. Students and Young Scientists. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2020. [cit. 28.03.2022]. ISBN 978-80-225-4787-1. Dostupné na internete : https://conferences.euba.sk/merkur/images/proceedings/merkur_2020.pdf
6. CHMELOVÁ, Michelle. Zahraničný obchod a podpora vstupu na zahraničné trhy. In Podnikajte.sk [online]. Bratislava, 2021. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/zahranicny-obchod/zahranicny-obchod-podpora>
7. KUNYCHKA, Mykhaylo. Historický vývoj hospodárskej diplomacie. In Almanach : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. [online]. Bratislava : Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2013, roč. 8, č. 1, s 99-117. [cit. 31.01.2022] Dostupné na internete : <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2013-1.pdf>
8. MIŠOTA, Branislav – SOROKAČ, Adam. Vývoj stupňa otvorenosti ekonomiky SR a ČR v rokoch 1995 – 2012. In Časopis znalostí společnosti : medzinárodný vedecký časopis [online]. Brno: Knowler - Evropský institut pro výzkum, inovace a vzdělávání,

- 2013, roč. 1, č. 2. s. 1-8. ISSN 2336-2561. Dostupné na internete: http://jks.euin.org/sites/default/files/jks_2013_02_Misota_Sorokac.pdf
9. MULDOON, P. James - JOAN, Fargot. Aviel. Multilateral Diplomacy. In Oxford Research Encyclopedia of International Studies [online]. London : Oxford University Press, 2010, roč. 30. [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-462>
  10. RANA, Kishan - CHATTERJEE, Basujit. Introduction: the role of embassies. In Economic Diplomacy. India's Experience. [online]. Jaipur : CUTS International, 2011, s. 3-25. [cit. 27.02.2022] Dostupné na internete: http://www.cutsinternational.org/Book_Economic-Diplomacy.htm.
  11. RUFFINI, Piere. Bruno. International Trade and Foreign Affairs – Some Reflections on Economic Diplomacy. In Journal of International Logistics and Trade. [online]. 2016, roč. 14, s. 3-28. [cit. 31.09.2021]. Dostupné na internete : https://www.ejilt.org/archive/view_article?pid=jilt-14-1-3
  12. RUŽEKOVÁ, V. et al. Krehká realita slovenského exportu. Analýza vývoja slovenského exportu s dôrazom na výsledky zahraničného obchodu SR v rokoch 2019 a 2020 - návrh opatrení a spolupráca relevantných subjektov. [online]. 2021. [cit.28.02.2022]. Dostupné na internete: https://www.exporteri.sk/wpcontent/uploads/2021/08/RSE_Krehk%C3%A1%20realita%20slovensk%C3%A9ho%20exportu.pdf
  13. RUŽEKOVÁ, Viera - HRINKO, Ján. 2021. The Impact of Economic Diplomacy on the Fulfilment of the Slovak Pro-export Policy Goals. 21st International Joint Conference Central and Eastern Europe in the Changing Business Environment : Proceedings [online]. 2021. Dostupné na internete: https://ceeconference.vse.cz/wp-content/uploads/proceedings2021_17.pdf
  14. VLADOVÁ, Anna. Pozícia Slovenska v európskych a globálnych hodnotových reťazcoch. In Biatic [online]. Bratislava: NBS, 2017, roč. 25, č. 3. s. 19-25. Dostupné na internete: [https://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatic/Rok 2017 /03-2017/Biatic_17_03_06vladova.pdf](https://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatic/Rok%202017/03-2017/Biatic_17_03_06vladova.pdf)
  15. ŽIGA, Peter. Hospodárska diplomacia – pohľad MH SR. In Zborník z vedeckej konferencie - zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte

európskej integrácie vystúpenia [online]. FMV Ekonomickej univerzity Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/vedavyskum/konferencie/zborniky/Zbornik_2007_Zahranicna_politika_a_diplomacia_SR.pdf

Internetové zdroje

1. BIEA, Nicolae. Economic growth in Slovakia : Past successes and future challenges. In European Economy Economic Briefs [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. Dostupné na internete : https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/
2. EURÓPSKA KOMISIA. 2020. Správa o krajine za rok 2020 – Slovensko. [online]. 2022. [cit. 24.02.2022]. Dostupné na internete : https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-europe_an_semester_country-report-slovakiask.pdf
3. EURÓPSKA KOMISIA. 2021. Research and development expenditure, by sectors of performance. [online]. 2020. Dostupné na internete : <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tsc00001>
4. EXIMBANKA.SK Organizačná štruktúra. [online]. Bratislava. 2015. Dostupné na internete: https://www.eximbanka.sk/en/english/about-us/profile.html?page_id=194151
5. EXIMBANKA SR. Priame úvery. [online]. Bratislava. 2015. Dostupné na internete: https://www.eximbanka.sk/slovenska-verzia/produkty-eximbanky-sr/bankove-produkty/priamy-uver-na-financovanie-investicie-v-zahranici.html?page_id=10847
6. MH SR. Koncepcia vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie Slovenskej republiky na obdobie 2022-2030. [online]. Bratislava. 2022. [cit. 20.02.2022]. Dostupné na internete : <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/65>
7. MH SR. Správa vlády Slovenskej republiky v rámci previerky obchodnej politiky vo Svetovej obchodnej organizácii. [online]. Bratislava. 2014. Dostupné na internete : <https://hsr.rokovania.sk/data/att/50379subor.rtf>

8. MH SR. Stratégie hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. [online]. Bratislava. 2018. [cit. 10.02.2022]. Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/wRKb2ncO.pdf>
9. MH SR. Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014-2020. [online]. Bratislava. Dostupné na internete : <https://www.mpsr.sk/strategia-vonkajsich-ekonomickych-vztahov-slovenskej-republiky-na-obdobie-2014-2020/1034-111-1034-8991/>
10. MPO ČR. Výročná zpráva za rok 2020. [online]. 2021. [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/vyrocni-zpravy--151254/>
11. MZVaEZ SR. Správa o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2017. Bratislava. 2018. [online]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2017/888>
12. MZVaEZ SR. Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020. [online]. 2016. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/895>
13. NR SR. Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2012 [online]. 2011. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/Download.aspx?DocID=368673>
14. OECD. Trade in goods and services. [online]. 2021.[cit. 2021-05-12]. Dostupné na internete : <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm>
15. PAVÚK, Šimon. Proexportná politika SR - analýza a komparácia s proexportnou politikou ČR : Bakalárska práca [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006 [cit. 2022-02-19]. Dostupné na internete : <https://theses.cz/id/ofb3x0/>
16. Programové vyhlásenie vlády SR [online]. Bratislava. 2006. [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk/data/files/979programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf>
17. SARIO. Kto sme. [online]. Bratislava. 2021. Dostupné na internete: <https://www.sario.sk/sk/o-nas/kto-sme>

18. SVETOVÁ BANKA. Trade (% of GDP) 2000 – 2020. [online]. 2021.[cit. 26.03.2022].
Dostupné na internete : <https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS>
19. ŠMIHULOVÁ, Dominika. Inštitucionálny rámec vzniku Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. [online]. Dostupné na: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/chovanec3/subor/s4-6.pdf>
20. ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. Dovoz a vývoz podľa položiek harmonizovaného systému (HS4) po mesiacoch a podľa krajín rok 2020. [online]. 2021. [cit. 26.02.2022]. Dostupné na internete : http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_INTERN/zo0001ms/v_zo0001ms_00_00_00_sk
21. TIMKOVÁ, Lucia. Komparácia proexportnej politiky Českej a Slovenskej republiky: diplomová práca. Vedúca diplomovej práce Františka Müllerová. Praha, 2012. [cit. 2022-02-13]. Dostupné na internete : <https://theses.cz/id/jdw3j8/?lang=en>
22. TRADEMAP.ORG. List of supplying markets for a product imported by Slovakia. [online]. 2021. [cit. 21.02.2022]. Dostupné na internete : https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c703%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1
23. Úrad vlády Slovenskej republiky. Programové vyhlásenie vlády 1994-1998. [online]. Bratislava. 1993. [cit. 26.02.2022]. Dostupné na internete : <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/1163/programove-vyhlasenie-vlady-sr.html>
24. Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy. [online]. 2022. [cit. 2021-01-04]. Dostupné na internete : <https://www.zakony.preludi.sk/zz/2001-575>
25. WTO. Evolution of trade under the WTO. [online]. 2021. [cit. 2021-30-11]. Dostupné na internete : https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/trade_evolution_e/evolution_tradewtoe.htm